

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

Katedra měnové teorie a politiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2018

Bc. Jan Plíva

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

Katedra měnové teorie a politiky

Studijní obor: Finance

Konkurenceschopnost Číny v porovnání se zeměmi Post China 16

Autor diplomové práce:

Bc. Jan Plíva

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Karel Brůna, Ph.D.

Rok obhajoby:

2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „**Konkurenceschopnost Číny v porovnání se zeměmi Post China 16**“ vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v přiloženém seznamu.

V Praze, dne 21. 5. 2018

Bc. Jan Plíva

Abstrakt

Tato práce se zabývá konkurenceschopností Číny v porovnání se zeměmi Post China 16. Cílem práce je zhodnotit, zdali Čína ztrácí konkurenceschopnost ve prospěch zemí Post China 16. Práce se soustředí především na odvětví, která jsou náročná na nekvalifikovanou pracovní sílu, například textilní průmysl. První kapitoly se zabývají teoretickou problematikou, vymezením a metodami měření konkurenceschopnosti. Závěrečné kapitoly práce se soustředí na analýzu indikátorů a jejich vývoj ve sledovaných zemích. V poslední části práce je sestaveno pořadí zemí dle jejich konkurenceschopnosti. Práce dochází k závěru, že Čína v některých odvětvích svoji konkurenceschopnost ztrácí. Především kvůli rostoucím jednotkovým mzdovým nákladům a apreciaci reálného kurzu. Není to ovšem ve prospěch celé skupiny Post China 16. Hlavním konkurentem Číny v současné době je Vietnam. U některých další asijských zemí lze v budoucnu očekávat podobný rozvoj jako v Číně a Vietnamu. Naopak americká a africká část zemí Post China 16 se zatím nezdá být pro Čínu konkurencí.

Klíčová slova: Čína, Post China 16, konkurenceschopnost, produktivita, náklady, export

JEL klasifikace: E24, O57, F43

Abstract

This thesis deals with comparison of competitiveness between China and Post China 16 countries. The main topic lies in researching if China is losing its competitive edge to the Post China 16 countries. The thesis mainly focuses on industries which are intensive in low-skilled labor, for example garment industry. First chapters focus on theoretical framework of competitiveness and methods of measuring competitiveness. Second part of the thesis is focused on analyzing different competitiveness measures and their development process in examined countries. In the last chapter countries are ranked based on their competitiveness. Conclusion of the thesis is that China is losing its competitive position in some industries. This is mainly due to rising unit labor costs and real exchange rate appreciation. However not every country from the Post China 16 group can be identified as competitor to China. The main competitor of China is currently Vietnam. Other Asian countries could in the future experience similar economic development as China and Vietnam. On the other hand, American and African countries from Post China 16 group don't yet seem to be competitors for China.

Key words: China, Post China 16, competitiveness, productivity, costs, export

JEL Clasification: E24, O57, F43

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	3
Úvod.....	4
1 Konkurenceschopnost	5
1.1 Klasická a neoklasická teorie	5
1.2 Moderní přístupy	7
1.2.1 Mezinárodní žebříčky.....	11
1.3 Měření konkurenceschopnosti	14
1.3.1 Tržní ukazatele	14
1.3.2 Cenově – nákladové ukazatele	20
1.3.3 Produktivní ukazatele.....	25
1.3.4 Kvalitativní ukazatele.....	29
1.3.5 Vyhodnocení celkové konkurenceschopnosti	30
2 Analýza vybraných zemí.....	31
2.1 Země Post China 16	31
2.2 Tržní konkurenceschopnost	33
2.2.1 Klasifikace exportních dat a odvětví.....	33
2.2.2 Analýza celkového exportu.....	34
2.2.3 Analýza jednotlivých kategorií	41
2.2.4 Diverzifikace exportu.....	51
2.2.5 Kvalita exportu.....	52
2.2.6 Platební bilance	53
2.2.7 Shrnutí	55
2.3 Cenově-nákladová konkurenceschopnost	56
2.3.1 Jednotkové mzdové náklady	56
2.3.2 Reálný kurz	58
2.3.3 Směnné relace	59

2.3.4	Shrnutí	61
2.4	Produktivní konkurenceschopnost	62
2.4.1	Produktivita práce	62
2.4.2	Tvorba hrubého fixního kapitálu	64
2.4.3	Celková produktivita faktorů	65
2.4.4	Přímé zahraniční investice	66
2.4.5	Shrnutí	70
2.5	Kvalitativní konkurenceschopnost	71
2.6	Celková konkurenceschopnost.....	73
Závěr		77
Seznam příloh, tabulek, grafů, rovnic a obrázků.....		80
Seznam použité literatury.....		83
Přílohy.....		89

Seznam použitých zkratk

BÚ – běžný účet platební bilance

EU – Evropská unie

IMD - International Institute for Management Development - Mezinárodní institut pro rozvoj managementu

IMF – International Monetary Fund – Mezinárodní měnový fond

NFA – čistá investiční pozice země

NRCA – normalizovaná odhalená komparativní výhoda

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PC-16 – země Post China 16

PZI – přímá zahraniční investice

RCA – odhalená komparativní výhoda

TFP – Total factor productivity – celková produktivita faktorů

ULC – Unit labor costs – jednotkové mzdové náklady

USD – americký Dolar

WB – World Bank – Světová banka

WEF – World Economic Forum – Světové ekonomické fórum

Úvod

Práce se zabývá konkurenceschopností Číny a zemí Post China 16. Pokladem práce je publikace Post China 16 agentury Stratfor Global Intelligence, která vyšla v roce 2013. Dle této zprávy byly v minulosti hlavní konkurenční výhodou Číny nízké náklady na práci, které spolu s dalšími náklady v posledních letech rostou. Růst nákladů by měl dle autorů způsobit přesun výroby v cenově citlivých odvětvích do jiných zemí. Autoři publikace považují za nejohroženější odvětví ty, které jsou náročné na nekvalifikovanou pracovní sílu, konkrétně jsou zmíněny textilní průmysl a montáž mobilních telefonů. Země, do kterých by se měla výroba z Číny přesunout, jsou označeny jako Post China 16. Do této skupiny zařadila agentura Stratfor 16 zemí z Jihovýchodní Asie, Afriky i Jižní Ameriky. Konkrétně to jsou Filipíny, Indonésie, Kambodža, Vietnam, Laos, Myanmar, Bangladéš, Srí Lanka, Etiopie, Uganda, Keňa, Tanzanie, Mexiko, Nicaragua, Peru a Dominikánská republika. Důvodem pro výběr více zemí byla velikost Číny, kvůli které je prakticky nemožné, aby byla Čína nahrazena pouze jednou zemí. Skupina zemí Post China 16 má přibližně stejně velkou populaci i pracovní sílu jako Čína. Zároveň disponují infrastrukturou potřebnou pro ekonomický rozvoj a nejsou závislé na těžbě nerostných surovin. Od sepsání publikace Post China 16 uběhlo zhruba 5 let. S časovým odstupem je možné vyhodnotit, zdali se prognóza autorů naplňuje. Téma této diplomové práce je aktuální, kvůli neustále rostoucímu významu Číny v globální ekonomice. Pokud by se výše uvedené předpoklady naplnily, mohlo by dojít k významným strukturálním změnám čínské ekonomiky, které by mohly ovlivnit celý svět.

Cílem práce je analýza vývoje faktorů konkurenceschopnosti v Číně a zemích Post China 16. Práce se zaměří na odvětví, ve kterých by mohlo docházet k přesunu výroby do zemí s nižšími náklady. Na základě získaných údajů a poznatků by měla být zodpovězena otázka, zdali dochází k přesunu výroby pouze některých produktů mimo Čínu, nebo dochází ke ztrátě celkové konkurenceschopnosti Číny. Dílčí cíle práce se zabývají možnými příčinami způsobující přesun výroby. Také zkoumají, zdali je přesun způsoben pouze rostoucími náklady na práci, nebo jestli existují i další důvody. Práce se dále pokusí vyhodnotit, jestli se země Post China 16 stávají v porovnání s Čínou konkurenceschopnější.

Teoretická část bude v práci rozdělena do dvou oddílů. V prvním oddíle bude vymezen teoretický rámec konkurenceschopnosti a identifikovány ukazatele konkurenceschopnosti, především ve vztahu k mezinárodnímu obchodu. Kromě přístupu jednotlivých autorů se práce bude zabývat i institucionálním přístupem k tématu konkurenceschopnosti. Druhý oddíl teoretické části bude zaměřen na vymezení konkrétních ukazatelů, možnosti jejich výpočtu a interpretace.

Praktická část bude obsahovat analýzu a interpretaci zkoumaných ukazatelů. Zároveň bude interpretován jejich vývoj vzhledem k problematice konkurenceschopnosti sledovaných zemí. V závěru praktické části bude na základě získaných poznatků sestaveno pořadí sledovaných zemí a provedeno souhrnné porovnání jejich konkurenceschopnosti.

1 Konkurenceschopnost

Konkurence je pojem využívaný především v mikroekonomii pro popis tržního prostředí. S větším počtem firem nabízející stejný statek se konkurence na trhu obvykle zvyšuje (Holman 2007, s. 327). Konkurenceschopnost lze chápat jako schopnost firmy prodávat své produkty za takovou cenu, která jí umožní dlouhodobé fungování. Rozdílná definice zní: „*Firma je konkurenceschopná, pokud může produkovat výrobky a služby vyšší kvality za nižší náklady než její domácí a zahraniční konkurenti*“ (Buckley 1988, s. 176). Konkurenceschopnost také znamená schopnost dosahovat dlouhodobého zisku, spolu s vyplácením mezd zaměstnancům a odváděním výnosů investorům.

Na makroekonomické úrovni je konkurenceschopnost často spojována s teorií mezinárodního obchodu. Například OECD (2014) ji definuje jako: „*Měřítka výhod či nevýhod země v prodeji produktů na mezinárodních trzích.*“¹ První teorie mezinárodního obchodu jako merkantilismus, kameralismus a fyziokratizmus se konkurenceschopností příliš nezabývají. Tyto směry kladou důraz na určitý sektor hospodářství, nebo poukazují na důležitost pozitivní obchodní bilance, aby docházelo k přílivu drahých kovů do země.

1.1 Klasická a neoklasická teorie

Za první teorii mezinárodní konkurenceschopnosti lze považovat teorii absolutních výhod od Adama Smithe. Ta říká, že země budou vyrábět produkty, které jsou schopny vyrobit s absolutně nejnižšími náklady na jednotku výstupu. Pro rozvinutí mezinárodního obchodu je nutné, aby každá země měla u nějakého směnovaného výrobku absolutně nejnižší náklady, pokud tomu tak není, mezinárodní obchod se nerozvine (Smith 2016, s. 374).

Na Smithe navázal David Ricardo s teorií komparativních výhod, ve které nejsou důležité absolutní náklady, ale relativní náklady (obětované příležitosti) v porovnání s jinými statky. Díky komparativním výhodám je možný rozvoj mezinárodního obchodu mezi zeměmi, i přestože žádná země nemá absolutní výhodu ani v jednom statku. Ricardo se soustředil především na produktivitu práce, s ostatními výrobními faktory nepracoval (Ricardo, 1817). Teorii komparativních výhod dále rozpracovali Heckscher a Ohlin (1967), kteří ve svém modelu pracují s vybaveností ekonomiky prací, kapitálem, půdou a jejich vzácností. Vzácnost těchto výrobních faktorů ovlivňuje jejich ceny, které následně působí na složení zahraničního obchodu. Model nepředpokládá mezinárodní mobilitu kapitálu a práce. Změna cen faktorů ovlivní i ceny statků. Vzhledem k nemobilitě výrobních faktorů dojde ke změnám ve směnných relacích, které jsou poměrem cenové hladiny vývozu a dovozu. V průběhu let byla původní verze modelu několikrát rozšířena a upravena.

¹ „*Competitiveness is a measure of a country's advantage or disadvantage in selling its products in international markets.*“

Dornbusch, Fischer, Samuelson (1977) rozšířili model na několik druhů zboží a zahrnuli více faktorů, například: náklady na transport, cla, vliv směnných kurzů a strnulých mezd.

Heckscher-Ohlinova teorie předpokládá, že rozvinuté země budou vyvážet kapitálově náročné statky, zatímco rozvíjející se země budou zaměřeny na statky, které jsou náročné na práci. Leontief (1953) tyto poznatky empiricky ověřil, výsledky ale neodpovídaly teorii. USA vyvážely statky náročnější na práci a dovážely statky náročné na kapitál. Tento poznatek se označuje jako Leontiefův paradox. Leontief (1953, s. 344) tento jev vysvětloval tím, že se jeden americký pracovník rovná třem zahraničním. Po vynásobení pracovní síly USA třemi došel k výsledku, že USA jsou lépe vybavené prací v poměru ke kapitálu než jiné země. Leontief (1953, s. 345) dále vysvětluje, proč je americký pracovník produktivnější než zahraniční. Je to dáno podnikatelským duchem, lepší organizací práce a vzděláním. Tedy vlastnostmi, které by bylo možné zahrnout do pojmu lidský kapitál.

Jiné vysvětlení Leontiefova paradoxu nabízí Vernon (1966, s. 191), který paradox vysvětloval jako důsledek výrobního cyklu výrobků. Nově vyvinuté produkty jsou zpočátku vyráběny v zemi, ve které jejich vývoj probíhal. Kvůli nejistotě firem ohledně úspěšnosti výrobku, využívají firmy v začátcích výroby práci, která je flexibilnější než kapitál. Až postupným rozšířením a standardizací produktu dojde k přesouvání výroby do dalších zemí. Vernon (1966, s. 198) dále uvažuje, že mezinárodní firma je schopná ve všech zemích dosáhnout stejných nebo velmi podobných nákladů na financování, proto jediným rozdílem ve výrobních nákladech mezi zeměmi budou náklady na práci. Výroba se bude přesouvat do zemí s nižšími náklady na práci, pokud jejich snížení vyváží zvýšení ostatních nákladů např. na transport, clo a další transakční náklady. Dle Vernona (1966, s. 204) je nákladově nejcitlivější produkce jednoduchých standardizovaných výrobků, jejich výroba se začne přesouvat nejdříve. Patří sem například textil, papír, nenáročná elektronika, tisk, těžba některých surovin a podobně. Naopak v rozvinutých zemích bude umístěn vývoj a výzkum složitějších výrobků.

Teorie komparativních pracovních nákladů, se kterou pracuje MacDougall (1951), propojuje dva ukazatele, produktivitu práce a úroveň mezd. Dle této teorie konkurenční postavení země závisí na pracovních nákladech, ze kterých lze dále odvodit jednotkové mzdové náklady. Na základě jednotkových mzdových nákladů je možné porovnat dvě země, které mají rozdílné mzdy a produktivitu. Tento přístup ke zkoumání konkurenceschopnosti je i mezi dalšími autory častý.

Pozdější teorie mezinárodního obchodu jsou založeny na úsporách z rozsahu, předpokladu nedokonalé konkurence a vlivu velkých mezinárodních společností. Krugman (1979, s. 479) tvrdí, že mezinárodní obchod není pouze výsledkem rozdílného vybavení faktory a technologiemi, ale je výsledkem existence rostoucích úspor z rozsahu na nedokonalé konkurenčním trhu. Nabízí se možnost propojení těchto úspor s rostoucí produktivitou, kterou Krugman (1993, s. 34) považuje za

hlavní znak konkurenceschopnosti. Helpman a Krugman (1985) pracují s teorií, ve které komparativní výhody nejsou hlavním důvodem rozvoje mezinárodního obchodu. Teorie pracuje s vnitrooborovým a mezioborovým obchodem. Vnitrooborový obchod je založen na úsporách z rozsahu, kdy země exportuje a importuje velmi podobné či stejné produkty. Vnitrooborový obchod je v rozporu s teorií komparativních výhod, dle které by země mající stejnou komparativní výhodu spolu neměly obchodovat. Mezioborový obchod vyplývá z různého vybavení zemí výrobními faktory. Je založen na komparativních výhodách, obchoduje se s rozdílným zbožím.

1.2 Moderní přístupy

Klasické a neoklasické teorie založené především na komparativních výhodách byly ze stran některých autorů (Fransman 1986, s. 1375; Adams 2006, s. 9) kritizovány. Především kvůli předpokladům dokonalé konkurence na domácích i zahraničních trzích, neschopnosti změřit jevy, které komparativní výhody způsobují, neuvažování rolí států, existenci cel, transakčních, dopravních a administrativních nákladů. Kritika neoklasické ekonomie také směřuje na komparativní výhody kvůli statickému pojetí konkurenceschopnosti, které platí pouze v rovnovážném stavu. Ve skutečnosti na konkurenceschopnost působí několik faktorů, které se neustále vyvíjejí, například měnový kurz. Důležitou roli v konkurenceschopnosti zemí hraje mimo jiné vyspělost jejich ekonomiky a využívané technologie.

Ke konci 20. století se v odborné literatuře začíná konkurenceschopnost států vyčleňovat z teorie mezinárodního obchodu. O konkurenceschopnost na mezinárodní úrovni se začali zajímat ekonomické instituce (detailněji popsáno v kapitole 1.2.1 Mezinárodní žebříčky) a politici. Příkladem může být americký prezident Ronald Reagan. Ten založil v roce 1983 komisi zabývající se průmyslovou konkurenceschopností (Commission on Industrial Competitiveness). Následně byla v roce 1986 ustanovena U. S. Council on Competitiveness, která má za úkol zvýšit konkurenceschopnost USA na globálním trhu. Pozdější americký prezident Bill Clinton prohlásil: „*Národ je jako velká korporace konkurující na světovém trhu*“² (Krugman 1993, s. 1). Tento postoj byl některými ekonomy kritizován, například Paulem Krugmanem. Dle Krugmana (1993, s. 2) je velice těžké definovat konkurenceschopnost státu v porovnání s korporací. Zatímco nekonkurenceschopná firma vyhlásí bankrot a odejde z trhu, stát z trhu odejít nemůže. Státní bankrot je sice možný, ale souvisí spíše s vládním dluhem a hospodářskou politikou než s konkurenceschopností ekonomiky, která kromě státu spočívá na i firmách. Krugman (1993, s. 4) připouští, že určité omezení (ne)konkurenceschopnosti představuje udržitelnost výkonové bilance země. Zároveň na příkladu Mexika dodává, že dlouhodobý deficit nebo přebytek výkonové bilance nelze automaticky považovat za negativní či pozitivní věc. Například devalvací měny je sice možné dosáhnout obchodního přebytku, tedy dle některých autorů zvýšení konkurenceschopnosti.

² „*A nation is like a big corporation competing in the global market place*“

Na druhou stranu devalvace pravděpodobně povede k poklesu kupní síly obyvatelstva a snížení životní úrovně. Export dle Krugmana (1993, s. 6) nepředstavuje vhodný způsob k měření konkurenceschopnosti. Vhodnější způsob měření představuje tzv. „command GDP“³ který vychází z klasicky měřeného HDP, upraveného o index směnných relací. Tato úprava vede k lepšímu zachycení kupní síly produktu. Pokud takto upravený HDP roste rychleji než klasický HDP, roste kupní síla produktu (Chamberlin 2008, s. 27). Dle Krugmana (1993, s. 3) lze konkurenceschopnost zvýšit pouze růstem produktivity. Příliš velký důraz na zvyšování konkurenceschopnosti může způsobit plýtvání veřejnými prostředky, vést k obchodním válkám a špatné volbě ekonomických nástrojů (Krugman 1993, s. 4).

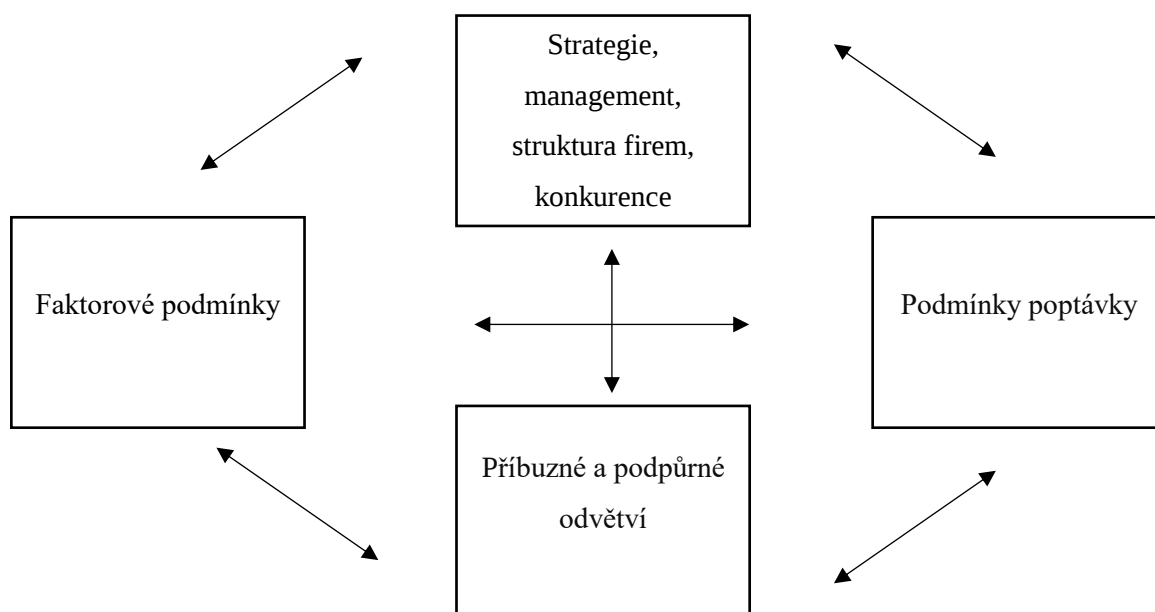
Přístupy jednotlivých autorů k modernímu pojetí konkurenceschopnosti se liší. Někteří se soustředí na jednotlivé ukazatele, ale objevují se i komplexní přístupy. Porter (1998) vychází z mikroekonomického přístupu, který aplikuje na makroekonomickou úroveň tzv. bottom up. Konkurence je dle Portera (2006, s. 165) dynamický proces. Na mikroekonomické úrovni lze konkurenceschopnost změřit například pomocí ziskovosti, tržního podílu a jejich změny. V případě států lze konkurenceschopnost vyjádřit jako využití faktorů v daném místě, tedy zaměstnaností. Mezinárodní obchod vidí Porter (2006, s. 165) jako hru s pozitivním součtem pro všechny zúčastněné strany, zatímco konkurenci mezi dvěma firmami přirovnává ke hře s nulovým součtem.

Porter (2006, s. 166) dále kritizuje předpoklady, že poklesem mezd a deprecací měny se zvyšuje konkurenceschopnost, jelikož poklesne prosperita (kupní síla) obyvatel. Pokles mezd tedy není vhodný nástroj na měření konkurenceschopnosti, ale naopak o nízké konkurenceschopnosti vypovídá. Jako vhodnější způsob měření navrhuje produktivitu práce měřenou pomocí přidané hodnoty. Makroekonomická konkurenceschopnost je dle Portera založena na konkurenceschopnosti mikroekonomické, která je determinována především produktem na jednotku práce a kapitálu (Porter 2006, s. 165).

Porter sestavil tzv. Porterův diamant (obrázek 1), který zobrazuje determinanty národní konkurenceschopnosti vycházející ze čtyř faktorů. Faktorové podmínky zahrnují věci jako pracovní sílu a infrastrukturu. Podmínky poptávky souvisí s preferencemi spotřebitelů dané země. Příbuzná a podpůrná odvětví mohou dále prohloubit konkurenceschopnost. Posledním determinantem jsou podmínky ve firmách včetně jejich řízení, organizace a domácí konkurence.

³ Bývá označováno jako disponibilní hrubý domácí produkt.

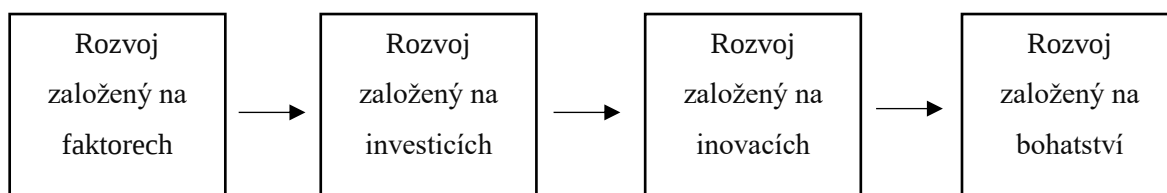
Obrázek 1: Porterův diamant

Zdroj: Michael E. Porter – The Competitive Advantage of Nations (1998, s. 71–72)

Dynamika Porterova přístupu spočívá v různých vývojových etapách ekonomik, ty jsou zachyceny na obrázku 2. První etapa je založena na základních produkčních faktorech: přírodní suroviny, příhodné podmínky pro pěstování určitých plodin, levná, ne příliš kvalifikovaná pracovní síla a jednoduché technologie dostupné ze zahraničí. V první vývojové fázi domácí firmy přímo neexportují, většina exportu pochází z poboček zahraničních firem. Druhá fáze vývoje spočívá v investování do nejnovějších technologií a vybavení. Dochází ke vzniku joint ventures a výroba začíná produkovat komplexnější produkty. Mzdy i přes svůj růst zůstávají relativně nízké. Třetí část vývoje ekonomiky je založena na inovacích úspěšných národních firem. Výhody těchto firem vychází z národního prostředí i historie. Dochází k výraznému růstu mezd, zvýšení poptávky a investicím do vzdělání. Konkurenční výhody v této etapě nepramení z nižších nákladů, naopak vyšší náklady stimulují další inovace a investice do technologií. V poslední fázi vývoje dochází ke stagnaci ekonomiky, nebo jejímu pomalému poklesu. Po dosažení určitého bohatství ve společnosti začíná klesat motivace investorů, dochází ke zvýšení sociálních výdajů a neproduktivním investicím.

Obrázek 2: Vývojové etapy ekonomiky

Zdroj: Michael E. Porter – The Competitive Advantage of Nations s. 545 - 560, 1998

Fagerberg (1988, s. 355) definuje konkurenceschopnost jako: „*Schopnost země realizovat ekonomické cíle vlády, především růst příjmů a zaměstnanosti, aniž by byla narušena stabilita platební bilance.*“ Fagerberg (s. 355-356) kritizuje nadměrné využívání jednotkových pracovních nákladů pro měření konkurenceschopnosti. Upozorňuje, že posuzování konkurenceschopnosti pouze na základě mzdových nákladů je příliš zjednodušené a může vést k nesprávné interpretaci. Tento jev se nazývá jako tzv. Kaldorův paradox. Kaldor (1985) na příkladech rychle rostoucích zemí ukázal, že během vysokého tempa růstu HDP a exportu dochází k rychlejšímu růstu jednotkových mzdových nákladů než u zemí s pomalejším ekonomickým růstem. Celková konkurenceschopnost dle Fagerberga (1988, s. 356) záleží na třech faktorech: schopnost konkurovat cenou, technologií a kapacitou. V novější publikaci Fagerberg (2007 s. 10–19) měří celkovou konkurenceschopnost pomocí HDP na hlavu v paritě kupní síly a růstu reálného HDP. Cenový faktor konkurenceschopnosti je měřen jednotkovými mzdovými náklady v porovnání s růstem reálného HDP. Faktor technologický porovnává pomocí přístupu k telekomunikačním zařízením a jeho vývoje. Kapacitní faktor měří dle změn počtu studentů terciálního vzdělávání.

Buckley (1988, s. 176) uvádí: „*Konkurenceschopnost národa musí být úzce spjata se schopností generovat zdroje, které jsou nutné k zajištění národních potřeb.*“ Připouští však, že národní potřeby jsou těžko definovatelný pojem. Také upozorňuje na měření jednotlivých elementů, které nemohou zachytit celkovou podstatu konkurenceschopnosti. Nástroje k měření rozděluje do třech kategorií – výkonnostních, potencionálních a manažerských. První z nich měří výkonnost na základě těchto ukazatelů: podílu exportu na světovém exportu, podílu výrobního průmyslu na celkovém produktu, obchodní bilance, růstu exportu a ziskovosti. Podíl výrobního sektoru na celkovém produktu je důležitý, kvůli neobchodovatelným statkům, především služeb. Druhá kategorie je zaměřena na potenciál země, který se měří komparativními výhodami, produktivitou, technologickými ukazateli, přístupem země ke zdrojům, nákladovou a cenovou konkurenceschopností. Třetí kategorie se pokouší o zachycení manažerských procesů na základě hodnocení vládních reforem, otevřenosti ekonomiky a vzdělání. Buckley (1988, s. 182) upozorňuje, že ukazatele založené na tržních podílech je možné zkreslit pomocí dumpingových cen. Například Čína byla z dumpingových cen několikrát obviněna, a za tyto praktiky byla na Čínu uvalena dumpingová cla (WTO 2018). Také je nutné posoudit vývojový stupeň ekonomiky, jelikož pokles exportu v oblastech výrobků s nízkou přidanou hodnotou nemusí nutně znamenat pokles konkurenceschopnosti. Může naopak signalizovat její zvýšení, kvůli přesunu výrobních faktorů na náročnější produkty s vyšší přidanou hodnotou.

Fransman (1986, s. 1376) popisuje země s komparativní výhodou v produktech náročných na práci. Realizací těchto komparativních výhod dochází k růstu exportu, který má sekundární efekty na ekonomiku. Patří k nim růst importu, růst poptávky po práci, zvýšení reálných mezd a hospodářský růst. To vede k lepšímu rozdělení produktu, snížení ziskovosti a růstu kapitálové

náročnosti výrobků. Tento proces způsobí vznik komparativních výhod v nových odvětvích. Fransman (1986, s. 1382) také dochází k závěru, že u pokročilých a technologicky náročných výrobků jsou náklady na práci zanedbatelné. Proto nemusí být vhodné poměřovat konkurenceschopnost na základě nákladů na práci. Podobně jako předchozí autoři měří konkurenceschopnost pomocí tržních podílů a růstových indexů exportu.

Adams (2006, s. 25) zdůrazňuje provázanost přímých zahraničních investic, vytváření joint ventures a přenos know-how s dlouhodobým ekonomickým růstem. Mezinárodní konkurenceschopnost dle Adamse (2006, s. 10) záleží především na nákladech, které jsou ovlivněny produktivitou práce a cenami vstupů: práce, směnnými kurzy a náklady na materiál. Adams (2006, s. 10) považuje konkurenceschopnost za dynamický proces, přičemž zlepšení konkurenceschopnosti znamená, že nové, technicky náročnější produkty, jsou vyráběny a exportovány. Měření konkurenceschopnosti rozděluje na měření příčin a výsledků. Příčiny lze měřit pomocí nákladových ukazatelů a reálného kurzu. Výsledky lze změřit na základě obchodní bilance, komparativních výhod a exportních podílů, kde složení exportu vypovídá o vyspělosti ekonomiky.

1.2.1 Mezinárodní žebříčky

Kromě jednotlivých autorů se konkurenceschopností zabývají i mezinárodní ekonomické instituce. Mezi nejvýznamnější patří Světové ekonomické fórum (World Economic Forum, WEF), Mezinárodní institut pro rozvoj managementu (International Institute for Management Development, IMD) a Světová banka (World Bank, WB). Tyto instituce vychází z konceptu, že konkurenceschopnost není ovlivněna pouze kvantifikovatelnými ekonomickými ukazateli, ale také institucionálním zázemím, právním řádem zkoumané země a zároveň propojují makroekonomickou konkurenceschopnost s mikroekonomickou.

1.2.1.1 Světové ekonomické fórum

Konkurenceschopnost je dle Světového ekonomického fóra definována jako: „*Soubor institucí, pravidel a faktorů, které určují produktivitu dané země*“⁴ (World Economic Forum, 2016). WEF se měřením konkurenceschopnosti zabývá od roku 1979 a v roce 2004 začalo každoročně publikovat Global Competitiveness Report zahrnující pořadí zemí dle jejich konkurenceschopnosti. Země jsou řazeny na základě třech dílčích indexů, které obsahují 12 pilířů. Rozdělení je zachyceno na obrázku 3. Těchto 12 pilířů zahrnuje 114 dílčích indikátorů. Vstupní data indikátorů jsou založena na statistických údajích a dotazníkovém šetření.

⁴ „*The set of institutions, policies and factors that determine the level of productivity of a country.*“

Obrázek 3: Rozřazení pilířů dle indexů

Index základních požadavků	Index efektivnosti	Index inovační
• Instituce • Infrastruktura • Makroekonomické prostředí • Zdraví a primární vzdělání	• Vyšší a odborní vzdělání • Tržní efektivita • Efektivita trhu práce • Efektivita finančních trhů • Technologická připravenost • Otevřenost a velikost trhu	• Sofistikovanost podnikání • Inovace

Zdroj: WEF: The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 319, vlastní zpracování

Při stanovení celkového skóre mají dílčí indexy rozdílné váhy. Váhy jsou stanoveny na základě vývojové fáze ekonomiky dané země. Zkoumané země jsou rozděleny dle HDP na obyvatele do pěti vývojových stupňů: faktorový, efektivnostní, inovační, další dva stupně jsou přechodné. Způsob rozdělení vah je zobrazen v tabulce 1. Podkladem pro toto rozdělení je přístup M. Portera, který byl detailněji popsán na stranách 8-9.

Tabulka 1: Váhy indexů dle fáze ekonomiky

Fáze ekonomiky	Faktorová	Přechodná	Efektivnostní	Přechodná	Inovační
HDP na hlavu v USD	< 2000	2000 -2999	3000 - 8999	9000 - 17000	> 17000
Váha indexu základních požadavků	60 %	40-60 %	40 %	20-40 %	20 %
Váha indexu efektivnosti	35 %	35-50 %	50 %	50 %	50 %
Váha inovačního indexu	5 %	5-10 %	10 %	10-30 %	30 %

Zdroj: WEF: The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 320, vlastní zpracování

Tabulka 2: Rozdělení sledovaných zemí dle fází ekonomiky, 2017

Faktorová	Přechodná	Efektivnostní	Přechodná	Inovační
Bangladéš	Nikaragua	Čína		
Etiopie	Filipíny	Dominikánská rep.		
Kambodža	Vietnam	Indonésie		
Keňa		Mexiko		
Laos		Peru		
Myanmar		Srí Lanka		
Tanzanie				
Uganda				

Zdroj: WEF: The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 320, vlastní zpracování

1.2.1.2 Mezinárodní institut pro rozvoj managementu

Definice konkurenceschopnosti je dle Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu následující: „*Konkurenceschopnost je rozměr, do kterého je země schopna ovlivnit prostředí, ve kterém mohou podnikatelé generovat udržitelnou hodnotu*“⁵ (IMD, 2018). IMD od roku 1989 vydává World Competitiveness Yearbook (WCY), která obsahuje žebříček World Competitiveness Ranking. Hodnocení probíhá na základě skupin čtyř faktorů, které se dělí na další subkategorie. V těchto subkategoriích je celkem posuzováno 340 kritérií, která jsou každoročně revidována. Váha každé subkategorie je 5 % nehledě na počet obsažených kritérií. Data jsou ze 2/3 tvořeny statistikami, zbývající 1/3 dat je získávána na základě dotazníkového šetření (IMD Methodology, 2017, s. 5). Nevýhodou WCY je, že v roce 2017 bylo hodnoceno pouze 63 zemí, proto není možné porovnat všechny sledované země.

Obrázek 4: Faktory konkurenceschopnosti dle IMD

Ekonomická výkonnost	Výkonnost vlády	Efektivnost podnikání	Infrastruktura
• Domácí ekonomika • Mezinárodní obchod • Mezinárodní investice • Zaměstnanost • Ceny	• Veřejné finance • Fiskální politika • Institucionální rámec • Legislativní rámec podnikání • Společenský rámec	• Produktivita a efektivnost • Pracovní trh • Finance • Manažerské praktiky • Postoje a hodnoty	• Základní infrastruktura • Technologická infrastruktura • Vědecká infrastruktura • Zdravotnictví a přírodní prostředí • Vzdělání

Zdroj: IMD: Methodology, 2017

1.2.1.3 Světová banka

Do měření konkurenceschopnosti je možné zařadit i ukazatel Doing business (DB) od Světové banky. Doing business je vhodný především pro porovnávání podmínek pro malé a střední podniky (World Bank, 2018). Žebříček DB posuzuje především administrativní zátěž, do hodnocení nejsou zahrnuty žádné údaje o makroekonomické situaci, vzdělání a kvalitě pracovní síly. Sběr dat probíhá ve spolupráci s místními specialisty pro danou oblast. Například problematika daní byla zpracována společně s poradenskou firmou PWC. Žebříček DB kombinuje 10 indikátorů, které se průběžně vyvíjejí a upravují. Práce popisuje aktuální podobu žebříčku v roce 2018.

⁵ „Competitiveness is the extent to which a country is able to foster an environment in which enterprises can generate sustainable value.“

- Indikátory DB: **1. Založení firmy** – hodnotí především čas, náklady spojené se založením firmy, náročnost jednotlivých kroků a požadavky týkající se základního kapitálu.
- 2. Získání stavebního povolení** – indikátor posuzuje čas a náklady nutné pro získání stavebního povolení, roli hraje i náročnost a implementaci stavební regulace.
- 3. Přístup k elektrické energii** – kromě nákladů, času a náročnosti získání elektrické energie se hodnotí i spolehlivost přenosové sítě a přehlednost tarifů.
- 4. Registrace majetku** – stejně jako v předchozích kategoriích je posouzena časová náročnost převodu majetku, náklady s tím spojené, náročnost jednotlivých kroků a otevřenost administrativního systému včetně rovnoprávného přístupu k vlastnickým právům.
- 5. Dostupnost financování** – posouzena je dostupnost informací pro věřitele a stav legislativy upravující vztah věřitele a dlužníka. Roli hraje také to, jestli zákony zvýhodňují věřitele, nebo dlužníky.
- 6. Ochrana minoritních podílníků** – kategorie je zaměřené na prosazování akcionářských práv a práva minoritních akcionářů ve vztahu k vedení společnosti
- 7. Placení daní** – indikátor se zabývá časem a náklady spojenými se zaplacením všech daní, posuzována je i celková daňová zátěž.
- 8. Zahraniční obchod** – je posuzována časová i nákladová stránka zahraničního obchodu, a to jak pro regionální, tak i zámořské partnery.
- 9. Vymáhání smluv** – pro tento indikátor je důležitá doba pro vydání rozsudku, náklady na vymáhání rozsudku a kvalita soudnictví
- 10. Insolvenční proces** – měření zahrnuje dva dílčí indikátory, a to míru obnovení činnosti firmy po vyhlášení insolvence a sílu insolvenčních zákonů.

Zdroj: World Bank – Methodology, 2018

1.3 Měření konkurenceschopnosti

Konkurenceschopnost mezi státy je komplexní problematika, kterou jednotliví autoři definují a měří odlišně. Na základě poznatků získaných z odborné literatury v předchozích kapitolách rozděluje práce ukazatele konkurenceschopnosti do čtyř kategorií: tržní, cenově-nákladové, produktivní a kvalitativní.

1.3.1 Tržní ukazatele

Mnoho autorů (Adams (2006); Fagerberg (2007); Buckley (1988); Fransman (1986)) využívá pro základní analýzu jednoduché indikátory, jako jsou podíly dané země na světovém exportu, meziroční růst exportu a složení exportu. V těchto ukazatelích by se ztráta konkurenceschopnosti mohla projevit poklesem celkového exportu a zpomalením tempa růstu

v porovnání s dalšími zeměmi. Změnu odráží i složení exportu. Růst konkurenceschopnosti znamená, že země bude vyvážet náročnější produkty, s vyšší přidanou hodnotou. V literatuře je předpokládáno, že vývoj země bude směřovat od zemědělství k jednoduchým výrobkům. Například od textilní výroby ke složitější, zpočátku v podobě montáže mobilních telefonů a kancelářského vybavení. Konkurenceschopnost země závisí i na kvalitě vyráběných produktů a diverzifikaci exportu, k těmto účelům budou využity ukazatele od IMF. Výhodou výše uvedených indikátorů je jejich snadná dostupnost a snadná interpretace. Ovšem jejich omezená vypovídající hodnota neumožňuje poznání faktorů, které stojí za změnami konkurenceschopnosti. Mohou však sloužit k získání základního přehledu. Dále je možné na základě skladby exportu určit vyspělost a dynamiku ekonomiky. Do kategorie tržních ukazatelů jsou dále zařazeny komparativní výhody spolu s platební bilancí.

1.3.1.1 Měření komparativních výhod

Součástí většiny klasických teorií o mezinárodním obchodě jsou komparativní výhody. Balassa (1965) pracuje s odhalenou komparativní výhodou (RCA)⁶, také označovanou jako Balassův index (BI). Jedná se o jednoduchý výpočet založený na exportních podílech dané země v dané komoditě případně odvětví. Podíl země je porovnán se světovým podílem dané komodity nebo odvětví na exportu, výpočet zachycuje rovnice 1.

Rovnice 1: Odhalená komparativní výhoda (RCA)

$$RCA = \frac{\frac{X_{ij}}{X_i}}{\frac{X_{wj}}{X_w}}$$

Kde: X_{ij} – export komodity j země i

X_i – celkový export země i

X_{wj} – světový export komodity j

X_w – celkový světový export

Zdroj: Balassa (1965)

Interpretace RCA je snadná. Hodnota RCA vyšší než 1 znamená, že je komodita j v zemi i exportována s komparativní výhodou. Naopak pokud je hodnota RCA nižší než 1, země exportuje danou komoditu s komparativní nevýhodou. Hodnota RCA rovna jedné neznámá komparativní výhodu ani nevýhodu. RCA je ex post ukazatel, který neodhaluje faktory působící na konkurenceschopnost. Nevýhodou indexu je i omezená schopnost porovnání výsledků v čase a mezi jednotlivými zeměmi (Leromain 2014, s. 14; Sankot 2015, s. 129).

⁶ Revealed comparative advantage

Problematiku porovnání výsledků řeší normalizovaná odhalená komparativní výhoda – NRCA (Yu 2009, s. 268). Jedná se o měření odchylky od stavu, kdy země nemá komparativní výhodu ani nevýhodu v exportu dané komodity. Čím vyšší (nižší) hodnoty od 0 tím vyšší komparativní výhoda (nevýhoda) pro danou zemi a produkt. Světová NRCA všech zemí se rovná 0. Zvýšení komparativní výhody jedné země nutně vede k poklesu u jiné země, zároveň není možné, aby země měla výhodu (nevýhodu) ve všech komoditách. Vzhledem k tomu, že export země pro dané odvětví je normalizován celkovým světovým exportem, dosahuje NRCA velmi nízkých hodnot, proto je vhodné výsledek vynásobit 10 000 (Yu 2009, s. 276).

Rovnice 2: Normalizovaná odhalená komparativní výhoda (NRCA)

$$NRCA = \frac{X_{ij}}{X_w} - \frac{X_{wj} * X_i}{X_w * X_w}$$

Zdroj: Yu (2009, s. 270)

Odlišný způsob využívá Adams (2006, s. 17), který měří odhalenou dynamickou komparativní výhodu (DRCA) jako podíl ročních změn v procentech. DRCA slouží k zachycení dynamiky exportu. Vzhledem k tomu, že předchozí dva ukazatele budou využity pro jednotlivá odvětví, DRCA bude využita pro zachycení dynamiky celkového exportu. Interpretace ukazatele je následující: pokud je DRCA vyšší (nižší) než 1 (-1), růst (pokles) exportu dané komodity v zemi je vyšší než světový růst (pokles).

Rovnice 3: Dynamická odhalená komparativní výhoda (DRCA)

$$DRCA = \frac{\% \Delta x_{ij}}{|\% \Delta x_{wj}|}$$

Interpretace ukazatelů komparativních výhod v rámci konkurenceschopnosti není komplikovaná. V případě poklesu konkurenceschopnosti dochází ke snižování komparativní výhody pro dané odvětví, případně ke změně komparativních výhod na komparativní nevýhody. Růst konkurenceschopnosti bude naopak spojen se ziskem komparativních výhod. Z dlouhodobého vývoje ukazatelů lze indentifikovat, jak se situace dané země na daném trhu vyvíjí.

1.3.1.2 Diverzifikace exportu

Předpoklad, že vyšší diverzifikace exportu znamená vyšší konkurenceschopnost je v rozporu s klasickou ekonomikou, jelikož Smith i Ricardo předpokládají specializaci zemí dle komparativních, respektive absolutních výhod. Také Heckscher-Ohlinův model předpokládá, že výrobky jsou vyráběny na základě rozložení výrobních faktorů, které se kvůli jejich nemobilitě nemění. Pozdější teorie, pracující s vnítooborovým a mezioborovým obchodem, již úzkou specializaci nepředpokládají a nejsou s diverzifikací exportu v rozporu. Diverzifikace exportu je důležitá

především v době poklesu poptávky nebo ceny u určitého statku, příkladem může být závislost některých států na vývozu ropy a příbuzných produktů. IMF (2014, s. 10) k výpočtu indexu diverzifikace využívá Theilův index, který má dvě složky. Extenzivní složka vyjadřuje počet exportovaných produktů a obchodních partnerů. Druhá je intenzivní, ta měří exportní podíly produktů a obchodních partnerů. Pro vyšší diverzifikaci exportu je nutné, aby podíly jednotlivých partnerů a produktů byly co nejnižší, zároveň absolutní počet produktů a partnerů co nejvyšší. Nižší výsledná hodnota Theilova indexu vypovídá o vyšší diverzifikaci exportu. Dle IMF (2014, s. 9) má vztah diverzifikace exportu a HDP na osobu podobu U křivky. Země s nízkým HDP na osobu mají obvykle nízkou diverzifikaci. Diverzifikace je nejvyšší, když HDP na osobu dosahuje hodnot okolo 25 000 až 30 000 USD. U vysoko příjmových zemí diverzifikace opět klesá. IMF (2014, s. 23) udává, že vyšší diverzifikace vede k nižší volatilitě produktu a vyšší makroekonomické stabilitě.

1.3.1.3 Kvalita exportu

Nejen změna kvantity, ale i kvality exportu může být znakem měnící se konkurenceschopnosti. Obecně lze uvažovat, že kvalitnější výrobky mohou být prodávány za vyšší ceny. IMF (2013, s. 3) uvádí, že zlepšující se kvalita výrobků vyráběných na základě komparativních výhod pomáhá zvyšovat exportní tržby a produktivitu v ekonomice. Podobně jako diverzifikace roste i kvalita nejrychleji u rozvíjejících se zemí, ve kterých se HDP na osobu pohybuje do 10 000 USD. Po dosažení této hranice roste pomaleji. Kvalita exportu přestává růst v zemích, které mají HDP na osobu okolo 20 000 USD. Po dosažení této hranice je kvalita exportů mezi zeměmi prakticky stejná (IMF, 2013 s. 11). IMF (2014, s. 34) uvádí, že růst kvality je spojen s kvalitou lidského kapitálu a veřejných institucí. Na příkladu Vietnamu IMF (s. 34) udává, že po reformách v sekundárním a terciálním vzdělání došlo k výraznému růstu kvality exportovaných produktů. Pro výpočet indexu kvality využívá IMF jednotkové ceny, která je dána poměrem ceny a kvantity daného produktu. V modelu dále hrají roli HDP exportéra a vzdálenost obchodního partnera. Výsledkem jsou indexy pro jednotlivé produkty, které jsou normalizovány dle 90% percentilu a následně agregovány, přičemž jednotkové ceny slouží jako váhy. Obvyklá hodnota indexu se pohybuje v intervalu $<0;1,2$), kde vyšší hodnota indexu značí vyšší kvalitu exportu. Hodnota indexu rovna 1 značí úroveň kvality, která byla dosažena 90 % ostatních exportérů (IMF, 2013 s. 8).

1.3.1.4 Platební bilance a konkurenceschopnost

Fagerberg (1988) a Krugman (1993) doporučují posuzovat konkurenceschopnost dle platební bilance a jejích částí. Posuzovány budou salda výkonové bilance, běžného účtu a čistá investiční pozice země vůči zahraničí. Interpretace sald účtů je poměrně komplikovaná, jelikož je obtížné určit jaký dopad má zlepšující se konkurenceschopnost na platební bilanci a její části. Stejně jako vysoké a dlouhodobé schodky sledovaných účtů i jejich přebytky mohou ohrozit nejen stabilitu

dané země, ale i globální finanční stabilitu. Za stabilní stav lze považovat salda dlouhodobě konvergující k rovnovážné hodnotě.

Bilance výkonů je základní součástí běžného účtu platební bilance, skládá se z rozdílu mezi vývozem a dovozem zboží a služeb. Bilance výkonů vůči HDP může růst ze dvou důvodů. První z nich je exportní růst, kdy země exportuje více produktů, což může znamenat, že roste jejich konkurenceschopnost. Druhý důvod růstu může být zapříčiněn poklesem importu. Import může poklesnout například kvůli depreciazi měny, kdy klesá kupní síla obyvatel a dochází ke změnám agregátní poptávky.

Rovnice 4: Bilance výkonů v % HDP

$$nx = \frac{EX - IM}{HDP_n}$$

Kde: EX – export zboží a služeb

IM – import zboží a služeb

HDP_n – nominální HDP

Dalším ukazatelem vycházejícím z platební bilance je saldo běžného účtu. Běžný účet se skládá z výkonové bilance, bilance prvotních důchodů a bilance sekundárních důchodů. Dlouhodobá deficitní salda běžného účtu působí negativně na čistou investiční pozici země. Saldo běžného účtu také odráží rozdíl mezi národními úsporami a investicemi. Rozvojové země s mnoha investičními příležitostmi a nízkou mírou úspor musí kapitál obvykle dovážet ze zahraničí. Naopak vyspělé země s vyšší mírou úspor a méně investičními příležitostmi kapitál obvykle vyvážejí. Při dovozu kapitálu je důležité, aby investice byly zaměřeny na zvyšování produktivity země. Pokud se produktivita přes dovoz kapitálu nezvýší, hrozí zemi problémy se solventností. V případě, že země není nadále schopná financovat deficit běžného účtu, dochází k tzv. krizi platební bilance. Při níž nastává skoková depreciaze domácí měny obvykle spojená s poklesem produktu a dalšími národohospodářskými ztrátami. Spouštěčem krize může být vnitřní, nebo vnější šok (IMF 2017). Je obtížné určit hranice, ve kterých by se mělo saldo běžného účtu vůči HDP pohybovat. Komise EU pokládá za stabilní tříletý roční průměr BÚ/HDP v rozmezí -4 % až 6 %. Tento údaj platí pro členské státy EU s rozvinutou ekonomikou. Běžné účty sledovaných zemí budou pravděpodobně mimo toto rozmezí. Neochota soukromých zahraničních investorů nadále financovat deficity BÚ stála na počátku problémů řecké ekonomiky v období po finanční krizi, nebo za problémy Mexika v roce 1995. Některé ekonomiky jsou schopny deficity BÚ dlouhodobě financovat, například Nový Zéland (IMF 2017). Dlouhodobé deficity běžného účtu vedou k akumulaci zahraničních pasiv nad zahraničními aktivy, tím dochází ke zhoršování zahraniční investiční pozice země. Na druhou stranu i přebytek BÚ může být znakem neefektivnosti. Woo (2011, s. 28-30) analyzuje přebytek běžného účtu Číny jako selhání čínského finančního systému, jelikož nedochází k přeměně úspor

na investice. Růst míry úspor je způsoben nejistotou v ekonomickém systému, který optimálně nereflexuje trh s nemovitostmi, investičními půjčkami, a snižujícími se státními příspěvky na zdravotní a sociální pojištění.

Rovnice 5: Běžný účet platební bilance v % HDP

$$bu = \frac{NX + BPI + BSI}{HDP_n}$$

Kde: NX – bilance výkonů

BPI – bilance primárních důchodů

BSI – bilance sekundárních důchodů

Zatímco bilance výkonů a běžný účet jsou tokové veličiny, čistá investiční pozice je veličinou stavovou. Čistá zahraniční pozice země (NFA) představuje rozdíl mezi zahraničními aktivy a zahraničními pasivy dané země. Brůna (2013, s. 67–68) uvádí, že aktiva a pasiva jsou tvořeny portfoliem přímých investic, portfoliovými investicemi, deriváty a ostatními investicemi. Aktiva představují investice rezidentů vůči nerezidentům, pasiva jsou investice nerezidentů vůči rezidentům. Kromě výše zmíněných investic, jsou v aktivech dále zahrnuty devizové rezervy centrální banky dané země. Pokud dochází k dlouhodobému růstu pasiv nad aktivy, čistá investiční pozice země se zhoršuje. S negativní NFA jsou spojeny náklady na její obsluhu. Tyto náklady je země nucená platit ještě poté, co je saldo výkonové bilance kladné. Pokud je investiční pozice v očích zahraničních investorů nadále neudržitelná, hrozí dle Brůny (2013, s. 67) specifická měnová krize. Ta je spojena s náhlým odlivem zahraničního kapitálu a depreciaí domácí měny, někdy i v případech přebytku bilance výkonů. Nejčastěji bývá NFA vyjadřována poměrem vůči HDP. Brůna (2013, s. 69) upozorňuje, že tento ukazatel nemůže detailně obsáhnout celou problematiku, jelikož z něj nelze vyvodit poměr mezi přímými zahraničními investicemi (do reálného kapitálu) a krátkodobým dluhovým kapitálem. Je důležité rozlišit, zdali zadlužený sektor je soukromý nebo veřejný. Brůna (2013, s. 71) definuje dvě podmínky udržitelnosti NFA. Pro krátké období platí podmínka, že NFA/HDP by měla být stabilizována, tedy $\Delta = \frac{NFA}{HDP} = 0$. Tato podmínka vypovídá o schopnosti země generovat zdroje na pokrývání nákladů pramenících z negativní NFA. Zdroje musí být generovány prostřednictvím výkonové bilance nebo růstem HDP. V dlouhém období Brůna (2013, s. 72) předpokládá, že podmínka udržitelnosti pro krátké období není pro investory dostačující. Proto se musí poměr NFA/HDP zlepšovat, tedy musí platit $\Delta = \frac{NFA}{HDP} > 0$. Podobně jako u běžného účtu nelze stanovit limit, který je pro ekonomiku nadále neudržitelný. Evropská komise pro čistou investiční pozici doporučuje limitní hodnotu -35 % HDP. Tato hodnota je stanovena pro členy EU. Pro sledované země bude limitní hodnota pravděpodobně vyšší, jelikož sledované země jsou pro zahraniční investory rizikovější než země EU.

Rovnice 6: Čistá investiční pozice v % HDP

$$nfa = \frac{FA - FL}{HDP_n}$$

Kde: FA – zahraniční aktiva

FL – zahraniční pasiva

1.3.2 Cenově – nákladové ukazatele

K analýze nákladové, respektive cenové konkurenceschopnosti slouží jednotkové mzdové náklady, reálný kurz a směnné relace.

1.3.2.1 Jednotkové mzdové náklady, ULC

Nejčastěji využívaným ukazatelem nákladové konkurenceschopnosti jsou jednotkové mzdové náklady (ULC). OECD (2007) definuje ULC jako průměrné náklady práce na jednotku reálného výstupu, přičemž výpočet je podíl celkových nákladů na práci a reálném produktu. Jedná se o ukazatel, který slouží k zachycení nákladové konkurenceschopnosti dané země. Výpočet ULC je zachycen rovnicí 7. Výhoda ULC spočívá v zachycení vztahu mezi produktivitou práce a náklady na práci. Rostoucí náklady na práci při zachování stejné úrovně výstupu signalizují ztrátu mzdové konkurenceschopnosti, naopak pokud je objem výstupu vyšší než růst nákladů, země se stává konkurenceschopnější. Gouveia a Correia (2013 s. 333) zkoumají mzdové náklady spolu s produktivitou práce v EU. Například Španělsko po zavedení eura zaznamenalo růst nákladů na práci a pokles produktivity, což vedlo k poklesu konkurenceschopnosti. K částečnému zlepšení situace došlo až po dluhové krizi v EU. Podobné problémy autoři (s. 341) pozorují i v Řecku a Portugalsku, kde růst mezd výrazně přesáhl růst produktivity, což mělo za následek ztrátu konkurenceschopnosti a prohloubení obchodního deficitu zkoumaných zemí.

Rovnice 7: Jednotkové mzdové náklady (ULC)

$$ULC = \frac{w_n * L}{\frac{HDP_n}{P}}$$

Kde: w_n – nominální mzdy

L - pracovní síla

HDP_n – nominální HDP

P – změna cenové hladiny

Zdroj: OECD (2007)

Údaje o mzdách potřebné k výpočtu rovnice 7 nejsou pro všechny sledované země k dispozici, postup výpočtu ULC je z tohoto důvodu nutné upravit. HDP lze vypočítat pomocí třech metod: produkční, výdajové a důchodové. Všechny využití metody vedou ke stejnému výsledku.

Dle důchodové metody se HDP rovná součtu mezd, úroků, zisků a rent. Je proto možné pomocí podílu mezd na HDP⁷ vypočítat přibližnou celkovou odměnu všech zaměstnanců. Tuto úpravu zachycuje rovnice 8. Podobný postup aplikuje i Felipe (2005, s. 7) který definuje ULC jako podíl práce na produktu upravený o změnu cenové hladiny. U zemí, pro které jsou dostupná data o nominálních mzdách, bude pro výpočet ULC přednostně využita rovnice 7.

Rovnice 8: Upravený výpočet ULC

$$ULC = \frac{w_n * L}{\frac{HDP_n}{P}} = \frac{HDP_n * LS\%}{\frac{HDP_n}{P}} = P * LS\%$$

Kde: LS% - podíl mezd na produktu

Při mezinárodním srovnání je nutné jednotkové mzdové náklady upravit o kurzové změny. Pro účely této práce budou jednotkové mzdové náklady upraveny pomocí kurzu amerického dolaru (USD). Úprava je zachycena rovnicí 9.

Rovnice 9: Úprava ULC o kurzové změny

$$ULC_{USD} = \frac{ULC}{sr}$$

Kde: sr – změna nominálního kurzu domácí měny vůči USD

1.3.2.2 Reálný kurz

Mezinárodní měnový fond IMF (2013) vysvětluje cenovou konkurenceschopnost především přes pohyby reálného kurz a jeho modifikace, například reálný efektivní směnný kurz (REER). Tyto ukazatele jsou předmětem zkoumání i u jiných autorů. Adams (2006, s. 17) uvádí, že v dlouhodobém rozhodování o exportu a importu je nutné brát v potaz růst cen, proto je reálný kurz vhodnějším ukazatelem konkurenceschopnosti než kurz nominální. Harberger (2008, s. 226) definuje reálný kurz jako počet domácích spotřebních košů (na základě CPI nebo deflátoru HDP), který je nutný k nákupu obchodovatelných statků. Rodrik (2008, s. 366) využívá podobnou definici reálného kurzu: „*Relativní cena obchodovatelných statků vůči neobchodovatelným.*“ Většina autorů se zabývá podhodnocením nebo nadhodnocením reálného kurzu a vlivu na ekonomický růst, případně export. Rodrik (2008, s. 40) dochází k závěru, že podhodnocený reálný kurz především v rozvíjejících ekonomikách, vede ke zrychlení růstu HDP. Eichengreen (2008, s. 3) také uvádí, že podhodnocený reálný kurz slouží k přesunu výrobních faktorů (práce). U rozvojových zemí většinou z neproduktivního zemědělství do výrobního sektoru, ve kterém roste produktivita a mzdy. Hunegnaw (2017, s. 907–909) analyzuje vztah mezi exportem, změnami reálného kurzu a reálného HDP v afrických rozvojových zemích. Statisticky významné výsledky výzkumu ukazují,

⁷ Share of Total Labor Compensation in GDP

že celkový export roste, pokud dojde k depreciaci reálného kurzu nebo růstu reálného HDP. Zároveň jsou analyzovány různé kategorie produktů. Export produktů, které jsou nenáročné na technologie a náročné na práci, reaguje na depreciaci reálného kurzu rychlejším růstem než export technologicky pokročilejších výrobků. Naopak u technologicky náročnějších výrobků je export citlivější na změny reálného HDP. Na základě těchto výsledků Hunegnaw (2017, s. 909) dochází k závěrům, že vládní reformy by měly být zaměřeny na dlouhodobý růst reálného HDP než na podhodnocení reálného kurzu. Rodrik (2008, s. 366) popisuje vztah mezi depreciací reálného kurzu a zvýšením konkurenceschopnosti prostřednictvím exportu. Tento vztah je silnější u rozvíjejících se zemí než u rozvinutých. K podobným závěrům dochází i Thorbecke (2009, s. 408). Na čínské ekonomice ukazuje, že apreciacie reálného kurzu by vedla k poklesu čínského exportu především v nenáročných odvětvích, jmenovitě v textilním a nábytkářském průmyslu.

Na základě výše zmíněných výzkumů je patrné, že reálný kurz je důležitý pro konkurenceschopnost především v méně rozvinutých zemích. Nadále však zůstává otázkou, zdali může být vládou stanoven, nebo alespoň upraven do požadované (podhodnocené) úrovně. Harberger (2008, s. 227) uvádí, že nominální kurz může být pevně stanoven vládou, respektive centrální bankou. Reálný kurz je ovlivněn občany a jejich poptávkou po penězích, proto jsou jeho změny pro vlády obtížné. Problematikou stanovení reálného kurzu se zabývá i Rodrik (2008, s. 406). Ten klade otázku, zdali je reálný kurz politickou proměnnou, tedy jestli může být vládou, nebo centrální bankou stanoven. Vzhledem k definici reálného kurzu jako relativní ceny dochází k tomu, že nemůže být nastavena libovolná výše, ale může být vládou nebo centrální bankou alespoň ovlivněna. Aby bylo možné udržet podhodnocený reálný kurz, je nutné, aby byly úspory vyšší než investice, tzn. nižší výdaje než příjmy. Toho je možné docílit například pomocí kladného salda vládního rozpočtu, reformou důchodového systému, přerozdělováním důchodu, liberalizací exportu kapitálu, zdaněním importu kapitálu i pomocí hromadění devizových rezerv. Podobný proces a prostředky popisuje i Eichengreen (2008, s. 5 a s. 10). Rodrik (2008, s. 406) dále na příkladu zemí z jihovýchodní Asie a Afriky dokazuje, že vlády se snaží tyto nástroje využívat a ovlivňovat tak reálný kurz. Rodrik (2008, s. 409) přirovnává podhodnocený kurz k dotacím exportérům a zdanění importovaných produktů. Na rozdíl od subvencování exportérů, které je z velké části ve členských zemích WTO zakázané, využívání podhodnoceného reálného kurzu není nijak regulováno. Eichengreen (2008, s. 11-14) se dále zaměřuje na vliv volatility reálného kurzu na růst HDP. Výsledky nejsou jednoznačné, u některých zemí s vysokou volatilitou kurzu je růst HDP nižší, u dalších zemí se tento vztah nepodařilo prokázat. Což je dle Eichengreen (2008, s. 14) způsobeno špatně zvoleným ukazatel růstu (HDP). Vhodnější ukazatel by měl být více specifický determinant růstu, například investice nebo změny produktivity. Eichengreen (2008, s. 15) se zabývá dlouhodobou udržitelností podhodnoceného reálného kurzu. Za vhodný nástroj považuje například devalvaci nominálního kurzu, ideálně během

konjunkce a při kontrole mezd, aby došlo k odstranění vlivu devalvace na inflaci. Například čínská centrální banka v minulosti několikrát kurz Juanu devalvovala.

Pokud je reálný kurz jedním z důležitých faktorů konkurenceschopnosti a jeho úroveň může být vládou ovlivněna, je důležité se zaměřit na náklady těchto opatření. Eichengreen (2008, s. 3) popisuje náklady podhodnoceného reálného kurzu, které spatřuje především v hromadění nevýnosných devizových rezerv. Dále je navrácení reálného kurzu na rovnovážnou úroveň většinou spojeno s vyšší inflací. Proto by země využívající reálný kurz jako nástroj růstu, měly zvážit náklady a strategii výstupu. Rodrik (2008, s. 409) popisuje, že některé náklady podhodnoceného kurzu nenesou pouze země, které ho využívají, ale náklady nesou i další země. Tyto náklady mají podobu deficitů běžných účtů platebních bilancí. Dále Rodrik (2008, s. 366) popisuje náklady nadhodnoceného reálného kurzu, mezi které patří nedostatek zahraničních deviz, velké deficity BÚ platební bilance a stop and go krize. Tyto náklady poškozují ekonomický růst a ekonomiku dané země. Konkurenční výhoda získaná na základě podhodnoceného kurzu domácí měny nemusí být v dlouhém období udržitelná. Problematické mohou být změny spotřebitelských preferencí kvůli vyšším cenám importovaných statků nebo potlačená spotřeba. Také domácí exportéři mohou konkurenceschopnost v dlouhém období ztrácet, jelikož jsou prostřednictvím podhodnoceného reálného kurzu domácí měny částečně chráněni před zahraniční konkurencí.

Rovnice 10: Reálný kurz

$$SR_{R;t+n} = SR_{N;t+n} * \frac{1 + p_{f(t;t+n)}}{1 + p_{d(t;t+n)}}$$

Kde: SR_N – nominální kurz

$p_{F/D}$ – míra inflace v zahraniční a domácí ekonomice

Zdroj: Durčáková (2010, s. 84)

Konkrétní hodnota reálného kurzu může sloužit k porovnání jeho nadhodnocení nebo podhodnocení. Častěji se však sleduje vývoj reálného kurzu, k jehož zachycení slouží index (rovnice 11). Index je ukazatelem reálné kupní síly měny, lze jej vypočítat prostřednictvím CPI (spotřebitelské ceny), nebo v PPI (ceny průmyslových výrobců).

Rovnice 11: Index reálného měnového kurzu

$$I_{RER} = \frac{SR_{t+n}}{SR_t} * \frac{1 + p_{F(t;t+n)}}{1 + p_{D(t;t+n)}}$$

Kde: I_{RER} – index reálného měnového kurzu

SR – nominální kurz

$p_{F/D}$ – míra inflace v zahraniční a domácí ekonomice

Durčáková (2010, s. 84)

Pokles indexu reálného měnového kurzu značí reálnou apreciaci domácí měny, růst indexu reálnou depreciační. K reálné apreciaci dojde, pokud domácí inflace p_D bude ceteris paribus vyšší než zahraniční inflace p_F . Nebo pokud bude domácí měna nominálně apreciovat. Mandel (2016, s. 98) uvádí, že reálná apreciace domácí měny znamená zhoršení cenové konkurenceschopnosti domácího zboží na zahraničních trzích, ale také růst reálné kupní síly domácí měny v zahraničí. Apreciace reálného kurzu má dvojí efekt na úroveň blahobytu. Hrozí snížení produktu kvůli poklesu exportu. Na druhou stranu blahobyt může díky vyšší kupní síle v zahraničí růst, kvůli poklesu cen importu. Modifikací indexu reálného kurzu je index reálného efektivního kurzu (REER). Nevýhodou klasického indexu je poměrování reálného kurzu pouze s jednou zemí a tím pádem jednou hodnotou inflace. Při výpočtu REER jsou váženy inflace obvykle deseti největších obchodních partnerů pro danou zemi, výsledný index REER má tedy vyšší vypovídající hodnotu než klasický index reálného kurzu (Mandel 2016, s. 99).

1.3.2.3 Směnné relace

Efektivnost zahraničního obchodu a dovozní kapacita ekonomiky jsou ovlivněny úrovní a vývojem cenových relací mezi importem a exportem. Jirges (2002, s. 5) udává: „*Celkový prospěch země z mezinárodní specializace je v podstatné míře závislý na dosažených cenách v zahraničním obchodě.*“ dále (s. 15) „*Zlepšení směnných relací vede ceteris paribus ke zvětšování disponibilních zdrojů, země tím získává část produktu na úkor jiných zemí, to vede ke zlepšení životní úrovně.*“ Mandel (2008, s. 244) propojuje směnné relace s konkurenceschopností: „*Pokles zahraničních směnných relací v dlouhém období může být projevem ztráty konkurenceschopnosti domácích exportérů.*“ Pokud je index směnných relací vyšší než 1 znamená to, že cena exportovaných výrobků vzrostla více než cena importovaných výrobků. Tedy kupní síla vývozu se na základě cen v zahraničním obchodě zvýšila. Směnné relace také způsobují nerovnost mezi reálným disponibilním důchodem a vyrobeným produktem (Mandel 2008, s. 17).

Rovnice 12: Index směnných relací (I_{TT})

$$I_{TT} = \frac{I_{PEX}}{I_{PIM}}$$

Kde: I_{PEX} – index vývozních cen

I_{PIM} – index dovozních cen

Zdroj: Jirges (2002, s. 10)

Jirges (2002, s. 18) upozorňuje, že pokud roste cena vývozu a směnné relace se zlepšují, nemusí to automaticky znamenat, že roste dovozní kapacita ekonomiky. Pokud s růstem cen exportu zároveň dochází k poklesu poptávky po exportu, může dovozní kapacita ekonomiky klesat

i přes to, že se směnné relace zlepšují. Řešením tohoto problému je zahrnutí indexu objemu vývozu do výpočtu směnných relací, tím dostáváme tzv. důchodové směnné relace.

Rovnice 13: Důchodové směnné relace (I_{TTd})

$$I_{TTd} = \frac{I_{PEX}}{I_{PIM}} * Q_{EX}$$

Kde: Q_{EX} – index objemu exportu

Zdroj: Jirges (2002, s. 19)

1.3.3 Produktivní ukazatele

Někteří autoři (Krugman (1993); Kaldor (1985); Porter (1998)) nedoporučují posuzovat konkurenceschopnost přes nákladové ukazatele, ale naopak upřednostňují ukazatele založené na produktivitě. Produktivita zachycuje vztah mezi vstupy a výstupy. Jako vstupy uvažujeme především práci a kapitál, přičemž mezi oběma faktory je možná substituce. Při změnách produktivity hrají roli i další faktory, například technologický pokrok. Interpretace produktivních ukazatelů je poměrně jednoduchá, čím vyšší produktivita, tím vyšší konkurenceschopnost země a životní úroveň obyvatel.

1.3.3.1 Produktivita práce

OECD (2002) definuje produktivitu práce jako jednotku reálného produktu na jednotku práce. Růst produktu může být způsoben přidáním další jednotky práce, nebo růstem produktivity. Aby produktivita práce rostla, je nutné zvyšovat kapitál. Jak lidský, jehož kvalita se může zvýšit například lepším vzděláním, tak i reálný kapitál v podobě investic do vybavení.

Rovnice 14: Produktivita práce

$$LP = \frac{HDP_r}{L}$$

Kde: LP – produktivita práce

HDP_r – reálný produkt

L – počet pracovníků

Růst produktivity práce také ovlivňuje růst mezd. Obecně lze uvažovat, že v rozvíjejících zemích je produktivita práce nižší, a proto jsou nižší i mzdy. V rozvinutých ekonomikách jsou mzdy vyšší, jelikož produktivita práce je vyšší. Obrácený vztah většinou platí pro kapitál, rozvíjející se země mají vysokou produktivitu kapitálu, zatímco vyspělé země nízkou.

1.3.3.2 Kapitálové ukazatele

Produktivita kapitálu se dá definovat obdobně jako produktivita práce. Detailnější statistiky zachycující výši kapitálu ve sledovaných zemích nejsou k dispozici. Dostupné údaje zahrnují růst celkových kapitálových služeb, podíl kapitálu na produktu a údaje o tvorbě hrubého (fixního) kapitálu. Práce se proto zaměří především na tvorbu kapitálu. Rozdíl mezi tvorbou hrubého kapitálu a hrubého fixního kapitálu je ve změnách stavu zásob. Tvorba hrubého fixního kapitálu dle Word Bank (2018) zahrnuje nákupy strojů, strojního zařízení a vybavení, včetně výstavby komerčních nemovitostí, škol, nemocnic i infrastruktury jako jsou silnice a železnice. Tvorba hrubého fixního kapitálu nezahrnuje amortizaci a depreciaci (v ekonomickém vyjádření). Tvorbu kapitálu lze vyjádřit v absolutní výši. Při porovnání velikostně rozdílných zemí je vhodnější poměr tvorby hrubého fixního kapitálu na HDP. Vyšší tvorba kapitálu může mít dle Wolfa (1991, s. 572) dopad na produktivitu práce dvěma způsoby. První je zvýšení poměru kapitálu vůči práci, čímž dojde k vyšší produktivitě práce bez technologických změn. Druhý dopad je přes zlepšení technologií, které následně zvýší produktivitu práce. K podobným výsledkům dochází i Landau (1990, s. 54), který analyzuje dopady tvorby fixního kapitálu na produktivitu práce. Dokazuje, že mezi růstem fixního kapitálu na pracovníka a růstem produktivity práce existuje jasný vztah. Zároveň však Landau (1990, s. 55) uvádí, že alespoň část kapitálu musí směřovat do vývoje nových technologií, aby byl zajištěn dlouhodobý růst produktivity. Mezi tvorbou kapitálu a technologickým pokrokem je pozitivní korelace, to dokládá například Wolf (1991, s. 572). Malley (2001, s. 96) se zabývá akumulací a tvorbou kapitálu v zemích OECD. Dochází k výsledku, že vyšší tvorba a akumulace kapitálu mají pozitivní dopad na nezaměstnanost a zároveň rozdílné míry nezaměstnanosti lze vysvětlit pomocí rozdílné akumulace a tvorby kapitálu.

1.3.3.3 Celková produktivita faktorů

Kromě produktivity práce a kapitálu hrají důležitou roli při růstu produktu i další faktory, například technologický pokrok. Tento a další faktory jsou zachyceny v tzv. celkové produktivitě faktorů (TFP).⁸ Ta je definována jako část výstupu, která není vysvětlena množstvím vstupů využitých při tvorbě produktu (Comin 2006, s. 1). Růst TFP přímo vyplývá z modelu ekonomického růstu od R. Solowa, výpočet je zachycen rovnicí 15.

Rovnice 15: Růst celková produktivity faktorů (tfp)

$$tfp = g_Y - \alpha * g_K - (1 - \alpha) * g_L - (1 - \alpha) * g_{LQ}$$

Kde: g_Y – růst produktu

g_K – růst kapitálu

g_L – růst práce

g_{LQ} – změna lidského kapitálu – volitelný prvek

α – podíl kapitálu na produktu

Zdroj: Comin 2006, s. 1

Easterly a Levine (2001, s. 181-182) využívají totožný postup a upozorňují, že výpočet by měl zohlednit i změnu lidského kapitálu. Z rovnice 15 vyplývá, že TFP je reziduální složkou ekonomického růstu. Otázkou tedy je, co přesně hodnota TFP značí. Pokud je do výpočtu zahrnut lidský kapitál, změny TFP jsou dle autorů rovny technologickému pokroku. Comin (2006, s. 2) uvádí, že rozdíly v TFP mezi zeměmi jsou způsobeny použitými technologiemi, nebo v míře jejich využití a vytižení. Dle OECD (2018) zahrnuje TFP změnu manažerských postupů, organizačních změn, změnu obecných znalostí, síťové efekty, spillover efekty produkčních faktorů, úspory z rozsahu, efekty nedokonalé konkurence a chyby v měření. Prescott (1998) a Comin (2006) považují TFP za jednu z hlavních příčin rozdílného důchodu na osobu mezi zeměmi. Zároveň změny TFP mají významnou roli ve změnách produktu. Easterly a Levine (2001, s. 182) uvádějí, že v industrializovaných zemích mají změny akumulace kapitálu podíl na změnách celkového produktu od 12 % do 25 %, zatímco u TFP je to více jak 50 %. U méně rozvinutých zemí je podíl změn TFC na celkové změně nižší.

1.3.3.4 Přímé zahraniční investice

Přímé zahraniční investice (PZI) jsou zachyceny na finančním účtu platební bilance. Představují investici do zahraniční společnosti, při které má investor dlouhodobý zájem řídit společnost a získá alespoň 10% podíl na hlasovacích právech. PZI jsou tvořeny třemi částmi. První část obsahuje samotnou investici, splňující podmínku uvedenou výše spolu s dalšími významnými finančními transakcemi a pozicemi mezi přímým investorem a cílovou společností. Druhou částí

⁸ Total factor productivity, někdy také označováno jako multifactor productivity

jsou reinvestované zisky, které nejsou vyplaceny jako dividendy. Třetí část tvoří vnitropodnikový dluh domácí společnosti vůči zahraniční (OECD 2008 s. 17).

Přímé zahraniční investice podporují dlouhodobý růst ekonomiky a začlenění ekonomiky do mezinárodního trhu. Dle OECD (2008, s. 14) podporují PZI konkurenceschopnost v zemi příjemce i v domácí zemi investora. Důležitým aspektem je přenos technologií a know how, což umožňuje růst produktivity práce. Takzvaný spillover efekt, kdy mají PZI pozitivní vliv na ekonomiku dané země, je popsán několika autory (Štěrbová 2013, s. 146). Cheung a Lin (2004, s. 42) zkoumají vliv PZI na čínské regiony. Výsledky jejich práce potvrzují, že regiony s vyšším přílivem PZI vykazují vyšší počet patentů a inovací spolu s rychlejším ekonomickým rozvojem. Další autoři zkoumají vztah PZI a exportu. Tento vztah je prokazatelný. Na druhou stranu příliv PZI také vede ke zvýšení importu, především kvůli dovozu technologií a vybavení (Adams 2006, s. 25). Pozitivní je vliv PZI na platební bilanci, kdy mohou financovat deficitní saldo běžného účtu. Dle IMF (2017) jsou PZI daleko stabilnější a méně volatilní než financování prostřednictvím dluhového kapitálu. Problematické je ovšem vyplácení zisků do zahraničí v podobě dividend, které v dlouhém období přesáhnou počáteční výši PZI. Pokud nejsou zisky vyplaceny a jsou dále reinvestovány, dochází k dalšímu navyšování PZI. Výplata dividend je zachycena v bilanci prvotních důchodů na běžném účtu platební bilance. Tyto dividendy mohou být u některých států vůči HDP vysoké (např. ČR) a představují pro ekonomiku značné náklady, které musí být pokryty například pozitivním saldem výkonové bilance. Pokud tomu tak není, je ohrožena vnější stabilita země. Dalším negativem je tlak na apreciaci domácí měny v krátkém období, kdy dochází ke zvýšenému přílivu PZI. Určitou hrozbou může být i tzv. duální ekonomika, kdy domácím výrobcům hrozí zánik kvůli zaostávání za zahraniční konkurencí. Další negativa popisuje Štěrbová (2013, s. 147), patří mezi ně například vznik pobídkové konkurence mezi státy při lákání nových investorů, růst zahraniční zadluženosti a vytěsnění domácích úspor.

PZI se kromě absolutního vyjádření importu/exportu, nebo celkového objemu dají vyjádřit v poměru k HDP. Dalším ukazatelem může být rozdíl mezi jejich importem a exportem. Tento rozdíl se označuje jako čisté PZI. Většinou je export PZI vyšší u rozvinutějších ekonomik, jelikož mají vyšší zásobu kapitálu. Naopak u rozvíjejících se ekonomik lze pozorovat zvýšený import PZI. Je proto pravděpodobné, že zkoumané země budou spíše importéři investic. Kvůli zkoumaným zemím práce předpokládá, že vyšší příliv PZI znamená zvyšování konkurenceschopnosti v dlouhém období. Vyšší příliv investic je zároveň znakem, že investoři cílové ekonomice věří a považují ji za stabilní z dlouhodobého hlediska. Při zkoumání PZI je vhodné posuzovat sektor, do kterého investice míří. Zejména u rozvíjejících se zemí může být rozdíl mezi investicemi do finančního sektoru nebo reálného kapitálu, u kterého lze předpokládat vyšší dopad na produktivitu práce. K částečnému zachycení výnosů a nákladů z PZI lze využít poměr HND a HDP, toho využívá například Jeřábková (2008). Pokud je HND vyšší, než HDP, je to pro ekonomiku příznivé,

neboť domácí ekonomické subjekty mají k dispozici vyšší objem prostředků, než který je v ekonomice vyprodukován. UNCTAD (2016) k hodnocení PZI využívá tzv. index přílivu, jenž je zachycen v rovnici 16. Hodnota indexu rovna 1 znamená, že do země proudí optimální objem PZI v porovnání s její ekonomickou výkonností. Je pravděpodobné, že index bude u některých sledovaných zemí vyšší než 1, protože se jedná o rozvíjející se ekonomiky, do kterých obecně proudí více zahraničních investic.

Rovnice 16: Index přílivu přímých zahraničních investic (ip)

$$ip = \frac{\frac{PZI_i}{PZI_w}}{\frac{HDP_i}{HDP_w}}$$

Kde: PZI_i – příliv přímých zahraničních investic do země i

PZI_w – příliv přímých zahraničních investic pro celý svět

HDP_i – nominální HDP země i

HDP_w – nominální světové HDP

Zdroj: UNCTAD (2016)

1.3.4 Kvalitativní ukazatele

Především v porovnání sestavených ekonomickými institucemi je kladen důraz na vliv lidského kapitálu, zákonů a institucionálního rámce na konkurenceschopnost. Do této kategorie by bylo dále možné zahrnout výdaje na vývoj a výzkum, počet patentů apod. Parametry jako kvalita podnikatelského prostředí a institucí hrají významnou roli při investičním rozhodování. Kvalitativní konkurenceschopnost bude posouzena na základě žebříčků od Světového ekonomického fóra, Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu a Světové banky. Princip a metodika sestavování těchto žebříčků byl popsán v kapitole 1.2.1 Mezinárodní žebříčky na straně 11.

1.3.5 Vyhodnocení celkové konkurenceschopnosti

Pro celkové vyhodnocení sledovaných ukazatelů bude sestaven žebříček sledovaných zemí. K sestavení finálního pořadí bude aplikována jedna z vícerozměrných metod využívaných ve finanční analýze, konkrétně bodovací metoda. Výhodou této metody je přiřazení bodů na základě poměru s nejlepším výsledkem. To je vhodnější oproti lineárnímu bodování na základě pořadí. Ve výsledném skóre budou mít všechny ukazatele stejnou váhu.

Rovnice 17;18: Bodovací metoda

$$\text{Je-li pozitivní růst hodnoty ukazatele:} \quad b_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i;\max}} * 10$$

$$\text{Je-li pozitivní pokles hodnoty ukazatele:} \quad b_{ij} = \frac{x_{i;\min}}{x_{ij}} * 10$$

Kde: x_{ij} – hodnota j-tého ukazatele pro i-tou zemi

$x_{i;\max}$ – nejvyšší hodnota j-tého ukazatele (ohodnocená 10 body), v případě ukazatele s charakterem +1

$x_{i;\min}$ – nejnižší hodnota j-tého ukazatele (ohodnocená 10 body), v případě ukazatele s charakterem -1

b_{ij} – bodové ohodnocení i-tého podniku pro j-tý ukazatel

Zdroj: Kislingerová (2008, s. 69)

2 Analýza vybraných zemí

2.1 Země Post China 16

V červenci 2013 vydala konzultačně-zpravodajská agentura Stratfor publikaci s názvem The Post China 16, kde vybírá 16 zemí, které postupně převezmou roli Číny na exportním trhu. Dle Stratforu byly hlavní konkurenční výhodou Číny nízké náklady na práci, kterých využívali výrobci v cenově citlivých odvětvích. Za příklad jsou udávány oděvní průmysl a montáž mobilních telefonů. Postupem času začaly náklady na práci růst, což mělo v příštích letech způsobit přesun výroby mimo Čínu. Právě výše zmíněná odvětví jsou mezi prvními, které se přesunou do jiných zemí (Stratfor, 2013). V publikaci je zmíněno, že export Číny se změní. Namísto levnějších výrobků se Čína díky přímým zahraničním investicím, akumulaci kapitálu a kvalitnější pracovní síle zaměří na vývoz náročnějších výrobků. Adams (2006, s. 29) dochází ke stejným závěrům, pouze dodává, že podhodnocený reálný kurz Číny je dalším faktorem, který zvyšoval čínskou konkurenceschopnost. Za změnami nestojí jen pozitivní faktory uvedené výše, ale i potlačená spotřeba v Číně, která souvisí s podhodnoceným kurzem, snižující se poptávka po čínském exportu, růst cen nemovitostí a dalších nákladů. Těchto problémů si je vědoma i čínská vláda. Čínský prezident Xi v říjnu 2017 přislíbil reformovat finanční systém a zlepšit mechanismy podporující růst spotřebitelských výdajů. Ty by se měly stát novým zdrojem ekonomického růstu po oslabení exportu. Zároveň také představil plán na přeměnu charakteru čínské ekonomiky, která nemá být nadále orientovaná na investice, ale nově na inovace (Reuters 2017). Čínu dle autorů nečeká výrazný ekonomický pokles, nýbrž změna charakteru růstu a skladby ekonomiky. Friedman (2013), zakladatel agentury Stratfor a jeden z autorů publikace Post China 16, předpovídá, že Čínu čekají podobné změny a problémy jako Japonsko v 90. letech. Japonsko se během 90. let potýkalo se zpomalením růstu HDP po období vysokého růstu, přeinvestovaností, bublinami na kapitálových trzích a s nimi souvisejícím zadlužením (Alexander, 2002). Friedman (2013) mimo jiné uvádí, že některé čínské statistiky mohou být nadhodnoceny. Skutečné ukazatele mohou být nižší a ekonomické zpomalení již nastalo, podobný názor má také Krugman (2013). V době psaní této diplomové práce uběhlo zhruba 5 let od sepsání prognózy, je tedy vhodné ověřit, zdali se předpověď naplnila, naplní, nebo si Čína své postavení (zatím) udržela.

Jediná země na světě, kterou je možné s Čínou porovnat, vzhledem k počtu obyvatel, je Indie. Indická ekonomika je ale odlišná od čínské. Huang (2003) uvádí, že růst indické ekonomiky je udržitelnější, protože je oproti Číně více založen na soukromém sektoru a technologiích. Také kapitálové trhy jsou v Indii dle Huanga (2003) efektivnější a transparentnější než v Číně. Agentura Stratfor Indii do zemí Post China 16 nezahrnula právě kvůli odlišnostem v ekonomikách obou zemí. Na obrázku 5 jsou vyznačeny země Post China 16 (PC-16). Polovina těchto zemí (8) je umístěna v oblasti Jihovýchodní Asie. Patří sem: Filipíny, Indonésie, Kambodža, Vietnam, Laos,

Myanmar (Barma), Bangladéš a Srí Lanka. Čtyři země se nachází ve Východní Africe: Etiopie, Uganda, Keňa, Tanzanie. Zbýlé čtyři státy leží na území Jižní a Střední Ameriky: Mexiko, Nicaragua, Peru a Dominikánská republika. Mexiko bylo do seznamu zařazeno především kvůli jižní části, která není tak rozvinutá jako severní část země. Všechny sledované země kromě Etiopie jsou členy WTO. Etiopie je v současné době kandidátská země WTO se statutem pozorovatele. Pracovní síla i populace zemí Post China 16 je srovnatelná s Čínou. Zároveň mají výše uvedené země potřebnou infrastrukturu pro svůj rozvoj a jejich ekonomiky nejsou závislé na těžbě energetických surovin, nebo jiných nerostů. To bylo jedním z kritérií pro zařazení země do výběru. Zároveň někteří autoři zastávají názor, že menší země mohou být díky větší flexibilitě konkurenceschopnější než velké (Porter 2006, s. 166).

Obrázek 5: Země Post China 16

Zdroj: Stratfor: Post China 16 (2013)

2.2 Tržní konkurenceschopnost

2.2.1 Klasifikace exportních dat a odvětví

Hlavním sledovaným obdobím je rozmezí let 2000 až 2016, v případě dostupnosti dat i 2017. Vzhledem k tomu že zpráva PC-16 byla vydána v roce 2012, sledované období začínající v roce 2000 by mělo být dostačující pro odhalení probíhajících změn ve sledovaných ekonomikách. Data ohledně čínské ekonomiky nezahrnují oblast Hongkongu a Macaa. Exportní data jsou klasifikována dle Harmonizovaného systému popisu a číselného označování zboží (HS – Harmonized Commodity Description and Coding Systems). Základní struktura je zachycena níže.

01-05 Zvířata a živočišné produkty

06-15 Rostlinné produkty

16-24 Potravinářské výrobky

25-27 Nerostné produkty

28-38 Chemické a příbuzné výrobky

39-40 Plasty a kaučuk

41-43 Surové kůže, kožešiny

44-49 Dřevo a dřevěné výrobky

50-63 Textilní výrobky

64-67 Obuv a pokrývky hlavy

68-71 Výrobky z kamene, skla

72-83 Kovy

84-85 Stroje, mechanická zařízení, elektrické výrobky

86-89 Dopravní prostředky

90-97 Různé

Zdroj: ČSÚ (2018)

Členění výrobků je podobné s členěním od OSN – Standard International Trade Classification (SITC). SITC také rozřazuje do kategorií produkty dle míry kvalifikace pracovní síly a technologické intenzity (UNCTAD 2015). Vzhledem k zaměření a cílům práce budou posuzovány kategorie 01–24 dle HS společně, jako zemědělský sektor. Předpoklad je, že u sledovaných zemí by mělo docházet k postupnému poklesu nebo stagnaci exportu těchto produktů, jelikož se země budou orientovat spíše na průmyslové výrobky. Pro práci jsou důležité kategorie 50–63 – Textilní výrobky a 64–67 – Obuv a pokrývky hlavy, především v těchto odvětvích by země Post China 16 měly Čínu nahrazovat. Jedná se o velmi příbuzná odvětví, proto budou uvažována společně jako textilní průmysl. Dle členění SITC patří textilní průmysl do kategorie výrobků, které jsou náročné na pracovní sílu a primární vstupy. Někteří autoři považují i výrobu mobilních telefonů a kancelářského zařízení za další sektory, ve kterých by Čína mohla ztrácet své postavení. Takovéto výrobky jsou zastoupeny v kategoriích 84-85 Stroje mechanická zařízení, elektrické výrobky. Tyto kategorie ale obsahují i další velice rozdílné druhy výrobků. Tyto výrobky by v řazení dle SITC byly obsaženy v kategoriích vyžadujících nízkou, střední i vysokou kvalifikaci pracovní síly a technologickou intenzitu. Pro účely práce bude nutné rozdělit kategorií 84-85 na další podkategorie. Detailní dělení kategorií 84-85 je popsáno v další části práce na straně 46. Před tímto rozdělením jsou tyto produkty v práci označovány jako složitější výrobky. Poslední

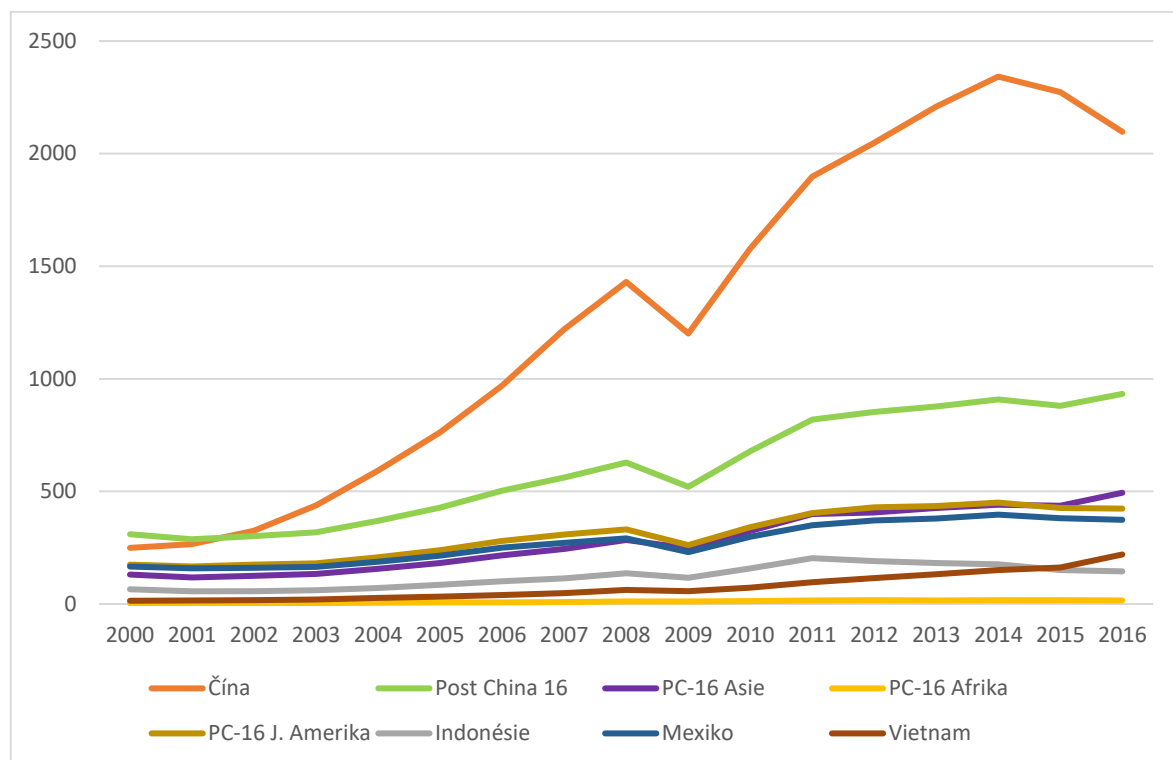
sledovanou skupinou výrobků jsou dopravní prostředky, které jsou zastoupeny v kategoriích 86-89. Tyto výrobky vyžadují dle SITC střední kvalifikaci pracovní síly a střední technologickou intenzitu. Dopravní prostředky včetně jejich součástí a dílů by mohly být zajímavým vývozním artiklem pro země především z Jihovýchodní Asie, kvůli populaci celého regionu a možnostem rozvoje automobilového průmyslu v tomto regionu. Zbylé kategorie 25–49; 68–83 a 86–97 tvoří skupinu ostatní, je to především z důvodu, že export v těchto kategoriích je do značné míry závislý na nerostném bohatství zemí.

2.2.2 Analýza celkového exportu

Grafy 1 a 2 zobrazují celkový objem exportu a podíl na světovém exportu u vybraných zemí. Přehled ostatních zemí Post China 16 je uveden v grafech 3 a 4. Na začátku sledovaného období, v roce 2000, byl čínský export nižší než v zemích PC-16. Ale již v roce 2002 došlo na vyrovnání a následně vysokému růstu Číny, který s výjimkou finanční krize trval do roku 2014. Zajímavé je srovnání v období 2014 až 2016, zatímco Číně poklesl od roku 2014 celkový objem i tržní podíl exportu, skupině zemí Post China 16 se od roku 2008 dařilo oba ukazatele zvyšovat. Čínský export dosáhl nejvyšší úrovně v roce 2014, kdy dosáhl hodnoty 2,3 bilionu USD. Po poklesu v letech 2015 a 2016 dosáhl v roce 2016 hodnoty 2,1 bilionu USD. Z údajů zatím není zřejmé, zda se jedná o začátek trendu, nebo náhodný výkyv jako během finanční krize. Čína měla nejvyšší tržní podíl v roce 2015 a to 13,9 %. Podíl následně klesl na současných 13,2 %. Zemím PC-16 rostl od roku 2008 celkový objem exportu na 0,93 bilionu USD, tržní podíl u této skupiny zemí je necelých 6 %. Pokud země PC-16 rozdělíme do skupin, je zřejmé, že africká část zemí se na vývozu podílí pouze nepatrně. V roce 2016 byl export afrických zemí 15 mld. USD a jejich tržní podíl 0,1 %. Naopak země z Jižní Ameriky a Asie mají téměř stejný objem i podíl. Z grafů je patrné, že většina exportu amerických zemí PC-16 pochází z Mexika.

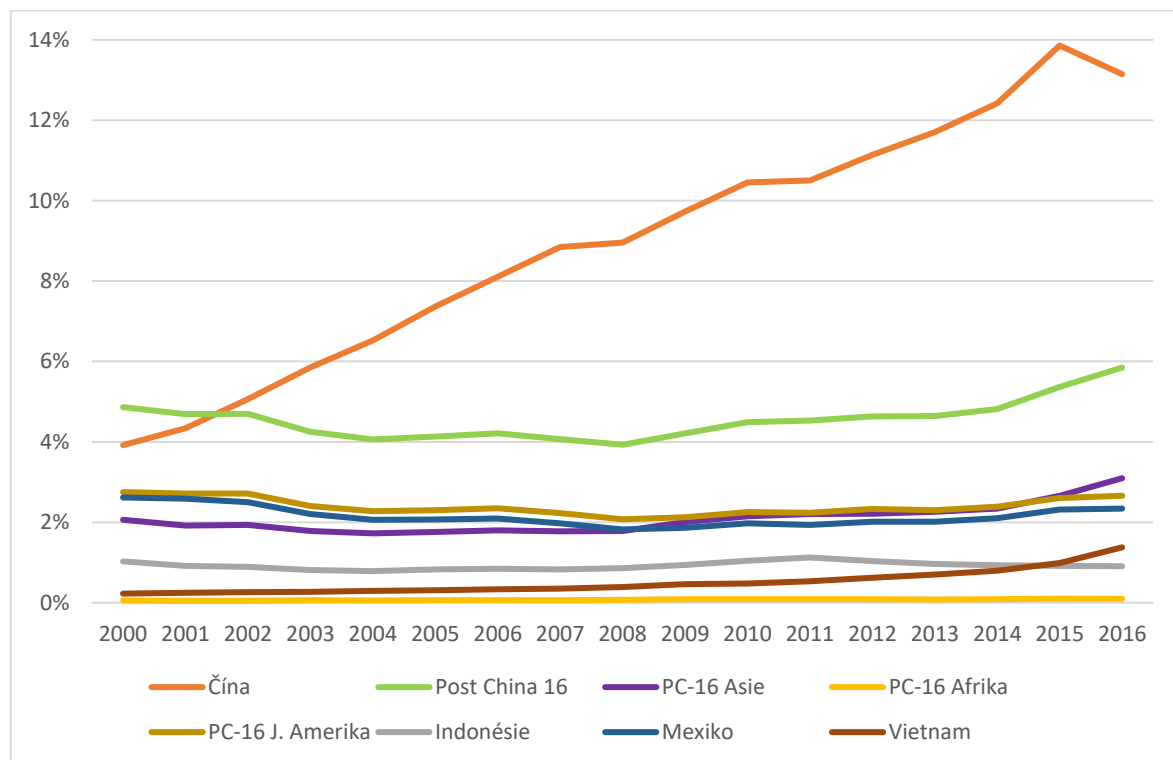
Grafy 3 a 4 poskytují pohled na export zemí Post China 16. Kvůli přehlednosti byly země rozděleny do dvou grafů. Detailní přehled exportu a podílu na světovém exportu pro každou zemi je uveden v přílohách 1 a 2. Z grafu 3 je patrné, že většina exportu zemí PC-16 je tvořena třemi státy: Mexikem, Indonésií a Vietnamem. Objem exportu v Mexiku a Indonésii rostl především po finanční krizi a od roku 2011 se příliš nemění. Na Vietnamu je patrný velký nárůst exportu. V roce 2000 byla hodnota vietnamského exportu zhruba 15 mld. USD, v roce 2016 to bylo 220 mld. USD. Pozitivní je, že tento růst přetrvává i v současné době. Z uvedených údajů dále vyplývá, že za růstem exportu zemí PC-16 v současné době stojí převážně Vietnam. Je to z velké části způsobeno tím, že země uvedené v grafu 4 zatím nemají objem exportu natolik vysoký, aby měly významnější vliv na celou skupinu. Pozitivní ovšem je, že export většiny zemí v grafu 4 stále roste. V příštích letech by v nich proto mohlo dojít k podobnému rozvoji jako ve Vietnamu. Jedná se především o Dominikánskou republiku, Laos, Myanmar a Nikaraguu.

Graf 1: Celkový objem exportu v miliardách USD

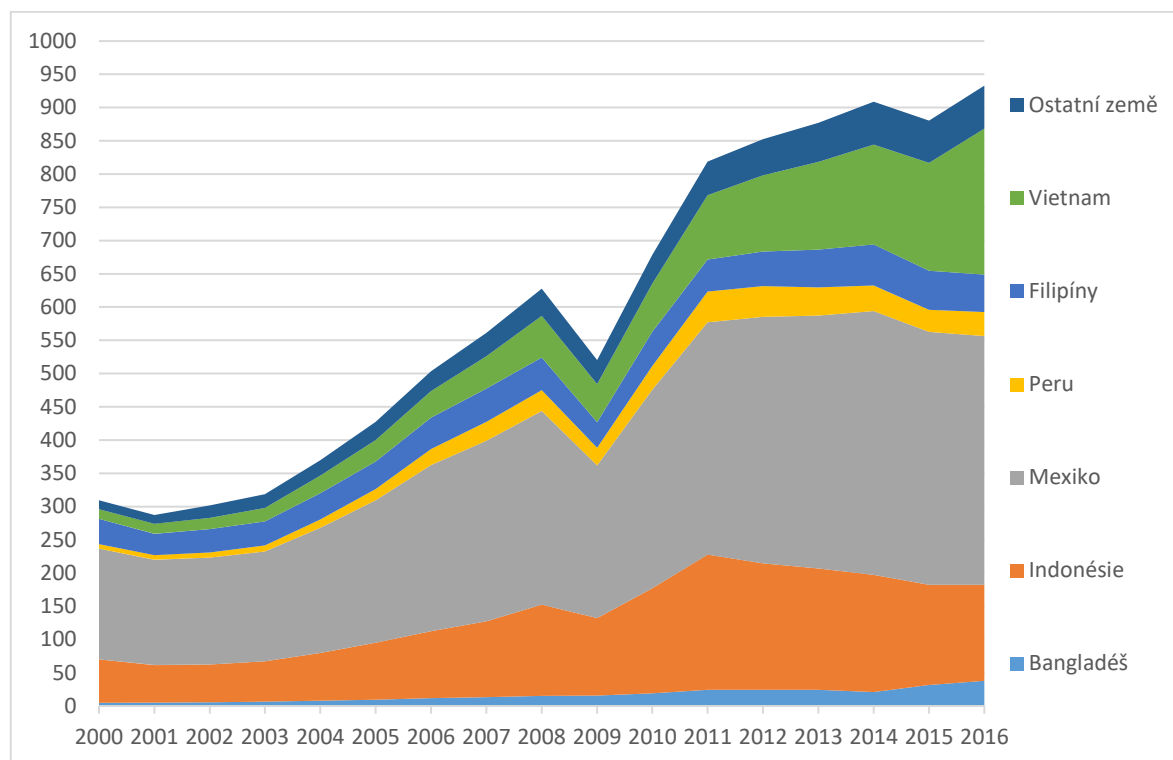
Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

Graf 2: Podíl na světovém exportu

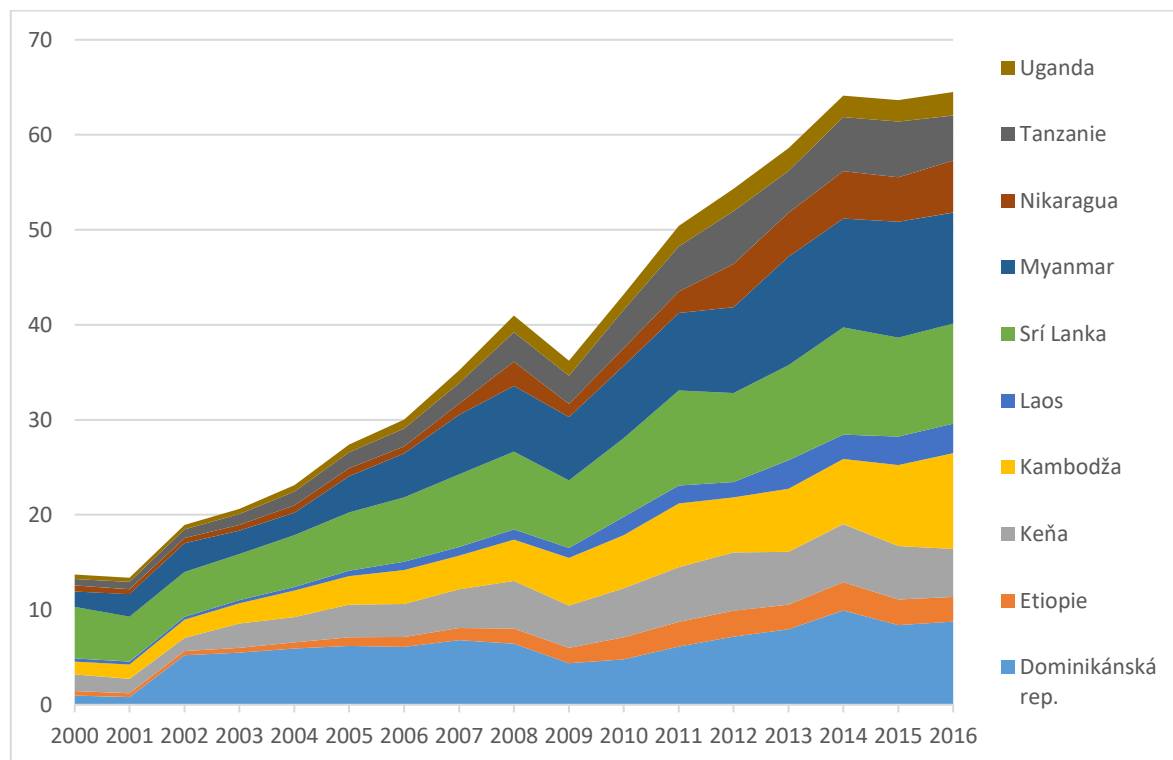
Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

Graf 3: Země PC-16 s vyšším objemem exportu v mld. USD

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

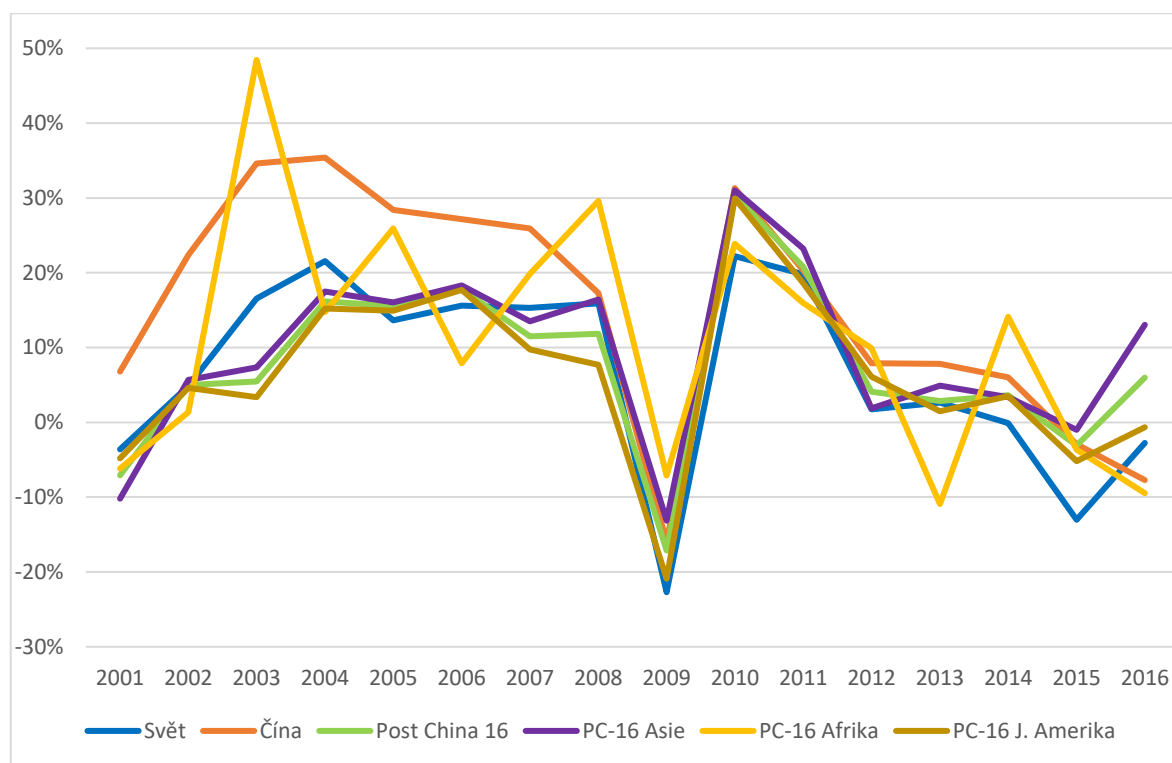
Graf 4: Země PC-16 s nižším objemem exportu v mld. USD

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

Graf 5 zachycuje meziroční růst exportu. Z grafu je patrné, že do přelomu let 2007/2008 rostl čínský export výrazně rychleji než v zemích PC-16, ve kterých rostl úměrně se světovým exportem. Během a po finanční krizi se sledované ukazatele všech zemí vyvíjely podobně. Mezi lety 2014/2015 došlo k prvnímu meziročnímu snížení exportu od finanční krize. Podobně jako u předešlých grafů se čínská pozice vůči ostatním zemím začala nepatrně zhoršovat v roce 2014/2015. Pokles čínského exportu byl vyšší a zároveň delší než v zemích PC-16. V roce 2016 vzrostl meziročně export zemí PC-16 o 6 %, především kvůli růstu asijských států (13 %). Naopak skupině afrických a amerických států export meziročně dále klesal. Z grafu je také patrné, že změny exportu afrických států vykazují vyšší volatilitu než ostatní země. To může být způsobeno například nižší politickou stabilitou v regionu.

Graf 5: Porovnání meziročního růstu exportu vybraných zemí

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

K zachycení dynamiky exportu lze využít dynamickou odhalenou komparativní výhodu (DRCA) - tabulka 3. Pokud je hodnota vyšší (nižší) než 1 (-1) růst (pokles) exportu byl v dané zemi vyšší (nižší) než světový růst (pokles). Na základě grafu 5 by se mohlo zdát, že především skupině asijských zemí roste export nadprůměrným tempem. Je tomu tak pouze u části z nich Bangladéš, Vietnam, Laos a Kambodža rostou dlouhodobě nadprůměrně, včetně posledního období. Do této skupiny částečně patří i Myanmar, ale v posledním sledovaném období 2015/2016 došlo k poklesu exportu. Podprůměrný růst exportu z asijských zemí mají Filipíny, Indonésie a Srí Lanka. U většiny zemí z Jižní Ameriky roste export rychleji, pomalejší tempo růstu má pouze Mexiko. I africkým zemím rostl export nadprůměrně, pouze v posledním období 2015/2016 jejich export

poklesl více než světový, výjimkou je pouze Uganda, jejíž export rostl i v roce 2016. Čína během sledovaných období patřila k zemím s nejrychleji rostoucím exportem. V roce 2016 byla hodnota DRCA pro Čínu 3. nejnižší po Tanzanii a Keni. Je však nutné podotknout, že poslední období je dlouhé pouze jeden rok, zatímco ostatní ukazatele jsou pro delší období. Přehled DRCA pro jednotlivé roky je uveden v příloze 3, tyto detailnější údaje potvrzují trendy zobrazené v tabulce 3.

Tabulka 3: Dynamická odhalená komparativní výhoda, celkový export

	2000/2016	2000/2005	2005/2010	2010/2015	2015/2016
Bangladéš	3,16	1,51	2,31	7,47	7,13
Čína	3,35	3,28	2,33	5,07	-2,80
Dominikánská rep.	3,61	8,61	-0,50	8,72	1,56
Etiopie	2,16	1,47	3,30	1,81	-1,09
Filipíny	0,59	0,15	0,54	1,60	-1,44
Indonésie	0,88	0,49	1,83	-0,54	-1,42
Kambodža	2,93	1,92	1,85	6,07	6,47
Keňa	1,16	1,55	1,11	0,99	-3,72
Laos	3,77	1,08	5,31	6,48	1,69
Mexiko	0,90	0,46	0,85	3,17	-0,64
Myanmar	2,87	2,12	2,22	6,89	-1,56
Nikaragua	3,39	0,55	2,47	17,54	6,27
Peru	2,06	2,33	2,38	-0,82	3,04
Srí Lanka	0,77	0,21	0,76	2,96	0,37
Tanzanie	2,85	2,43	3,10	5,12	-6,88
Uganda	2,11	1,17	2,16	4,60	3,44
Vietnam	6,06	1,99	2,67	14,29	12,92

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Složení exportu jednotlivých zemí zachycuje graf 6. Detailní data jsou dostupná od roku 2001 do roku 2016. Výjimkou je pouze Laos a Myanmar, pro které jsou data zveřejněna až od roku 2010. Podrobné údaje o ročním složení exportu jsou uvedeny v přílohách 4 až 7.

Na základě grafu 6 lze sledované země rozdělit do třech kategorií. První z nich jsou země, jejichž export je složen především ze zemědělských výrobků. Do této kategorie patří všechny africké země PC-16. V Etiopii (86 %), Keni (63 %) a Ugandě (54 %) tvoří zemědělské výroby nadpoloviční většinu exportu, v Tanzanii je to 38 %. V tomto ohledu lze mezi lety 2001 až 2016 pozorovat pouze nepatrnou změnu. Podíl zemědělských produktů mírně klesl v Tanzanii, Ugandě a Keni, zatímco v Etiopii se dále zvýšil. Celkový charakter exportu těchto zemí se výrazně nezměnil, pouze v Ugandě a Keni došlo k mírnému nárůstu podílu náročnějších výrobků.

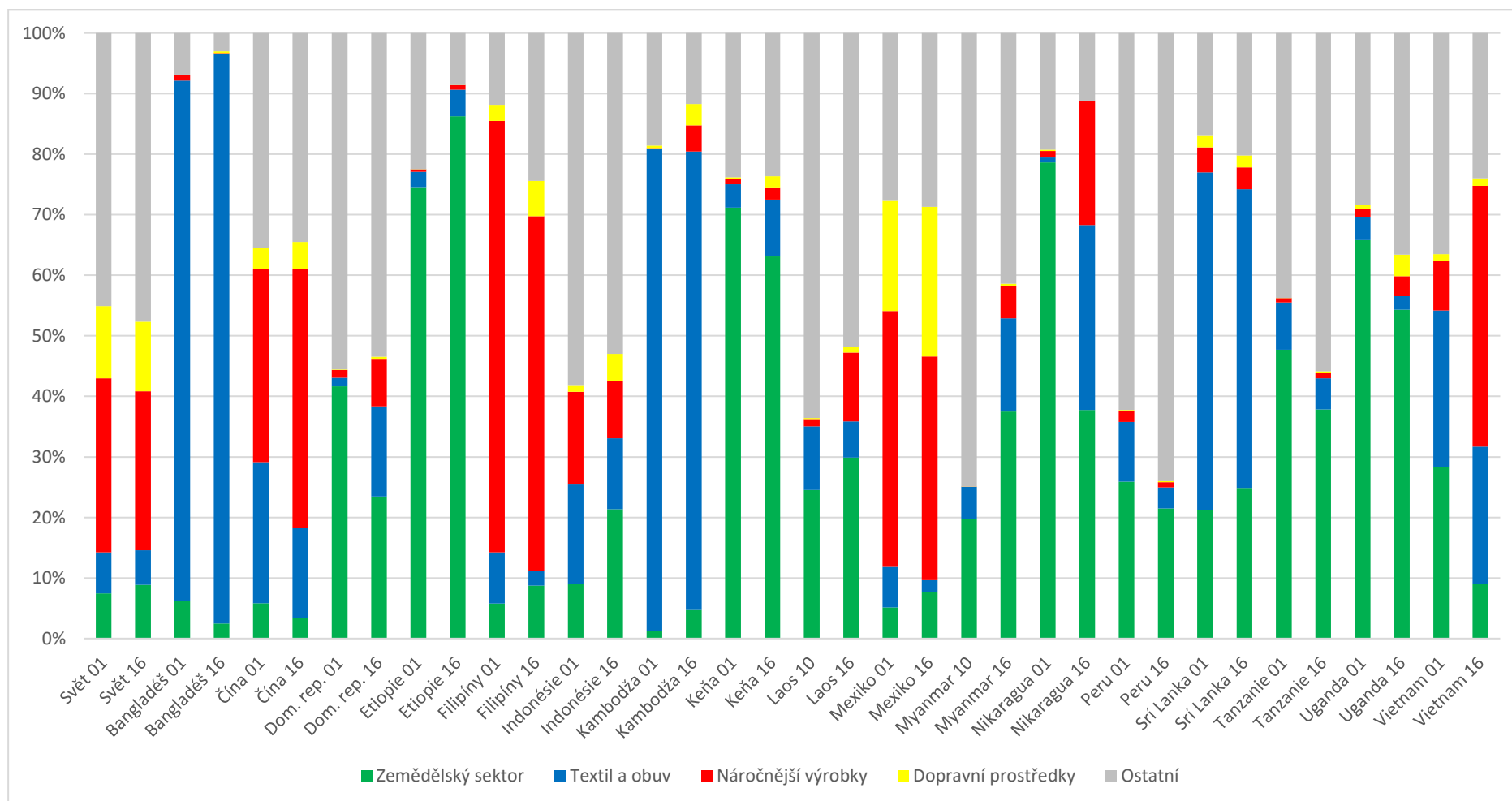
Do druhé skupiny lze zařadit země, u kterých mají značný podíl na exportu textilní výrobky. Export Bangladéše byl na počátku sledovaného období tvořen z 86 % textilním průmyslem, tento podíl se dále zvýšil na 94 % v roce 2016. Je zřejmé, že textilní průmysl je pro

Bangladéš klíčový a je otázkou, nakolik je takto vysoký podíl pro ekonomiku z hlediska stability příznivý. Kambodža také vykazuje velmi vysoký podíl textilního průmyslu na celkovém exportu, konkrétně 75 %. Oproti roku 2001 došlo v roce 2016 k nárůstu podílu dopravních prostředků i složitějších výrobků. Především na úkor ostatních exportů a zemědělských produktů. Srí Lanka je další zemí, která má vysoký podíl textilních exportů, v roce 2016 to bylo 50 %. V Dominikánské republice poklesl podíl exportu zemědělských produktů o zhruba 20 %, naopak došlo k výraznému navýšení podílů textilního průmyslu i dalších náročnějších produktů. Velkou změnu lze pozorovat na exportu Nikaragui, mezi lety 2001 až 2016 se snížil podíl zemědělských výrobků ze 79 % na 38 %. Zároveň došlo k výraznému růstu podílu textilního průmyslu z necelého 1 % na 30 %. Pozitivní je také zvýšení podílu sofistikovanějších výrobků. Podobná je i situace v Indonésii, kde větší část exportu pochází z nerostných surovin. Podíl textilu a složitějších výrobků se ve sledovaném období snížil, došlo však k růstu podílu dopravních prostředků z 1 % na necelých 5 %. Pro Laos a Myanmar je prvním obdobím rok 2010. U obou zemí je patrný nárůst podílu textilu a náročnějších výrobků. V Peru mají velký podíl na exportu nerostné suroviny, které jsou zahrnuty ve složce ostatní. Mezi sledovanými lety se zmenšil podíl textilního průmyslu.

Poslední, třetí skupinou, jsou země s vysokým podílem náročnějších výrobků a dopravních prostředků. U Číny došlo ke zvýšení podílů dopravních a náročnějších exportů převážně na úkor textilního a částečně zemědělského sektoru. Jednou z největších změn ve složení exportu zaznamenal Vietnam. Podíl zemědělských produktů poklesl o 20 %, podíl textilu zůstal prakticky nezměněný. Podíl náročných exportů vzrostl z 8 % na 43 %. Filipíny mají nejvyšší podíl náročnějších výrobků ze sledovaných zemí. Tento podíl se během sledovaných let snížil o 20 % především na úkor exportu nerostných surovin. Na mexickém exportu mají významný podíl dopravní prostředky (25 %) a další náročnější výrobky tvoří 37 % exportu.

Z uvedených údajů je patrné, že se země PC-16 skladbou exportu velmi liší. Ve skupině jsou země zaměřené na export zemědělských výrobků, textilních produktů a některé na náročnější výrobky. U dalších tvoří podstatnou část exportu nerostné suroviny, převážně kovy. U některých států je velká část exportu tvořena pouze jedním odvětvím, což z hlediska makroekonomické stability není příznivé. Pouze tři země ve sledovaných letech výrazně změnily složení exportu: Dominikánská republika, Nikaragua, Vietnam a částečně Laos s Myanmarem. Z uvedeného grafu vyplývá, že v některých zemích je nutná detailnější analýza složitějších výrobků. Týká se to Dominikánské republiky, Číny, Filipín, Indonésie, Laosu, Mexika, Nikaragui a Vietnamu.

Graf 6: Složení exportu dle kategorií v letech 2001 a 2016

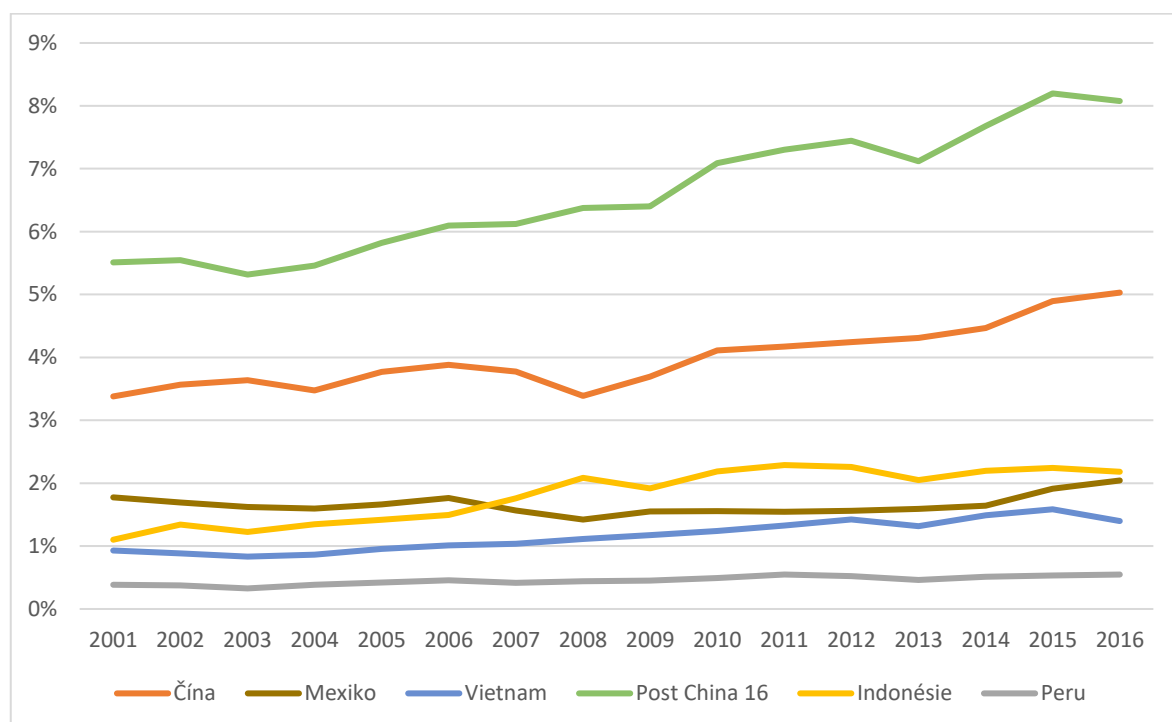

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

2.2.3 Analýza jednotlivých kategorií

V grafu 7 je zachycen podíl vybraných zemí na světovém trhu se zemědělskými výrobky. Skupina zemí PC-16 v roce 2016 měla na světovém trhu podíl 8 %, zatímco Čína 5 %. V minulých letech rostl podíl zemí PC-16 nepatrně rychleji než čínský. Za povšimnutí stojí vývoj Vietnamu. Zatímco podíl zemědělských výrobků na exportu Vietnamu ve sledovaných letech poklesl z 28 % na 9 % (zobrazeno v grafu 6), na světovém trhu se tato změna neprojevila. Vietnam si stále udržuje tržní podíl nad 1 %. Dalšími členy PC-16, kteří mají významnější tržní podíl, jsou Indonésie a Mexiko (zhruba 2 %). Podíl dalších sledovaných zemí na světovém trhu je menší než 0,5 %.

Graf 7: Podíl exportu zemědělských výrobků na světovém trhu

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

V tabulce 4 jsou uvedeny ukazatele komparativních výhod pro zemědělské výrobky. Čína i přes svůj relativně velký světový podíl má v této oblasti poměrně vysokou komparativní nevýhodu, která se navíc ve sledovaných letech dále zvyšovala (ukazatel NRCA). Pozvolnou ztrátu výhody lze pozorovat na Vietnamu, který v příštích letech pravděpodobně bude mít komparativní nevýhodu v produkci zemědělských výrobků. Země, které mají ve svém exportu výrazně zastoupeny zemědělské produkty (Etiopie, Keňa, Tanzanie, Uganda), mají komparativní výhodu. Není příliš vysoká, ale pozvolně se zvyšuje. Nejsilnější komparativní výhodu v této oblasti má Indonésie, která svou pozici nadále upevňuje.

Tabulka 4: Odhalená (RCA) a normalizovaná (NRCA) komparativní výhoda – zemědělský sektor

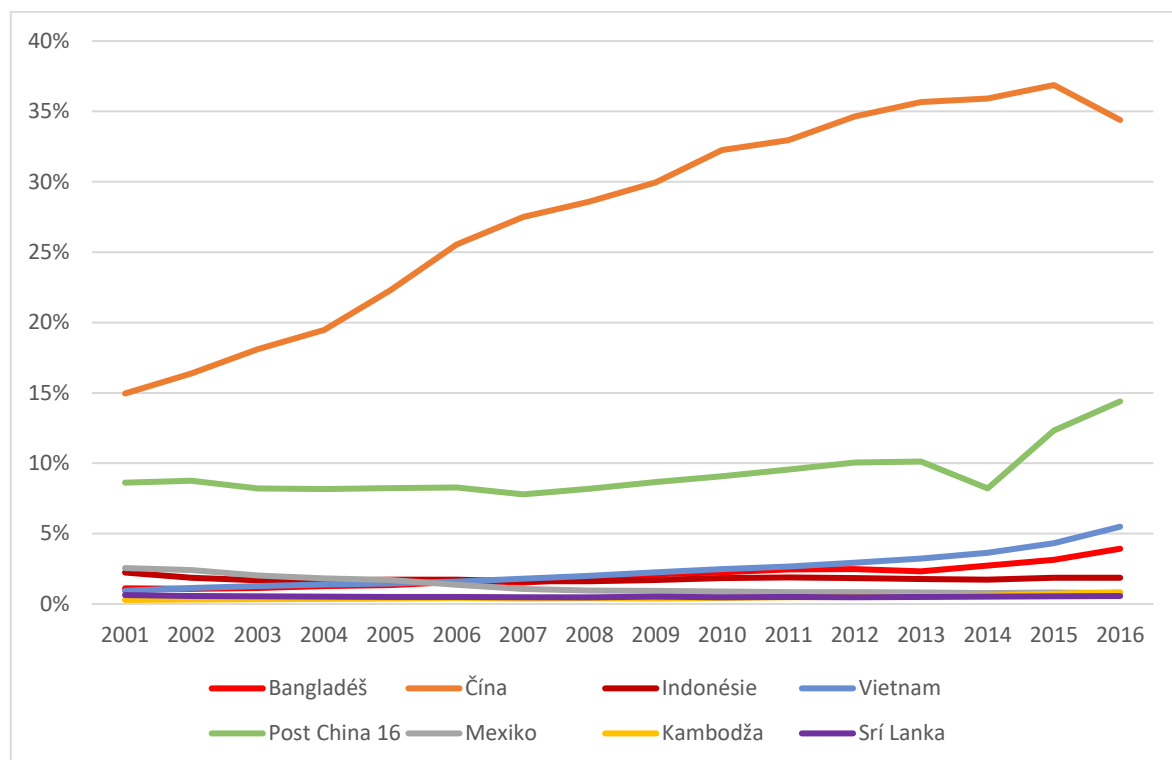
	RCA				NRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Bangladéš	0,82	0,96	0,52	0,28	-0,12	-0,02	-0,50	-1,52
Čína	0,78	0,48	0,40	0,38	-7,18	-27,46	-49,22	-71,97
Dominikánská rep.	5,58	2,25	3,20	2,65	0,45	0,41	0,58	0,80
Etiopie	9,98	12,76	10,80	9,73	0,44	0,67	1,10	1,27
Filipíny	0,78	0,93	1,37	0,99	-0,87	-0,17	0,77	-0,04
Indonésie	1,20	1,77	2,03	2,41	1,36	4,25	9,04	11,33
Kambodža	0,16	0,12	0,35	0,53	-0,15	-0,17	-0,19	-0,26
Keňa	9,54	8,27	7,06	7,12	1,58	1,38	1,50	1,71
Laos	n/a	n/a	1,65	3,37	n/a	n/a	0,05	0,41
Mexiko	0,69	0,84	0,80	0,87	-6,04	-2,12	-3,01	-2,66
Myanmar	n/a	n/a	3,77	4,23	n/a	n/a	0,97	2,10
Nikaragua	10,54	12,37	9,73	4,26	0,62	0,47	0,86	0,99
Peru	3,47	2,30	2,13	2,42	2,05	1,68	2,25	2,85
Srí Lanka	2,84	3,49	3,36	2,81	1,06	0,92	1,02	1,06
Tanzanie	6,39	5,32	2,84	4,27	0,50	0,44	0,37	0,86
Uganda	8,82	9,08	7,31	6,12	0,43	0,42	0,59	0,71
Vietnam	3,80	3,04	2,48	1,01	5,11	4,43	6,17	0,17

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Na světovém trhu s textilem a obuví (graf 8) má ze sledovaných nejvyšší podíl Čína. Ještě v roce 2001 byl tržní podíl Číny 15 % a zemí PC-16 9 %. Poté následoval růst čínského podílu až na 37 %. Dlouhodobě se podíl zemí PC-16 pohyboval na úrovni 10 % bez výrazných změn. V roce 2015 se situace změnila. Tržní podíl Číny se začal snižovat a zemí PC-16 zvyšovat. Ovšem tržní podíly jsou stále velmi rozdílné, pro Čínu 34 % a pro země PC-16 14 %. Zajímavý je tržní podíl Bangladéše. Její export je z 94 % tvořen textilními výrobky, ale na světovém trhu má pouze 4% podíl. Stejně jako na předchozích grafech je i na čínském exportu textilu a obuvi v posledních letech pozorovatelné zpomalení. Naopak u zemí PC-16 zrychlení růstu. Další země, které nejsou uvedeny, mají tržní podíl nižší než 0,5 %.

Tabulka 5 zachycuje komparativní výhody v oblasti textilního průmyslu, nejvyšší NRCA má Čína. Vysoké hodnoty NRCA mají i další významní exportéři textilních výrobků, především Vietnam a Bangladéš. Většina sledovaných zemí, které jsou zaměřené na export textilních výrobků, mají v této kategorii komparativní výhodu. Nejnižší NRCA má naopak Mexiko, komparativní nevýhodu mají také africké země s výjimkou Keni.

Graf 8: Podíl exportu textilních výrobků a obuvi na světovém trhu

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

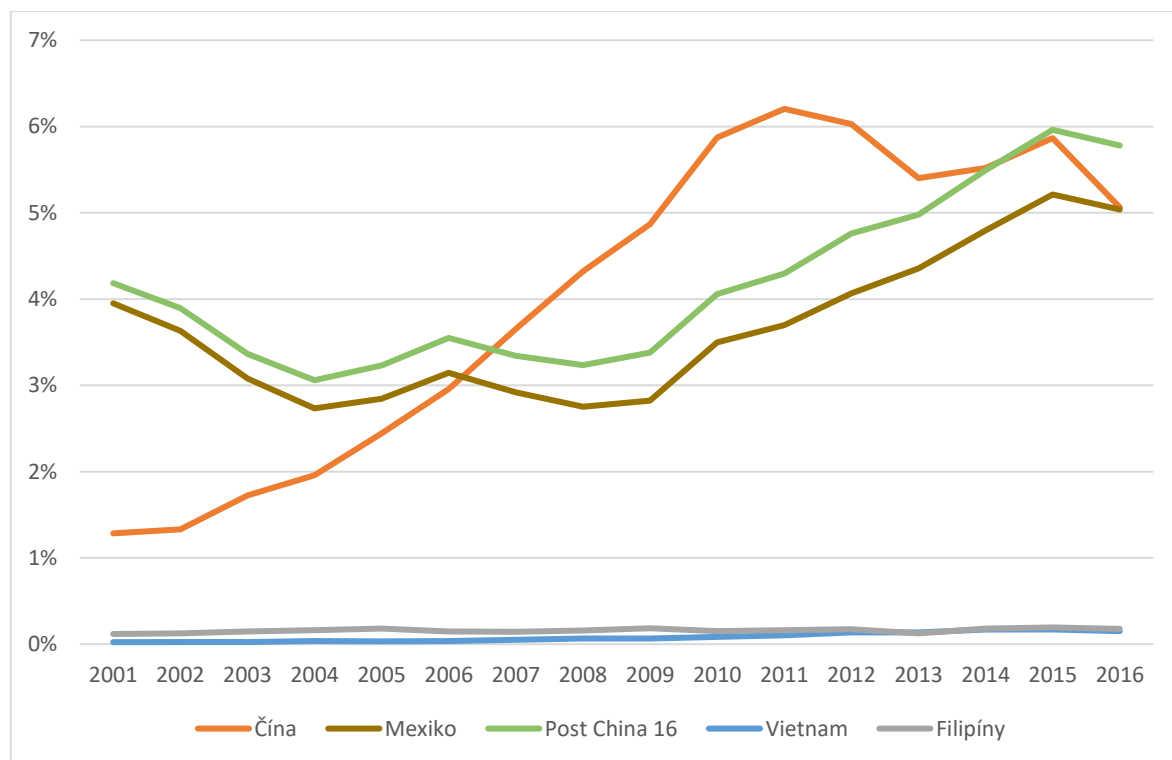
Tabulka 5: RCA a NRCA – textilní odvětví

	RCA				NRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Bangladéš	12,69	15,99	18,26	16,49	6,97	7,89	11,41	21,02
Čína	3,44	3,15	3,14	2,61	71,90	93,85	110,45	121,04
Dominikánská rep.	0,21	6,03	4,12	2,61	-0,07	1,38	0,52	0,50
Etiopie	0,39	0,39	0,64	0,77	-0,03	-0,03	-0,03	-0,02
Filipíny	1,24	1,15	0,71	0,42	0,87	0,32	-0,38	-1,16
Indonésie	2,43	2,06	1,68	2,05	8,92	4,81	3,78	5,43
Kambodža	11,76	14,24	13,02	13,29	1,78	2,12	2,19	4,42
Keňa	0,57	1,87	1,37	1,65	-0,07	0,14	0,06	0,12
Laos	n/a	n/a	1,70	1,05	n/a	n/a	0,04	0,01
Mexiko	0,99	0,66	0,43	0,33	-0,22	-3,86	-5,41	-8,90
Myanmar	n/a	n/a	1,39	2,70	n/a	n/a	0,09	0,71
Nikaragua	0,12	0,17	0,05	5,36	-0,05	-0,03	-0,06	0,85
Peru	1,46	1,17	0,90	0,61	0,34	0,19	-0,13	-0,51
Srí Lanka	8,24	8,69	8,85	8,66	3,78	2,34	2,14	2,89
Tanzanie	1,15	1,28	0,91	0,90	0,01	0,02	-0,01	-0,02
Uganda	0,55	0,58	1,05	0,39	-0,02	-0,02	0,00	-0,05
Vietnam	3,82	4,81	4,97	3,98	4,68	6,83	10,47	23,44

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Na trhu dopravy mají země PC-16 vyšší tržní podíl než Čína, je to především kvůli Mexiku, které má 5% podíl. Vysoký podíl Mexika je způsoben několika investory z automobilového průmyslu, kteří v Mexiku vyrábí dopravní prostředky, především automobily pro USA. Z grafu je dále patrné, že ostatní země PC-16 svůj tržní podíl postupně zvyšují. Naopak Čína od roku 2015 ztratila ze světového podílu 1 %. V současné době se pohybuje na stejné úrovni jako Mexiko. Podíl ostatních zemí je menší než 0,1 %.

Graf 9: Podíl exportu dopravních prostředků na světovém trhu

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Všechny sledované země, kromě Mexika, mají v oblasti dopravy komparativní nevýhodu. Především u Číny je NRCA velmi vysoká a ve sledovaném období nadále narůstala. Podobná situace je i ve Vietnamu.

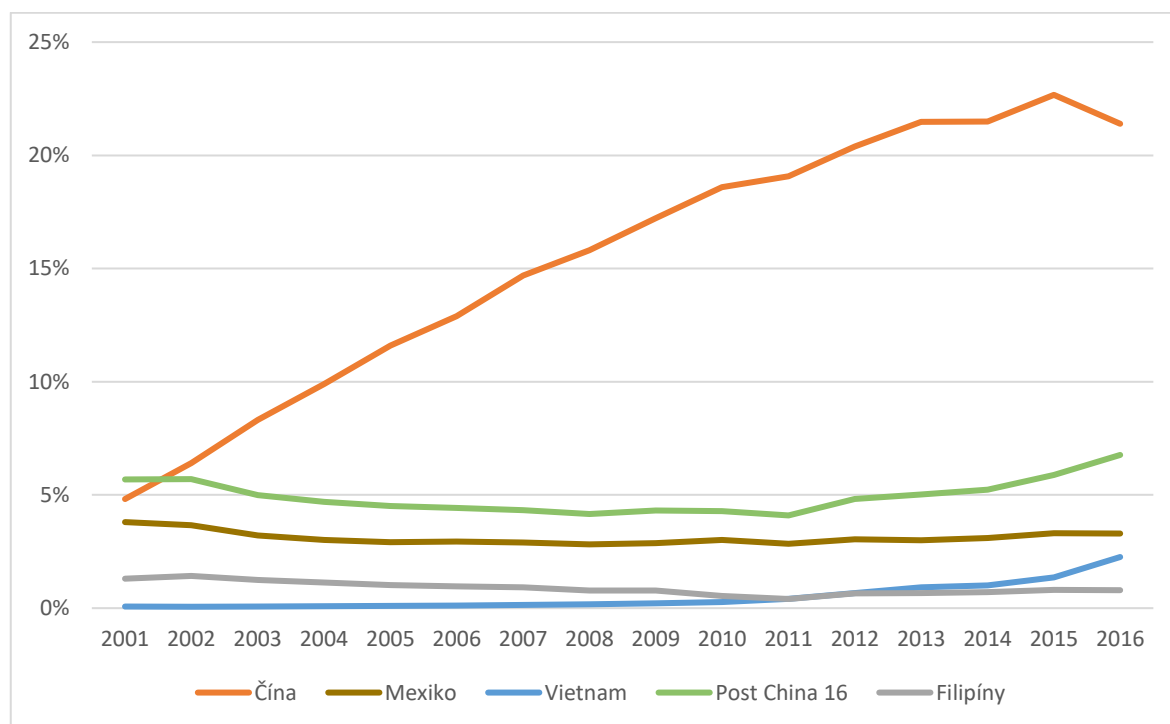
Tabulka 6: RCA a NRCA – dopravní prostředky

	RCA				NRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Bangladéš	0,01	0,09	0,07	0,03	-1,04	-0,96	-1,21	-2,67
Čína	0,30	0,36	0,59	0,38	-36,43	-55,93	-41,78	-93,01
Dominikánská rep.	0,01	0,00	0,03	0,03	-0,16	-0,55	-0,32	-0,61
Etiopie	0,00	0,00	0,06	0,00	-0,08	-0,09	-0,13	-0,19
Filipíny	0,23	0,37	0,61	0,51	-4,84	-2,72	-1,00	-2,00
Indonésie	0,08	0,22	0,24	0,40	-10,05	-7,13	-8,30	-6,30
Kambodža	0,04	0,11	0,47	0,31	-0,28	-0,29	-0,19	-0,50
Keňa	0,03	0,13	0,17	0,17	-0,29	-0,28	-0,26	-0,30
Laos	n/a	n/a	0,02	0,08	0,00	0,00	-0,10	-0,21
Mexiko	1,53	1,51	1,91	2,15	16,26	11,48	17,19	30,97
Myanmar	n/a	n/a	0,01	0,03	0,00	0,00	-0,44	-0,82
Nikaragua	0,02	0,01	0,02	0,00	-0,10	-0,07	-0,12	-0,39
Peru	0,02	0,00	0,02	0,01	-1,31	-2,15	-2,45	-2,56
Srí Lanka	0,17	0,19	0,23	0,17	-0,76	-0,50	-0,41	-0,63
Tanzanie	0,00	0,10	0,08	0,02	-0,15	-0,15	-0,23	-0,33
Uganda	0,07	0,21	0,34	0,31	-0,08	-0,07	-0,08	-0,12
Vietnam	0,10	0,11	0,19	0,11	-2,64	-3,21	-4,21	-14,11

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Graf 10 zobrazuje tržní podíl na světovém trhu s náročnějšími výrobky. Z grafu vyplývá, že růst podílu zemí PC-16 je způsoben především Vietnamem. Mexiko a Filipíny si v průběhu sledovaných let udržovaly svůj stálý podíl. Podíl ostatních zemí PC-16 na světovém trhu je menší než 0,5 %. Na základě grafu 6 je patrné, že i v dalších zemích je podstatná část exportu tvořena složitějšími výrobky. Kromě Číny, Vietnamu, Mexika a Filipín mezi ně dále patří Dominikánská republika, Indonésie, Laos a Nikaragua. Tyto země budou podrobněji analyzovány.

Graf 10: Podíl exportu náročnějších výrobků na světovém trhu

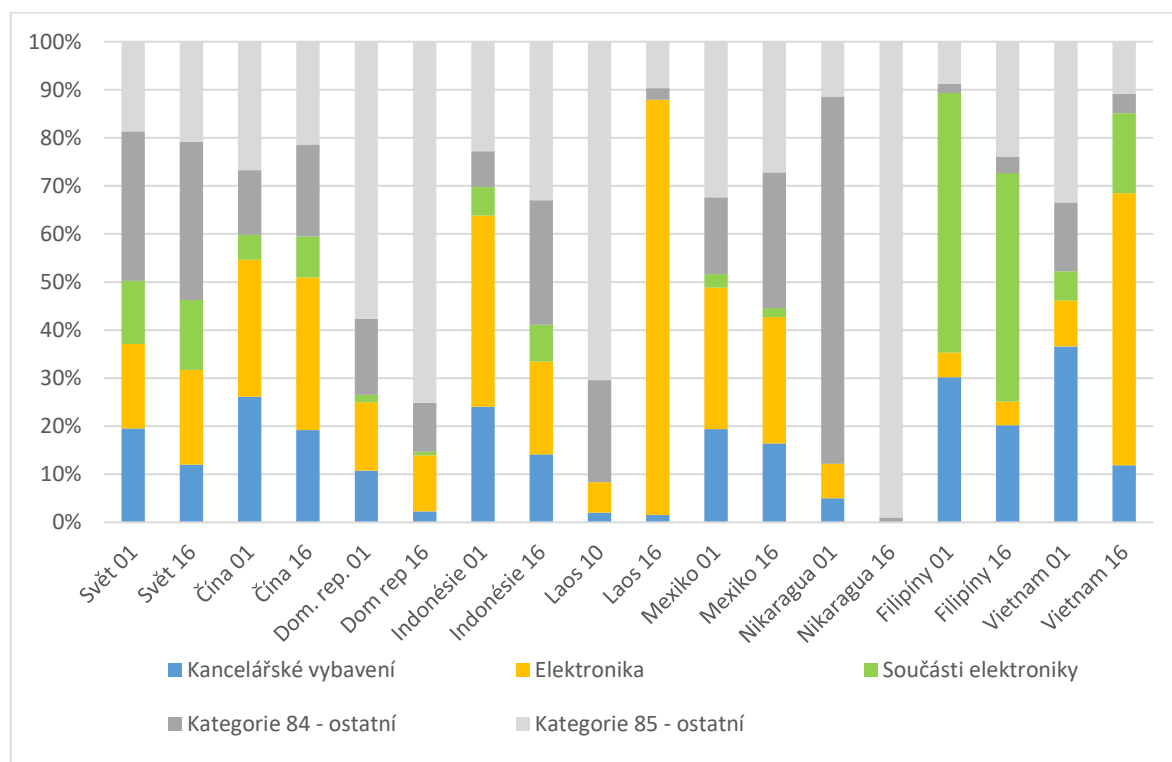
Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Autoři zprávy Post China 16 předpokládají přesun výroby jednodušších elektrických zařízení, jako jsou mobilní telefony, kancelářské vybavení a dalších podobně standardizovaných produktů. Tyto výrobky jsou v klasifikaci harmonizovaného systému zastoupeny pod kategoriemi 84 – Mechanické nástroje, přístroje, kotle a reaktory a 85 – Přístroje elektronického záznamu, reprodukce zvuku, obrazu. Tyto dvě kategorie obsahují 135 dalších podkategorií. V kategorii 84 jsou důležité tyto podkategorie: 8443 – tiskárny a další zařízení, 8469 až 8473 - které zahrnují výpočetní techniku, kancelářské vybavení, jejich díly a součásti. V kategorii č. 85 jsou to podkategorie 8517 až 8529 – telefony, mikrofony, reproduktory, audio a video záznamníky, úložiště, rádiové přijímače, monitory, televize, projektory a jejich díly a součásti. Dále sem patří podkategorie 8532 až 8534 a 8542 - zahrnující elektrické kondenzátory, rezistory, obvody, jednoduché integrované obvody a jejich součásti. Aby bylo porovnání jednodušší, budou produkty rozděleny do tří skupin. První skupinu tvoří kancelářské vybavení, druhou telefony spolu s ostatními elektrickými zařízeními a poslední skupinu tvoří součásti elektrických zařízení. Všechny

skupiny výrobků spadají dle klasifikace SITC do seznamu výrobků vyžadujících vysokou kvalifikaci pracovní síly a vysokou technologickou intenzitu.

Podíl jednotlivých podkategorií na exportu dané země je zobrazen v grafu 11. Z grafu vyplývá, že sledované kategorie měly v roce 2016 významný podíl v Číně, Laosu, Filipínách, Vietnamu, částečně také v Indonésii a Mexiku. Naopak u Dominikánské republiky a Nikaragui tvoří velmi malou část. Velkou část (60 %) exportu Dominikánské republiky v kategoriích 84 a 85 představují vypínače, spínače, jističe a další příbuzné výrobky. V Nikaragui je situace podobná, 98 % exportu ze skupin 84 a 85 tvoří elektrické kabely a izolace.

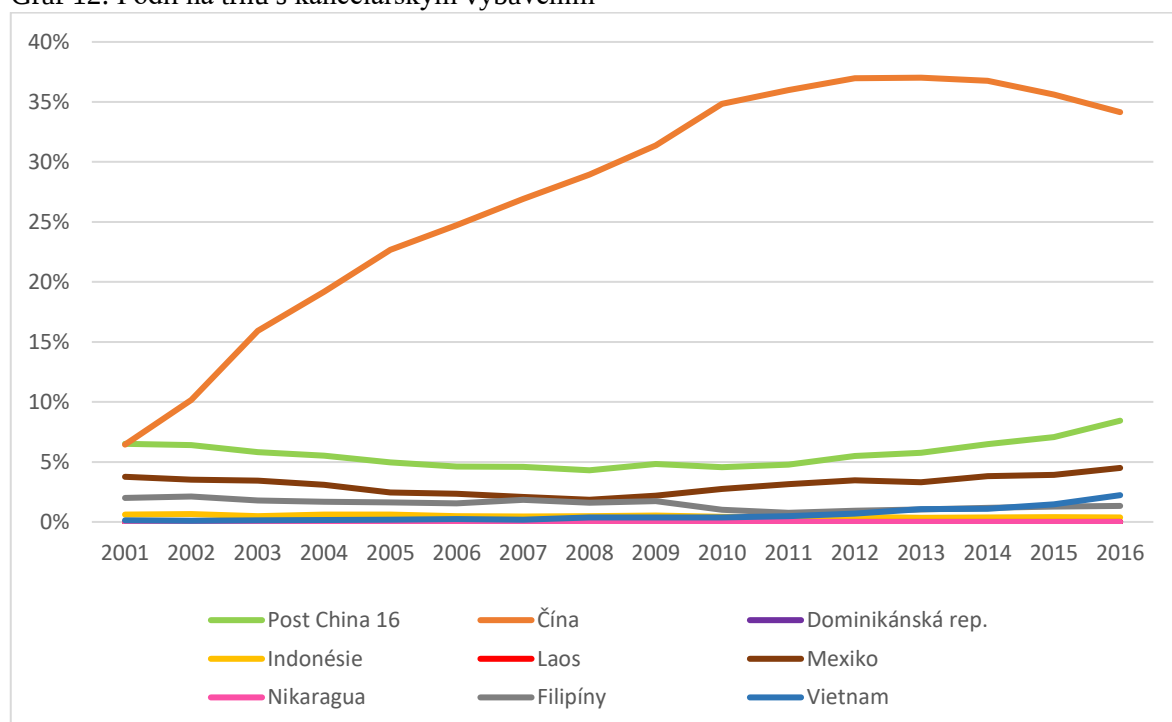
Graf 11: Složení kategorií 84,85 v letech 2001 a 2016

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Graf 12 zobrazuje podíly zemí na světovém exportu s kancelářským vybavením. Z grafu je patrné, že podíl Číny a vybraných zemí PC-16 byl v roce 2001 stejný, okolo 6 %. Následně začal čínský podíl výrazně růst a podíl ostatních zemí se snižoval. Čína dosáhla nejvyššího podílu 37 % v roce 2013. Ten poté mírně klesl na současnou úroveň 34 %. Za růstem podílu zemí PC-16 v posledních letech stojí především růst Mexika a Vietnamu. Podíl Filipín se udržuje na stejné úrovni.

Graf 12: Podíl na trhu s kancelářským vybavením

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Tabulka 7 potvrzuje vývoj pozorovatelný v předchozím grafu. Vietnam díky růstu exportu postupně získal v oblasti kancelářského vybavení komparativní výhodu. Nejvyšší DRCA má díky svému podílu Čína. Výhoda se ovšem v posledním období snížila.

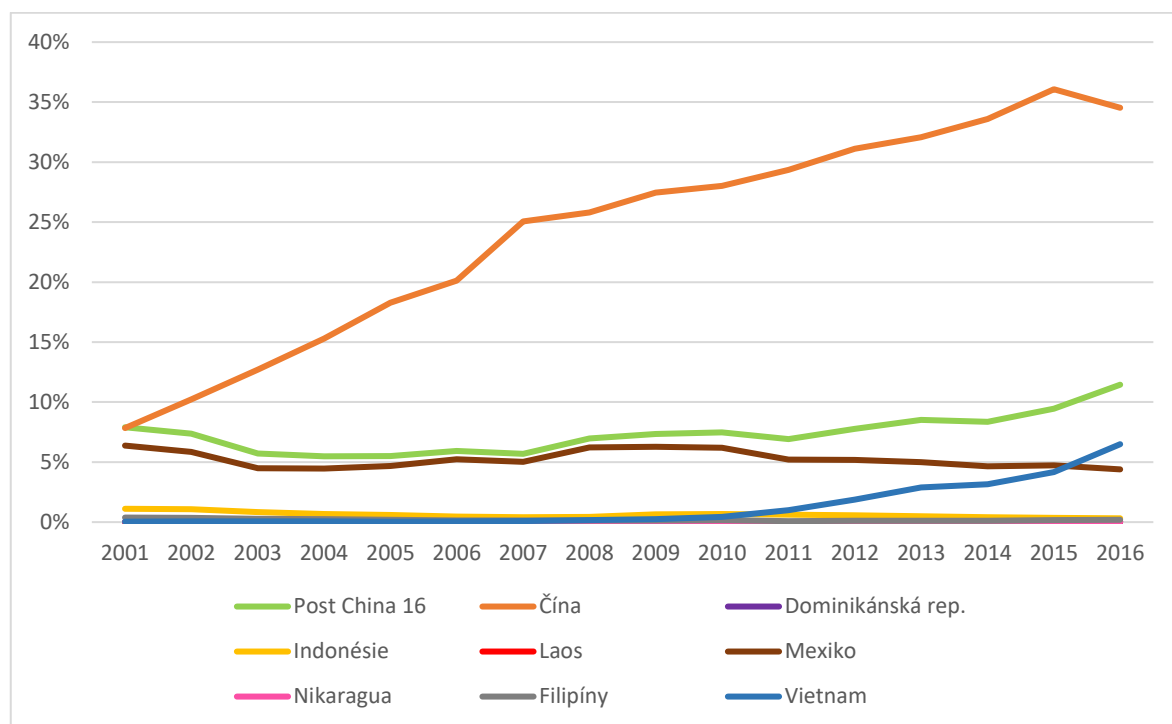
Tabulka 7: RCA a NRCA – kancelářské výrobky

	RCA				DRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Čína	1,48	3,05	3,43	2,60	11,79	72,35	82,53	66,42
Dominikánská rep.	0,02	0,43	0,01	0,06	-0,07	-0,13	-0,11	-0,16
Indonésie	0,66	0,57	0,34	0,42	-1,77	-1,59	-2,41	-1,66
Laos	n/a	n/a	0,00	0,06	n/a	n/a	-0,03	-0,06
Mexiko	1,46	1,13	1,63	1,92	6,67	1,14	3,93	6,81
Nikaragua	0,01	0,01	0,01	0,00	-0,05	-0,03	-0,04	-0,11
Filipíny	3,83	3,90	2,86	3,75	8,34	5,00	1,60	3,06
Vietnam	0,53	0,68	0,90	1,62	-0,64	-0,46	-0,17	2,69

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Podíl vybraných zemí PC-16 na světovém exportu v oblasti elektroniky byl dlouhou dobu závislý na exportech Mexika. Situace se změnila v roce 2010, kdy se začal rychle zvyšovat podíl Vietnamu. Ve Vietnamu došlo k velkému nárůstu exportu elektrických výrobků, ze zhruba 3 miliard USD v roce 2010 na 53 miliard USD v roce 2016. Další zemí, ve které dochází k rychlému růstu exportu elektroniky je Laos. Celkový objem je však v porovnání s dalšími zeměmi zatím nízký.

Graf 13: Podíl na trhu s elektronikou

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Na Laosu a Vietnamu je zřetelný vývoj komparativní výhody v oblasti elektroniky. Čína svou komparativní výhodu také zvýšila. Pokud by pokles exportu elektroniky pokračoval, mohla by se čínská výhoda v této oblasti snižovat, podobně jako v Mexiku.

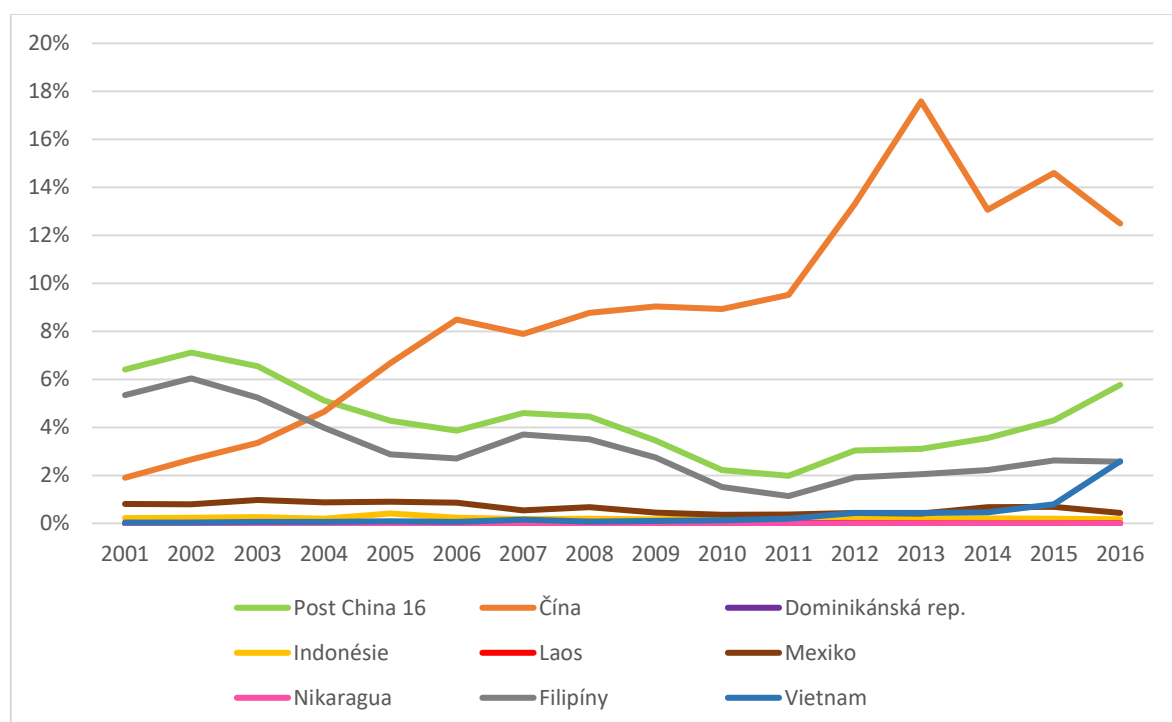
Tabulka 8: RCA a NRCA – elektronika

	RCA				DRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Čína	1,80	2,48	2,80	2,63	17,63	62,83	79,34	110,65
Dominikánská rep.	0,04	0,39	0,25	0,18	-0,06	-0,16	-0,11	-0,23
Indonésie	1,21	0,56	0,56	0,35	0,97	-1,95	-2,07	-3,04
Laos	n/a	n/a	0,01	1,90	0,00	0,00	-0,04	0,09
Mexiko	2,47	2,50	2,69	1,88	19,13	16,41	13,75	10,61
Nikaragua	0,02	0,03	0,03	0,00	-0,04	-0,03	-0,05	-0,18
Filipíny	0,72	0,38	0,30	0,56	-0,73	-1,28	-0,78	-0,81
Vietnam	0,16	0,17	1,88	4,71	-1,04	-1,45	1,99	26,47

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Stejně jako u elektroniky je patrné, že export vybraných zemí PC-16 v oblasti elektronických dílů byl dlouho závislý pouze na jedné zemi – Filipínách (graf 14). V posledních letech, zhruba od roku 2013, je patrný nárůst podílu Vietnamu především mezi lety 2015 a 2016. Čína naopak svůj podíl rychle ztrácí. V roce 2013 měla podíl necelých 18 %, ale v roce 2016 už pouze 12 %. Dále je z grafu patrné, že po snižování čínského exportu se začal výrazně zvyšovat export zemí PC-16, zejména ve Vietnamu. Vietnamu se daří exportovat elektrické výrobky i díly. Tento nárůst by se v budoucnu mohl pozitivně projevit i v navazujících odvětvích. Například na kancelářském vybavení, ve kterém zatím Vietnam nemá významnější tržní podíl.

Graf 14: Podíl na trhu s elektrickými součástmi

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

Z tabulky 9 vyplývá, že Čína se v této oblasti pohybuje na hranici komparativní výhody/nevýhody. Naopak Filipíny a Vietnam mají poměrně vysokou komparativní výhodu.

Tabulka 9: RCA a NRCA – elektrické součásti

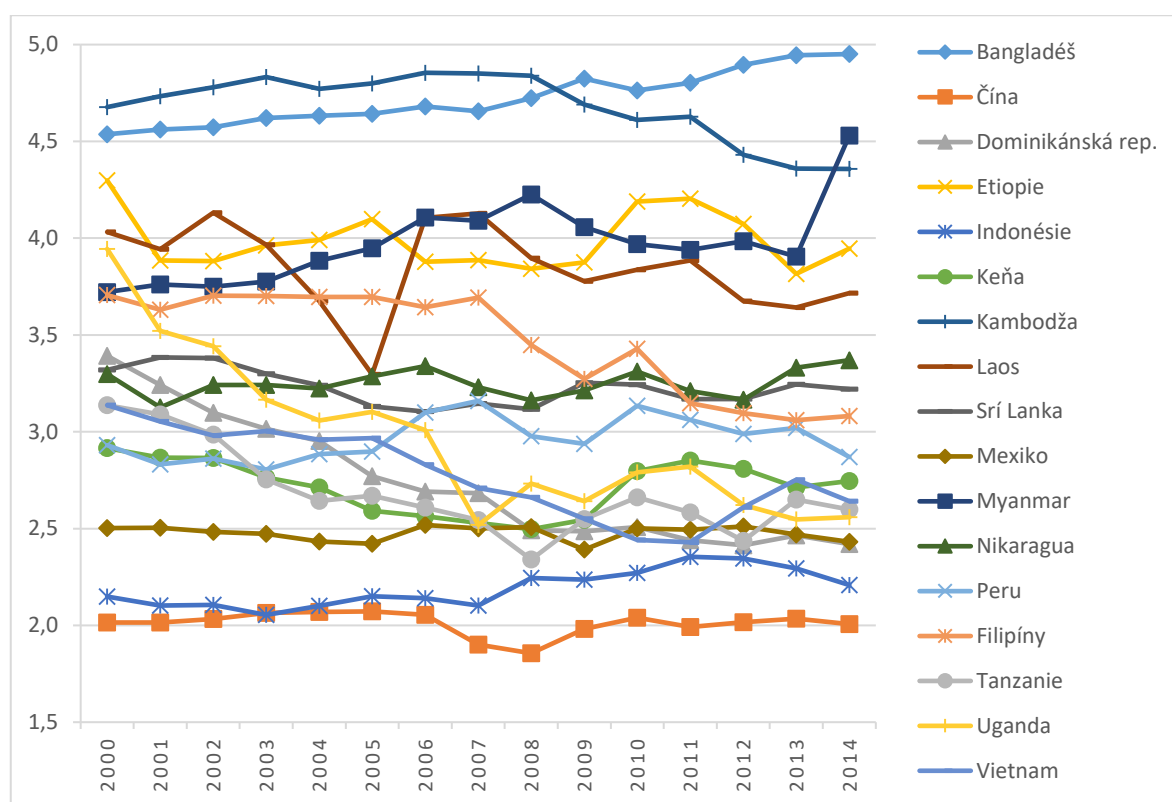
	RCA				DRCA			
	2001	2006	2011	2016	2001	2006	2011	2016
Čína	0,44	1,05	0,91	0,95	-9,22	1,13	-2,68	-2,49
Dominikánská rep.	0,01	0,02	0,03	0,01	-0,05	-0,15	-0,09	-0,21
Indonésie	0,24	0,28	0,25	0,19	-2,64	-1,80	-2,32	-2,81
Laos	n/a	n/a	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,03	-0,07
Mexiko	0,31	0,41	0,19	0,18	-6,71	-3,62	-4,29	-7,31
Nikaragua	0,00	0,01	0,00	0,00	-0,03	-0,02	-0,03	-0,13
Filipíny	10,20	6,82	4,28	7,29	18,22	6,82	2,39	8,49
Vietnam	0,13	0,18	0,36	1,88	-0,80	-0,81	-0,93	4,62

Zdroj: data: UN-Comtrade; vlastní výpočet a zpracování

2.2.4 Diverzifikace exportu

Postup pro výpočet indexu diverzifikace byl popsán v kapitole 1.3.1.2 na straně 16. Nižší hodnota indexu značí vyšší diverzifikaci exportu. Vývoj diverzifikace odpovídá vývoji komparativních výhod v předchozí kapitole. Obecně lze říci, že počet komparativních se zvyšuje s vyšší diverzifikací. Například Bangladéš s Kambodžou mají komparativní výhodu pouze v textilních výrobcích a zároveň je jejich diverzifikace nejnižší. Na druhou stranu Vietnam komparativní výhody získával a současně se zvyšovala i diverzifikace jeho exportu. Z tohoto vztahu vyplývá, že Čína bude mít díky vysoké diverzifikace exportu více odvětví s komparativní výhodou než ostatní země PC-16.

Graf 15: Diverzifikace exportu

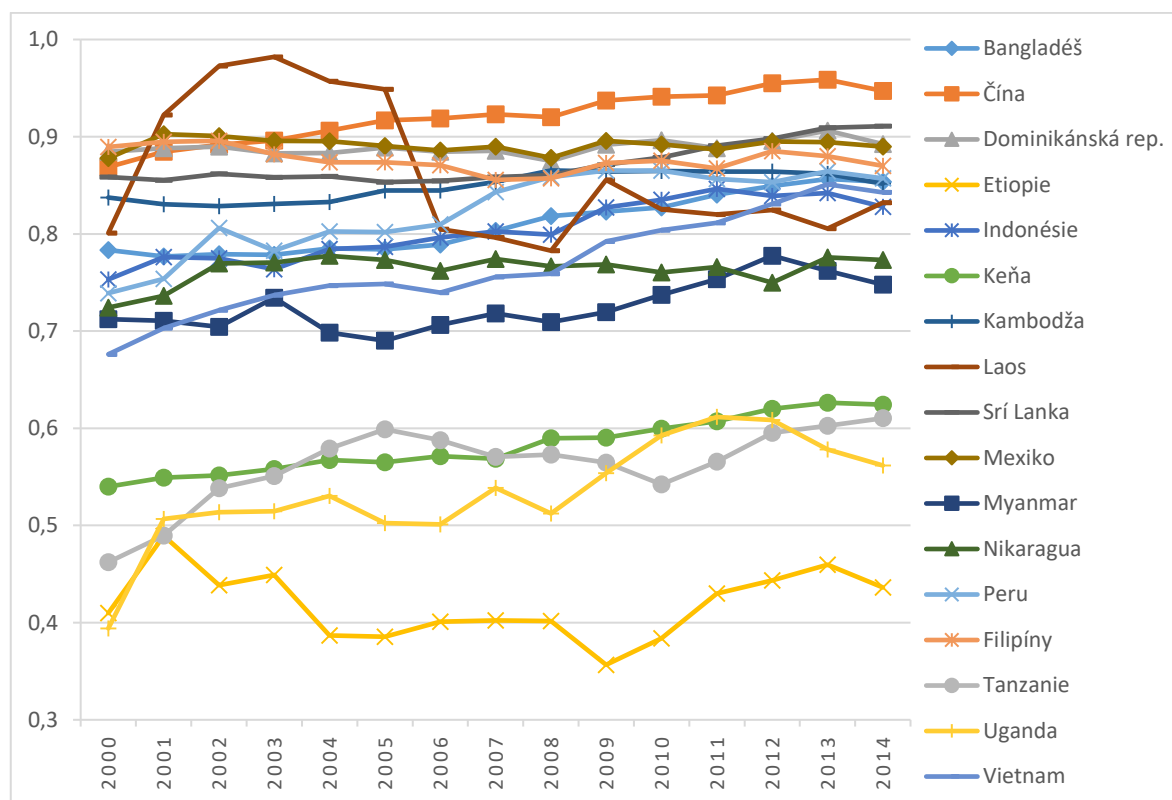

Zdroj: IMF, vlastní zpracování

2.2.5 Kvalita exportu

Kvalitu exportu lze určit na základě jednotkové ceny, která vychází z množství a hodnoty exportovaného výrobku, tento postup byl popsán v kapitole 1.3.1.3 na straně 17. Jak je patrné z grafu 16, u většiny sledovaných zemí se kvalita mezi lety 2000 až 2014 (poslední dostupná data) zvýšila. Nejvyšší kvalitu celkového exportu vykazuje Čína. Naopak skupina afrických zemí má export dlouhodobě málo kvalitní. Kromě kvality celkového exportu publikuje IMF i kvalitu pro jednotlivé produkty. Index kvality pro sledované kategorie produktů je uveden v přílohách 9 až 12. U sledovaných výrobků je situace podobná jako v grafu 16. Dlouhodobě dochází k mírnému zlepšování kvality u většiny sledovaných zemí. Nejqualitnější export má Čína spolu s Mexikem, naopak africké země mají kvalitu obvykle nejnižší.

Graf 16: Celková kvalita exportu

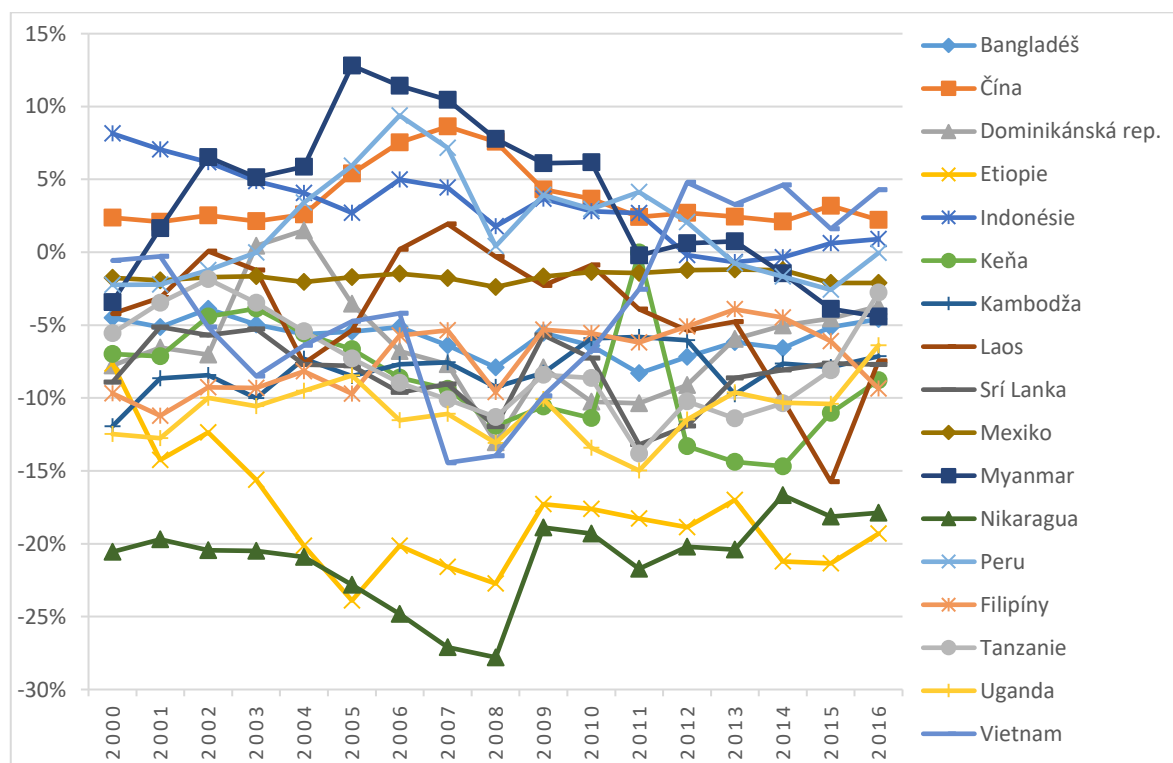

Zdroj: IMF, vlastní zpracování

2.2.6 Platební bilance

Výkonová bilance většiny sledovaných zemí se pohybuje v intervalu od 0 % do -10 % HDP. Nejstabilnější výkonovou bilanci má Mexiko, u kterého se ukazatel pohybuje ve všech sledovaných letech okolo -2 % HDP. Tři země mají výkonovou bilanci pozitivní: Vietnam, Čína a Indonésie. Peru má výkonovou bilanci vyrovnanou. Vietnam mezi lety 2007 až 2012 zaznamenal výrazné zlepšení bilance výkonů. V roce 2007 bilanční saldo dosáhlo hodnoty -14 % HDP, v roce 2012 bylo saldo přebytkové ve výši 5 % HDP. Vietnam má také v současné době nejvyšší přebytek výkonové bilance mezi sledovanými zeměmi (4 % HDP). Čínská bilance se na začátku sledovaného období pohybovala na úrovni 3 % HDP, od roku 2004 začal přebytek růst až na 9 % HDP v roce 2007. Poté začalo saldo klesat na současnou hodnotu 2 %. Na základě dlouhodobých hodnot se zdá, že čínské saldo výkonové bilance je stabilní. Dlouhodobý vysoký deficit výkonové bilance vykazují Nikaragua a Etiopie. Obecně lze říci, že u většiny zemí s výjimkou Etiopie, Nikaragui a Filipín, dochází v posledních letech k postupnému snižování schodku výkonové bilance, což může být způsobeno zvyšující se exportní výkonností.

Graf 17: Výkonová bilance v % HDP

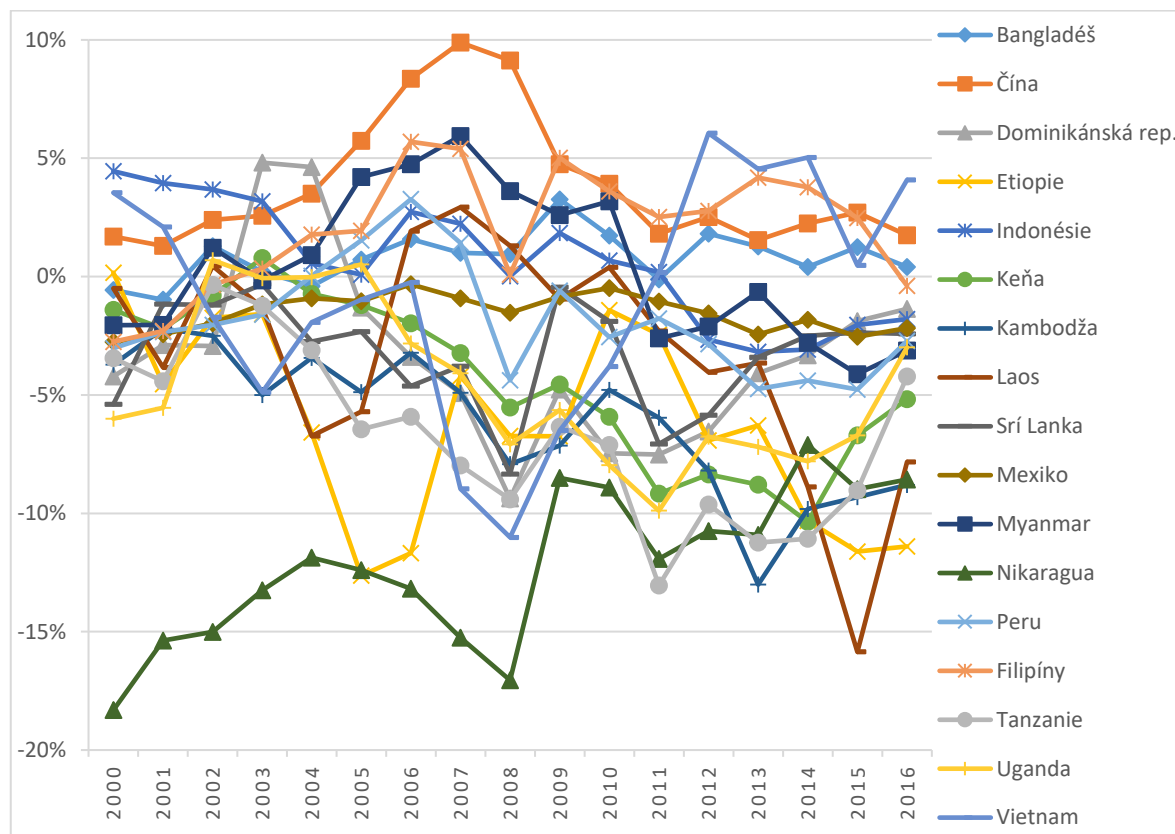

Zdroj: IMF, vlastní výpočet a zpracování

Vývoje sald běžných účtů (graf 18) většiny zemí korespondují s vývojem sald výkonových bilancí. Výjimkou jsou Filipíny a Bangladéš. U obou zemí jsou salda běžných účtů vyšší než salda výkonové bilance. Důvodem jsou bilance primárních a sekundárních důchodů, které mají obě země přebytkové. Naopak Čína měla v roce 2016 přebytek výkonové bilance 2 % HDP, zatímco přebytek běžného účtu byl 1,75 % HDP. Znamená to, že Čína má bilanci primárních a

sekundárních důchodů zápornou. Například kvůli dividendovým platbám, které mohou být důsledkem přílivu přímých zahraničních investic. Tři země: Vietnam, Čína a Bangladéš, mají salda BÚ kladná. Nejvyšší přebytek BÚ v % HDP má stejně jako u výkonové bilance Vietnam (4,1 % HDP). Vyšší a dlouhodobé deficity mají Nikaragua, Kambodža, Laos a Etiopie.

Graf 18: Běžný účet v % HDP

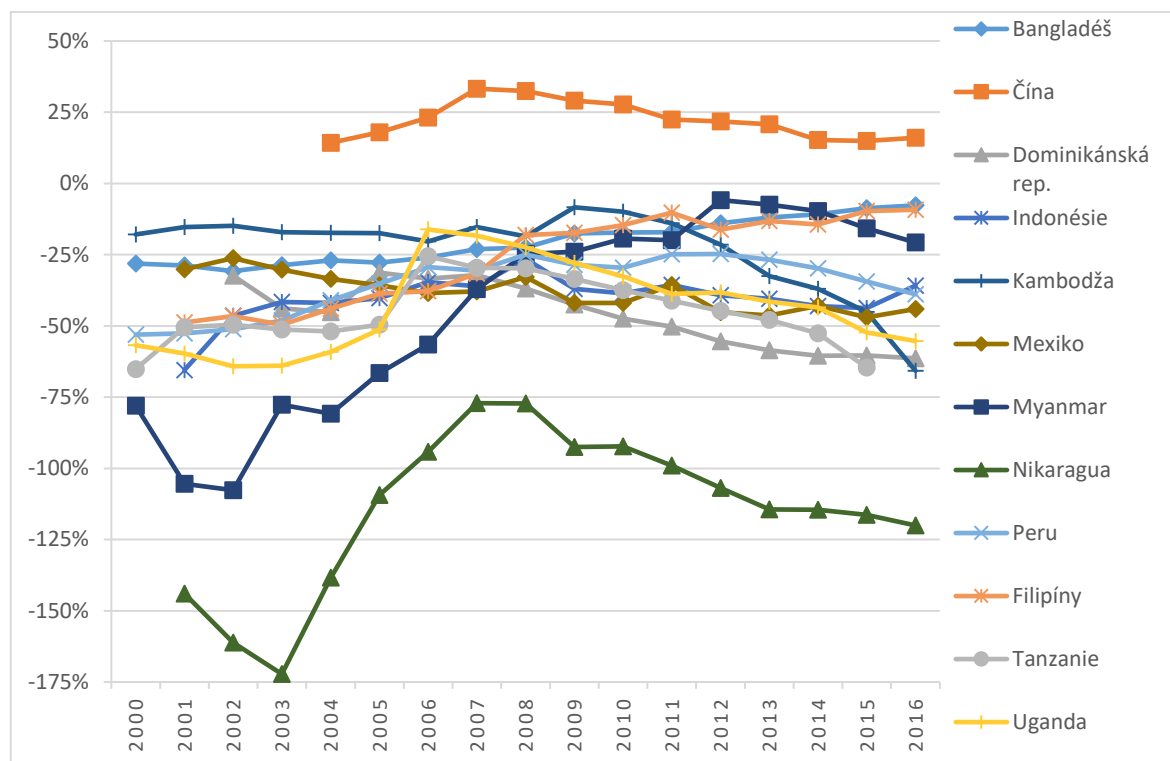

Zdroj: IMF, vlastní výpočet a zpracování

Kvůli chybějícím datům ohledně čistých investičních pozic, nezahrnuje graf 19 všechny zkoumané země. Jedinou zemí, která má čistou zahraniční investiční pozici kladnou, je Čína. Investiční pozice Číny se zdá být dlouhodobě stabilní. Z původních 14 % HDP v roce 2004 vzrostla na svoje maximum 33 % v roce 2007, poté začala pozvolna klesat na současných 16 %. Vzhledem k přebytku výkonové bilance a běžného účtu Vietnamu je pravděpodobné, že Vietnam je další zemí s kladnou investiční pozicí. Kvůli chybějícím datům nelze tento předpoklad ověřit. U některých zemí je možné pozorovat dlouhodobý pozitivní trend, kdy se investiční pozice zemí zlepšuje. Jedná se především o Bangladéš, Filipíny a částečně Myanmar. U dalších zemí, jako Dominikánská republika, Tanzanie, Uganda a Peru, je trend v posledních letech negativní. Za kritickou lze označit situaci Nikaragui. V roce 2003 vlivem zahraničního zadlužení dosáhla investiční pozice -172 % HDP. Stav byl dále neudržitelný. Nikaragua musela za pomoci IMF a Světové banky redukovat zahraniční zadlužení o 80 %. Po snížení zadlužení došlo k přechodnému zlepšení investiční pozice na -70 % HDP v roce 2007. Od roku 2008 dochází k opětovnému růstu

zahraničních pasiv nad aktivy. V roce 2016 byla investiční pozice rovna -120 % HDP. Nikaragua je od roku 2003 součástí iniciativy pro oddlužení vysoce zadlužených zemí s nízkým příjmem od IMF a Světové banky.

Graf 19: Čistá zahraniční investiční pozice v % HDP

Zdroj: IMF, vlastní výpočet a zpracování

2.2.7 Shrnutí

Z údajů v této kapitole je patrný pokles čínského exportu napříč sledovanými kategoriemi od roku 2014, zatímco u některých zemí PC-16 lze pozorovat zrychlení růstu. Především u afrických zemí nebylo zaznamenáno zvýšení exportu v oblastech s vyšší přidanou hodnotou. Čína si ve sledovaných kategoriích stále udržuje velmi vysoký podíl. Z údajů dále vyplývá, že Vietnam, ve kterém v minulých letech došlo k velkým změnám ve složení exportu, by mohl být ze sledovaných zemí největším konkurentem Číny. Nicméně Vietnam samostatně nemůže kvůli své velikosti Čínu zcela nahradit. Země, které by se mohly v dalších letech rozvíjet jako Vietnam, jsou Laos a Myanmar. Dále je nutné zmínit, že Čína má z porovnávaných zemí nejkvatitnější export, který je zároveň nejvíce diverzifikovaný. Ani platební bilance nevykazuje zhoršující se stav čínské ekonomiky. Přebytek výkonové bilance i běžného účtu udržuje Čína, s výjimkou finanční krize, na hodnotě okolo 2 % HDP. Zároveň má jako jediná z pozorovaných zemí čistou investiční pozici vůči zahraničí kladnou. Pozici lze považovat za stabilní. Na základě výše uvedených údajů je zřejmé, že u čínského exportu dochází ke zpomalení. Možnými příčinami se zabývá následující kapitola.

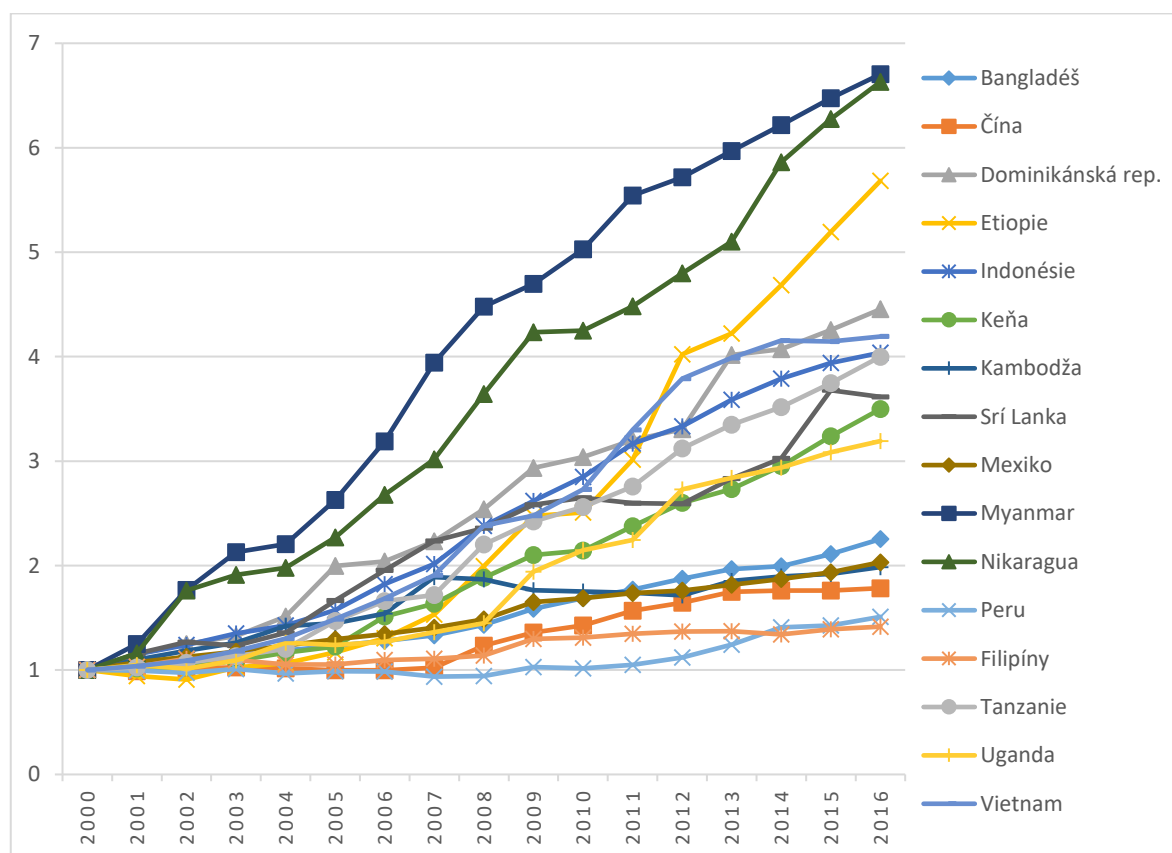
2.3 Cenově-nákladová konkurenceschopnost

2.3.1 Jednotkové mzdové náklady

Na základě rovnic (7 a 8) je jednotkové mzdové náklady (ULC) možné vypočítat dvěma způsoby. Země, u kterých byly ULC vypočítány pomocí přesnějších údajů o mzdách, jsou Dominikánská republika, Srí Lanka, Nicaragua, Peru a Filipíny. Náklady pro ostatní země jsou vypočítány pomocí podílu mezd na reálném HDP. ULC pro Laos nejsou uvedeny kvůli nedostupnosti potřebných údajů o mzdách nebo jejich podílu. V grafu 20 je zobrazen index nominálních ULC mezi lety 2000 až 2016, přičemž rok 2000 představuje výchozí hodnotu 1. Výpočet je proveden pomocí údajů v domácí měně.

U zemí, ve kterých probíhala vyšší inflace, docházelo k vyššímu růstu nominálních ULC. Mezi země s nejvyšší inflací patří Myanmar, Nikaragua a Etiopie. Tyto země zároveň také zaznamenaly nejvyšší nárůst ULC v domácí měně. Naopak ULC v Číně rostly v porovnání s ostatními zeměmi pouze nepatrně. Méně než v Číně rostly ULC pouze v Peru a Filipínách. Aby bylo možné vývoj ULC v zemích lépe porovnat, je nutné převedení do mezinárodní měny. V tomto případě USD.

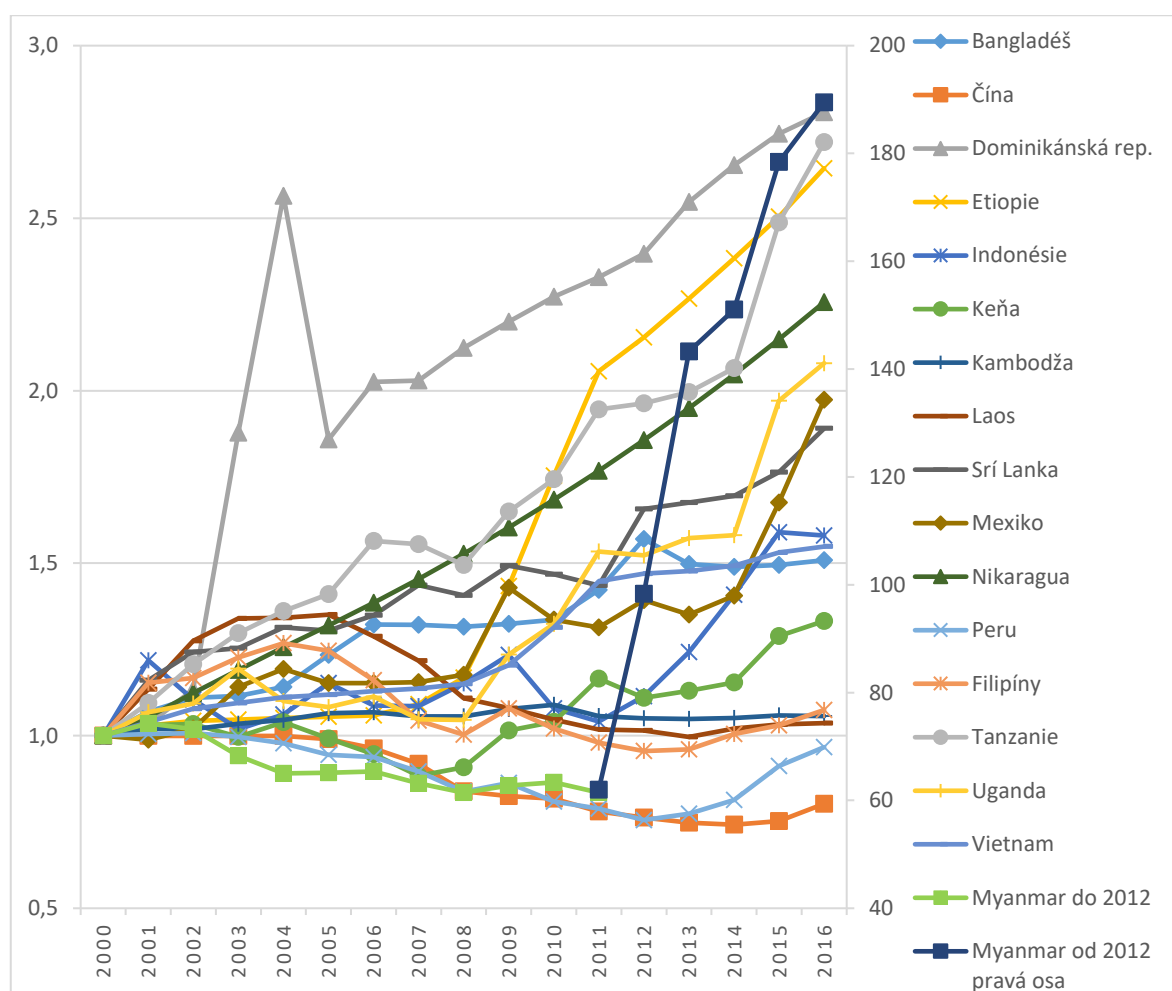
Graf 20: Index nominálních ULC, domácí měna

Zdroj: Data: World Bank, The Conference Board, vlastní výpočet a zpracování

Pro úpravu ULC byla využita data IMF o průměrném ročním kurzu dané měny vůči USD. Vývoj oficiálních směnných kurzů je zachycen v grafu 21. Je patrné, že měny zemí s vyšší inflací zároveň více deprecují, čímž částečně vyrovnávají rostoucí ULC. Čínský Juan je jednou z mála měn, která ve sledovaném období nominálně apreciovala. Dlouhodobá a stálá depreciace měny je pozorovatelná v Nikaragui, ve které centrální banka využívá režim měnového kurzu crawling peg s roční devalvací vůči USD o 5 %. Problematické je zachycení Myanmaru v mezinárodní měně z důvodu vysoké depreciace domácí měny způsobené opuštěním fixního kurzu. V roce 2012 nominální kurz Myanmaru deprecioval z hodnoty 5 MMK za 1 USD na zhruba 800 MMK za 1 USD. V grafu je proto křivka pro Myanmar od roku 2012 zachycena na pravé ose. Do roku 2012 je křivka kvůli jednoduššímu porovnání uvedena na levé ose, stejné zachycení je i v grafech 22 a 23.

Graf 21: Index vývoje nominálního kurzu vůči USD průměr za období

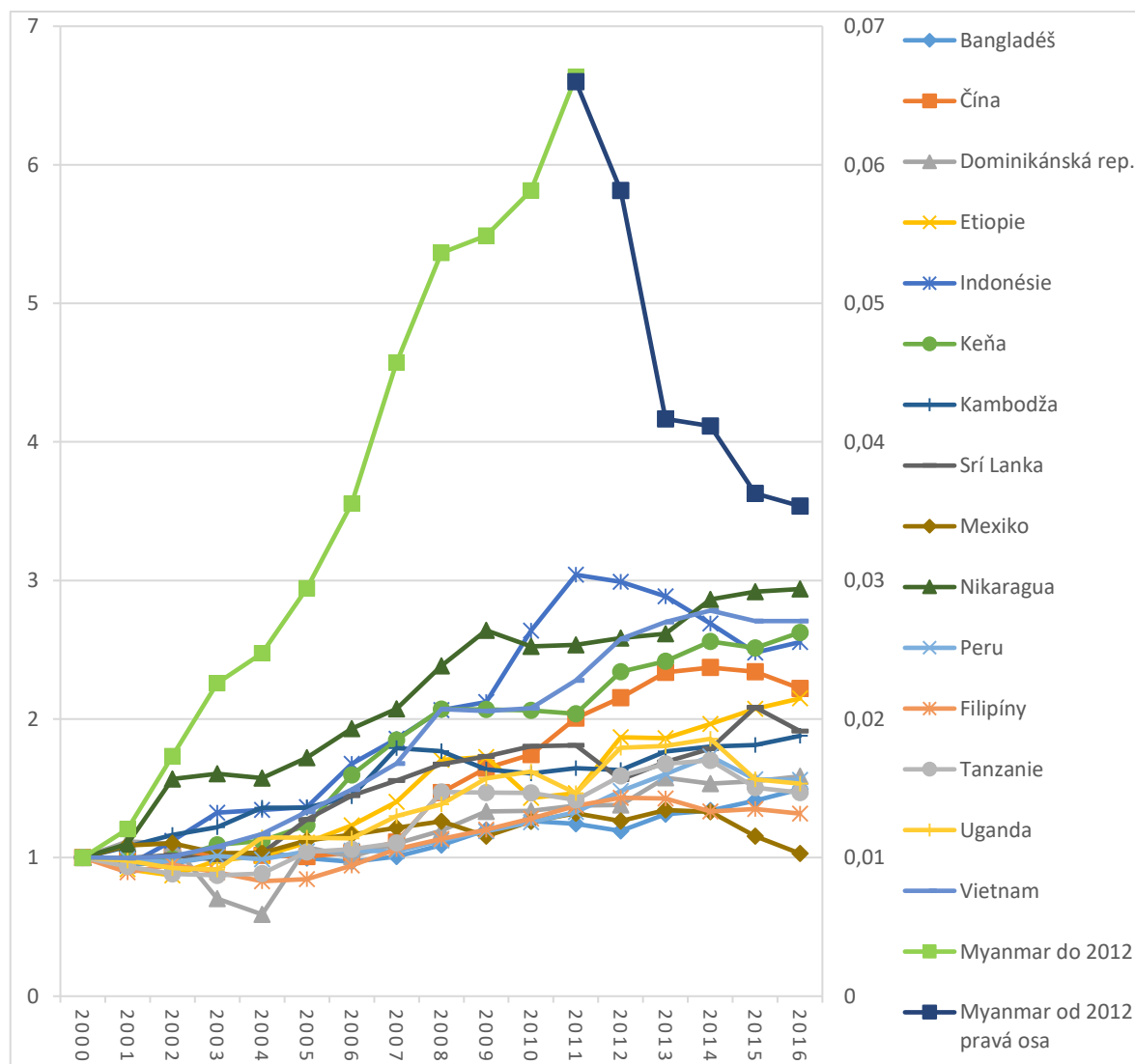

Zdroj: Data: IMF, vlastní výpočet a zpracování

Po úpravě o kurzové změny (graf 22) se ULC několika zemí výrazně změnily. Především u Číny, ve které docházelo k apreciaci nominálního kurzu, došlo k jednomu z největších zvýšení ULC mezi porovnávanými zeměmi. Tento nárůst je v souladu s pozorováním ostatních autorů zmíněných v této práci. Čínské ULC dosáhly svého vrcholu v roce 2014, v následujících dvou

letech poklesly. Rychleji než v Číně rostly nominální ULC pouze v Nikarague, Vietnamu, Indonésii a Keni. Jedinou zemí, která měla v roce 2016 podobné ULC jako v roce 2000, bylo Mexiko.

Graf 22: Index nominální ULC upravený o kurzové změny

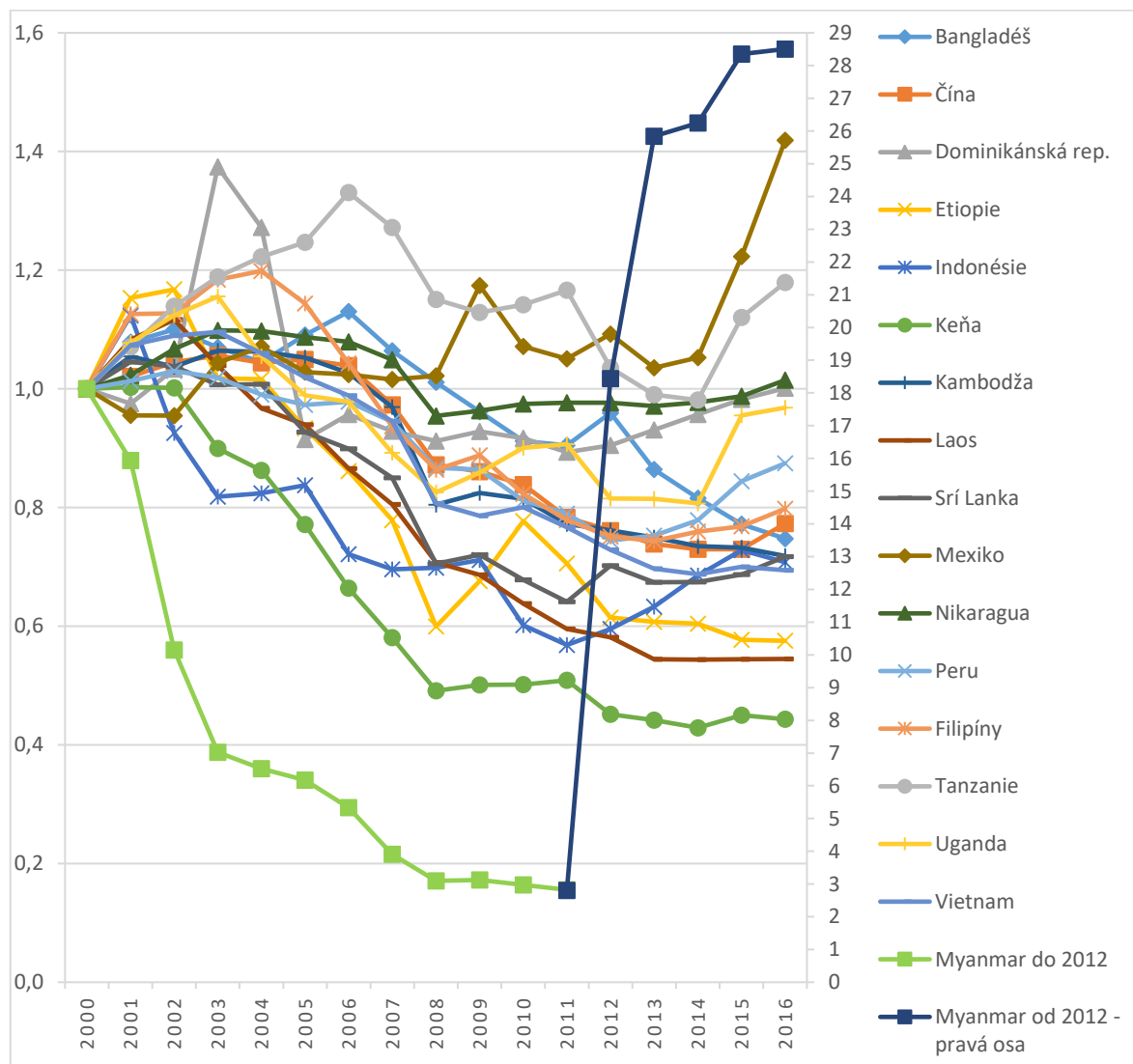
Zdroj: Data: World Bank, The Conference Board, IMF vlastní výpočet a zpracování

2.3.2 Reálný kurz

Vývoj indexu reálného kurzu je zachycen v grafu 23. Vstupní data byla získána z databáze IMF a výpočet byl proveden dle rovnice 11. Nominální kurz využitý pro výpočet představuje průměrnou hodnotu kurzu USD pro danou zemi a období (rok). Jako ukazatel inflace byl využit index spotřebitelských cen (CPI), referenční zemí byly USA. Za základní období byl stanoven rok 2000, pro který se index rovná 1. Kvůli přímé kotaci kurzu využitě při výpočtu, růst indexu reálného kurzu značí reálnou depreciaci, tedy růst konkurenceschopnosti. Ve sledovaném období docházelo u většiny sledovaných zemí k apreciaci reálného kurzu. K depreciaci došlo u Mexika, Tanzanie a Myanmaru. Prakticky beze změny na konci sledovaného období byl index u

Dominikánské republiky, Nikaragui a Ugandy. V Číně docházelo od roku 2006 k apreciaci reálného kurzu, která byla srovnatelná s ostatními zeměmi. Až v posledním sledovaném roce 2016 došlo k mírné depreciaci. Apreciace reálného kurzu byla ve sledovaných zemích způsobena především vyšší inflací v porovnání s USA.

Graf 23: Indexu reálného kurzu

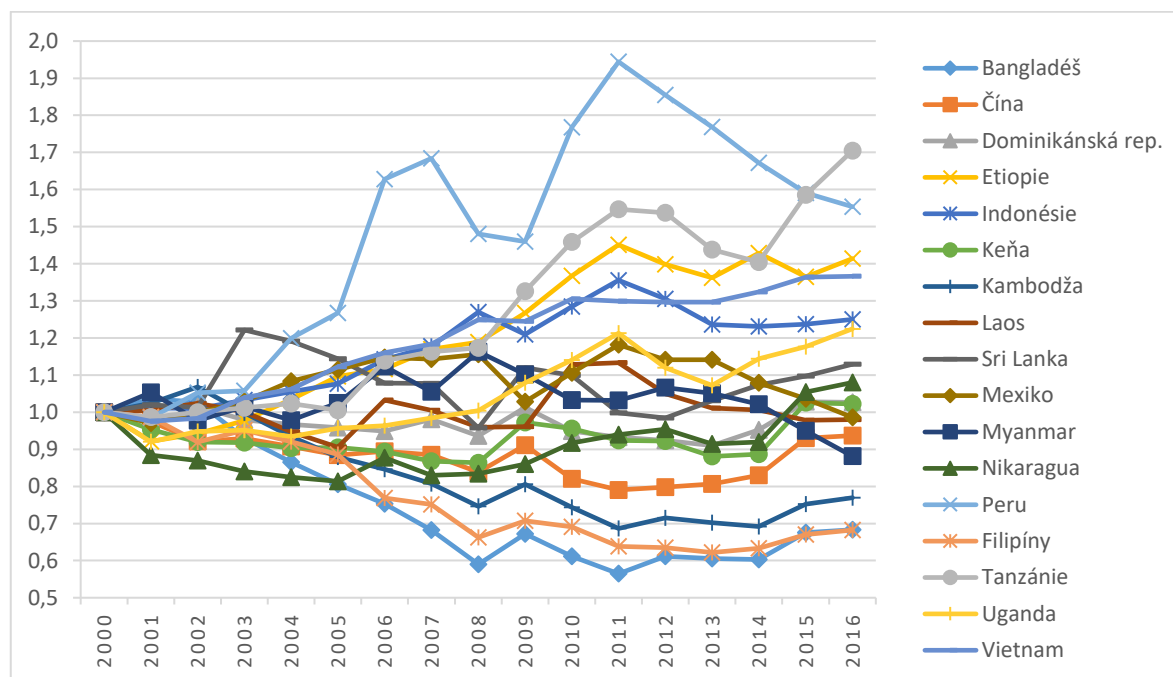

Zdroj: Data: IMF, World Bank, vlastní výpočet a zpracování

2.3.3 Směnné relace

Výchozím rokem pro index směnných relací je rok 2000. Mezi sledovanými zeměmi se směnné relace velmi liší (graf 24). Dlouhodobě se zhoršují směnné relace v Bangladéši, Filipínách a Kambodži. Naopak výrazný růst směnných relací zaznamenalo Peru, Tanzanie, Etiopie, Vietnam, Indonésie a Uganda. Poněkud překvapivé jsou směnné relace Číny, které se dlouhodobě snižovaly až na hranici 80 % oproti roku 2000. Až v letech 2015 a 2016 došlo ke zlepšení na 95 %.

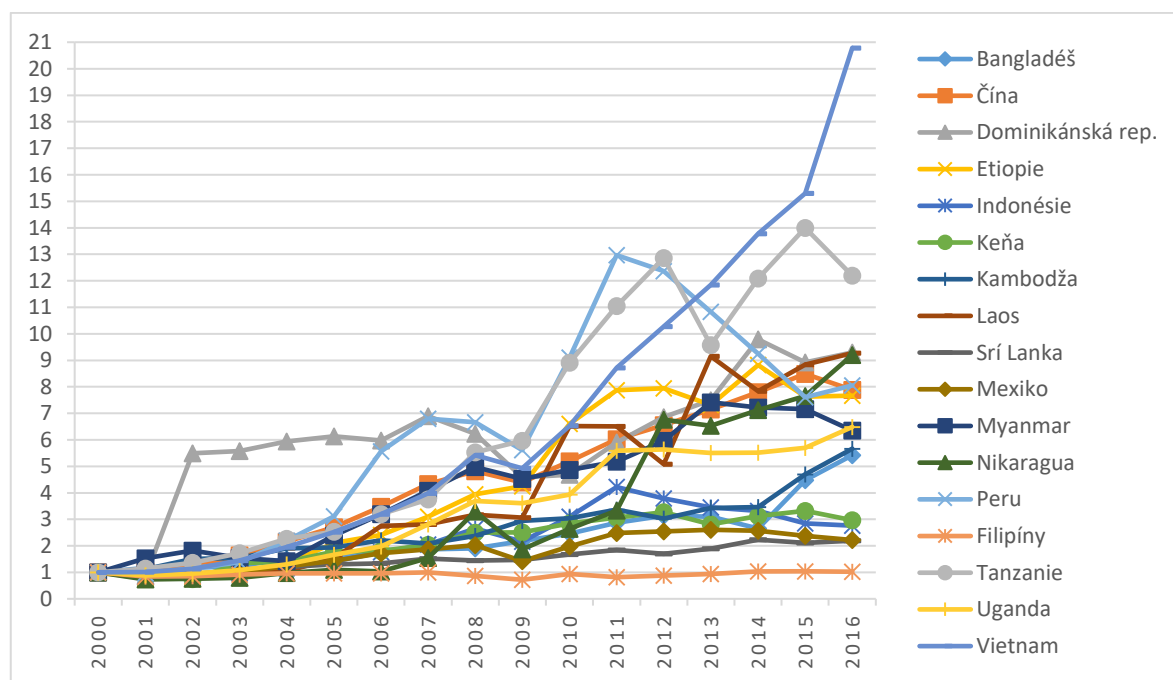
Graf 24: Index směnných relací, 2000=1

Zdroj: Data: World Bank, vlastní zpracování

Po zahrnutí vlivu změny exportu (rovnice 13) se směnné relace všech zemí zvýšily. Výjimkou jsou pouze Filipíny, které mají jedny z nejnižších směnných relací mezi sledovanými zeměmi. Růst exportu nebyl natolik vysoký, aby dokázal dostatečně zvýšit směnné relace. Ty se po úpravě pohybují na stejné úrovni jako v roce 2000. Čína díky velkému růstu exportu směnné relace zlepšila. Nejvyšší směnné relace po započítání změny exportu má Vietnam.

Graf 25: Směnné relace upravené o index exportu, 2000=1

Zdroj: Data: World Bank, vlastní zpracování

2.3.4 Shrnutí

Na příkladu Číny lze pozorovat, souvislosti ve sledovaných ukazatelích. V předchozí části práce, zaměřené na analýzu exportního trhu, bylo od roku 2014 patrné zpomalení čínského exportu. Jedno z možných vysvětlení mohou nabídnout ukazatele v této části práce. Reálný i nominální kurz Číny ve sledovaných letech dlouhodobě aprecioval. Zároveň docházelo k poměrně vysokému růstu ULC v mezinárodní měně. I směnné relace se v období 2000 až 2014 dlouhodobě zhoršovaly. Reálný kurz aprecioval do roku 2015, podobně jako ULC, které byly nejvyšší v roce 2014. Z těchto ukazatelů je patrné, že se čínská konkurenceschopnost dlouhodobě snižovala. To mohlo vyústit v pokles ekonomické výkonnosti, který lze v posledních letech pozorovat na exportních údajích. Je ale nutné podotknout, že reálný i nominální kurz začal od roku 2014 depreciovat, což vedlo k poklesu ULC. Vývoj těchto ukazatelů bude pravděpodobně v příštích letech klíčový. Pokud budou zmíněné ukazatele pokračovat v trendu z posledních let, konkurenceschopnost Číny se může obnovit. Pozitivní je také zvýšení směnných relací v posledních dvou letech. Pokud je zlepšení cenově-nákladových ukazatelů pouze přechodné, je možné, že Čína začne o své postavení na globálním trhu s exportem přicházet. V předchozí části práce byl za jednoho z největších konkurentů Číny označen Vietnam, ovšem ani ve Vietnamu nebyl vývoj cenově-nákladových ukazatelů příznivý. Reálný kurz aprecioval více než v Číně, i růst ULC byl v porovnání s Čínou vyšší. Jediným rozdílem byly zlepšující se směnné relace Vietnamu. Ty byly v roce 2016 na úrovni 1,37 oproti roku 2000. Toto zlepšení bylo pravděpodobně způsobeno výraznou změnou skladby exportu Vietnamu, které je patrné z grafu 6 na straně 40.

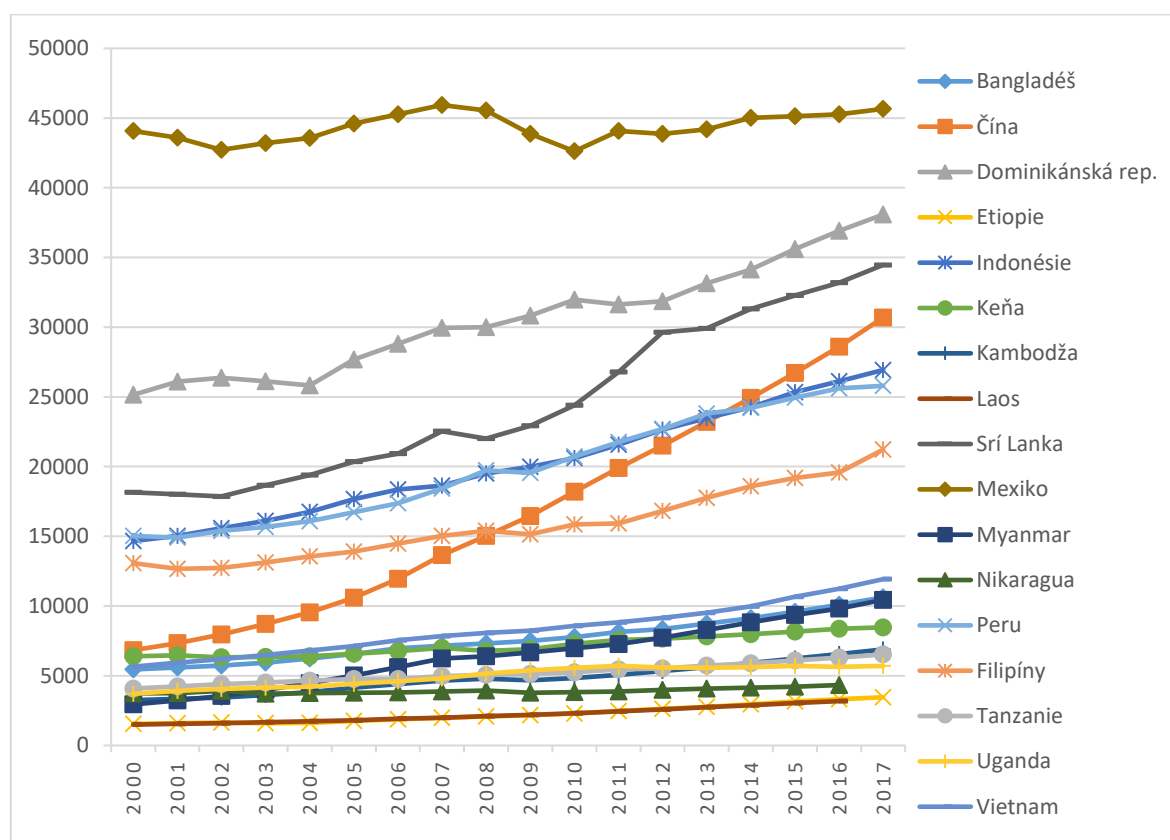
Zajímavý je vývoj ULC a reálného kurzu v Myanmaru. Před rokem 2012 rostly ULC v porovnání s ostatními zeměmi velmi rychlým tempem, zároveň i reálný kurz výrazně aprecioval. Tyto a další faktory výrazně snižovaly konkurenceschopnost země. Komplikovaný režim měnového kurzu byl jednou z dalších překážek ekonomického rozvoje, a proto byl v roce 2012 zaveden plovoucí systém měnového kurzu. Následné prudké oslabení kurzu nebylo z krátkodobého hlediska příznivé. Z dlouhodobého hlediska je však hodnoceno pozitivně, jelikož urychlilo ekonomický růst a rozvoj ekonomiky (IMF, 2013).

2.4 Produktivní konkurenceschopnost

2.4.1 Produktivita práce

Výše reálného produktu na pracovníka v USD je zachycena v grafu 26. Z něhož je patrné, že produktivita práce v absolutním vyjádření nejvíce vzrostla v Číně. Z údajů není patrné zpomalení růstu produktivity práce kvůli negativnímu vývoji exportu a cenově-nákladových ukazatelů. Pokud bude čínská produktivita práce růst stejným tempem, mohla by v následujících 5 letech překonat Dominikánskou republiku a Srí Lanku. K růstu čínské produktivity dále přispívá apreciace Juanu (zobrazeno v grafu 21). Zatímco u dalších zemí domácí měna vůči USD spíše depreciovala, což růst produktivity práce vyjádřený v USD snižovalo.

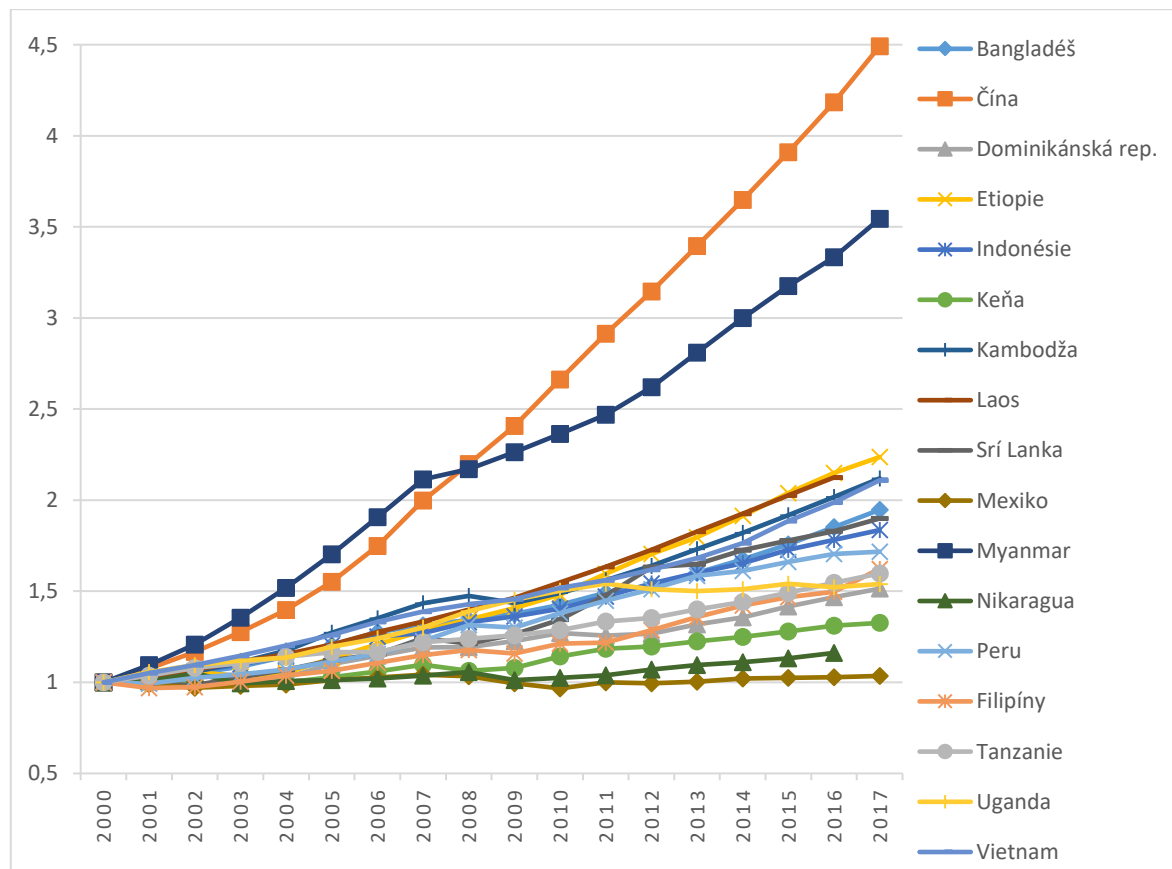
Graf 26: Reálná produktivita práce v USD na pracovníka

Zdroj: Data: World Bank, The Conference Board, vlastní výpočet a zpracování

Graf 27 zobrazuje index růstu produktivity práce s počátkem v roce 2000. Ze sledovaných zemí vzrostl reálný produkt na pracovníka nejvíce v Číně. Rychlý růst produktivity je patrný i na Myanmaru. Ve většině ostatních zemích se produkt na pracovníka během let 2000 až 2016 zvýšil 1,5x až 2,5x. Produktivita rostla pomaleji pouze v Keni a Nikaragui. Prakticky žádný růst produktivity nebyl zaznamenán v Mexiku.

Graf 27: Růst reálné produktivity práce, 2000 = 1

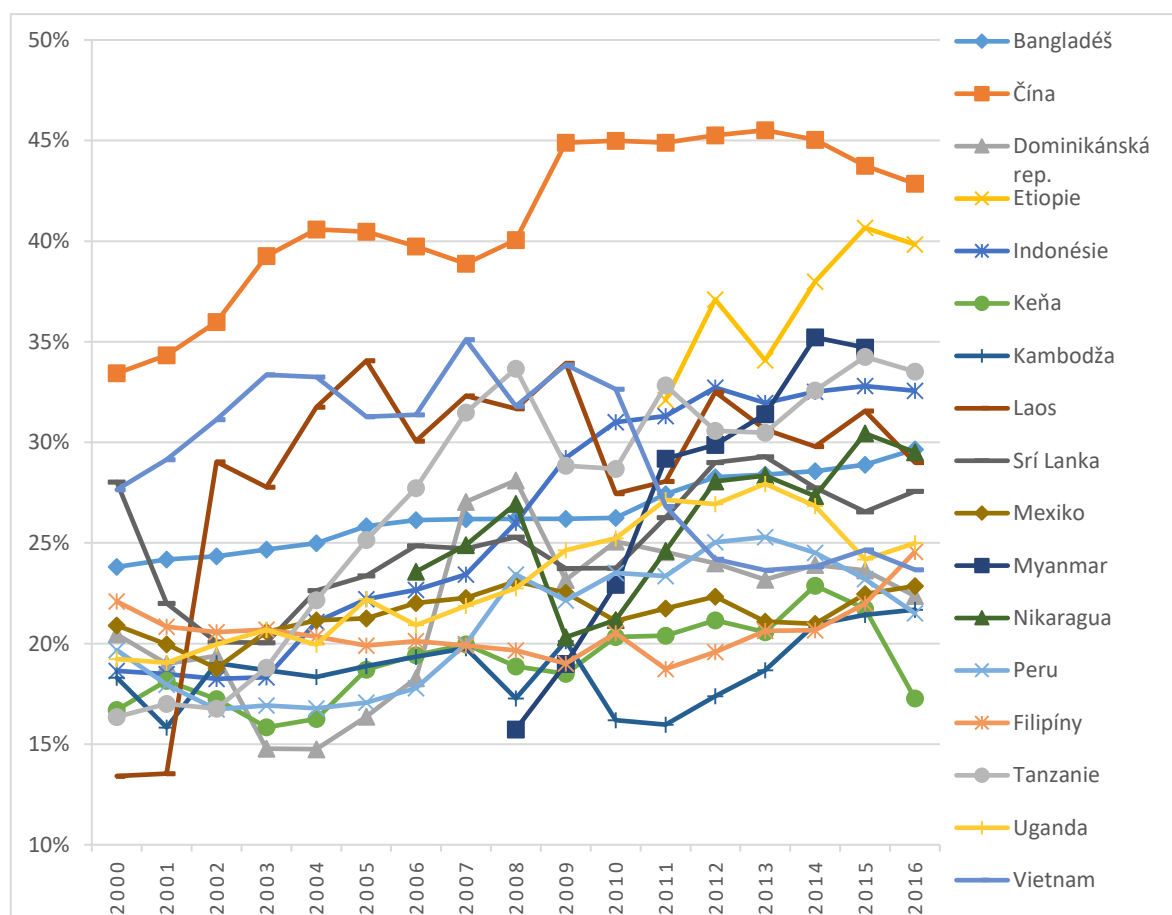

Zdroj: Data: World Bank, The Conference Board, vlastní výpočet a zpracování

2.4.2 Tvorba hrubého fixního kapitálu

Při porovnání předchozích údajů o produktivitě práce s poměrem tvorby hrubého fixního kapitálu (graf 28) lze v souladu s teorií pozorovat, že země s rychle rostoucí produktivitou práce mají vysoký poměr tvorby kapitálu na HDP. Mezi tři země s nejrychleji rostoucí produktivitou práce patří Čína, Myanmar a Etiopie. Zároveň tyto země mají nejvyšší poměr tvorby kapitálu na HDP. Především v Číně byl poměr do roku 2014 velmi vysoký (45 %), v současné chvíli nepatrně klesá k 43 %. Díky tomu si Čína i v příštích letech pravděpodobně udrží velmi vysoký růstu produktivity práce. V tomto ohledu lze Čínu porovnat pouze s Etiopií, ve které je poměr na 40 % HDP. Relativně vysoký podíl má Myanmar, Tanzanie, Indonésie a Laos, mezi 30 % až 35 %. Do této skupiny patřil do roku 2010 i Vietnam, ve kterém je nyní tvorba kapitálu na 24 % HDP, což je v porovnání s ostatními zeměmi spíše nižší hodnota. Je proto možné očekávat zpomalení růstu produktivity práce ve Vietnamu.

Graf 28: Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na HDP

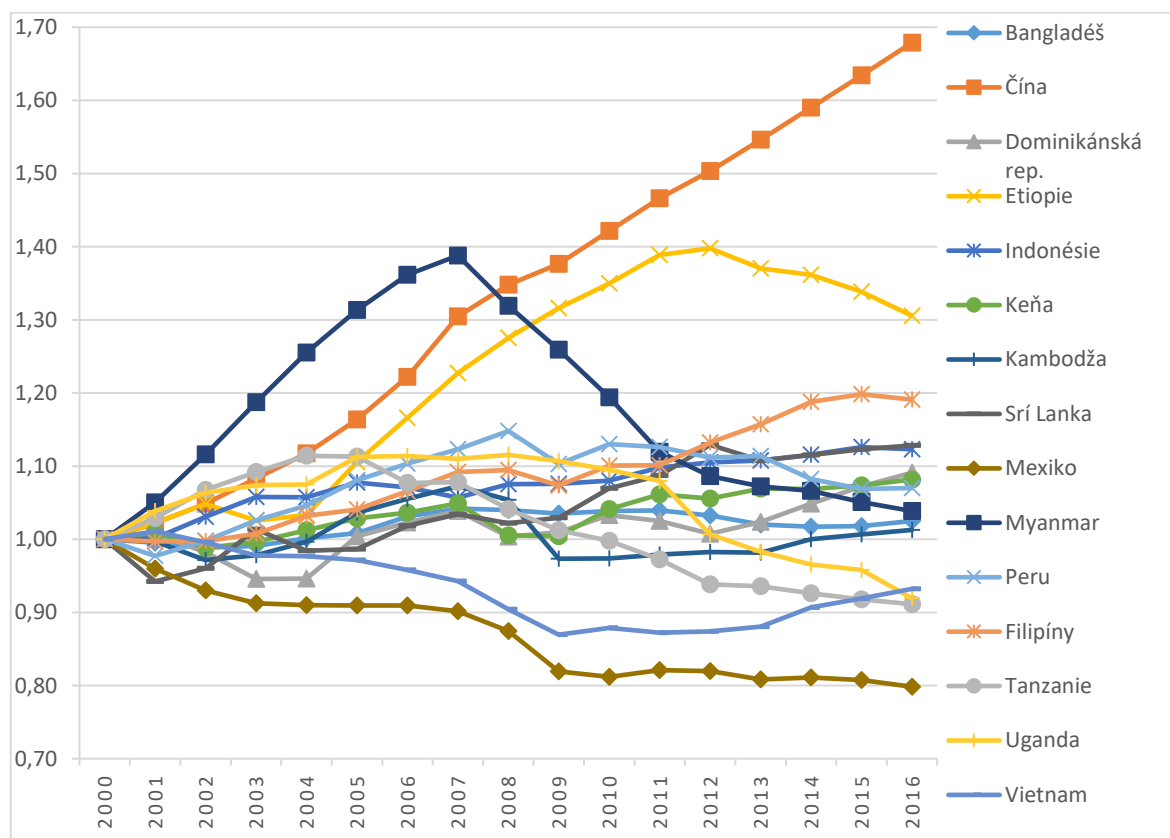

Zdroj: Data: World Bank, vlastní zpracování

2.4.3 Celková produktivita faktorů

Data k výpočtu celkové produktivity faktorů (TFP) byla získána z databáze organizace The Conference Board, která poskytuje data ohledně ročních změn práce, kvality práce (uvažováno jako změna lidského kapitálu), kapitálu a podílu kapitálu na HDP. Potřebná data nebyla dostupná pro Laos a Nikaraguu, nejsou proto v porovnání zahrnuti. Dosazením údajů do rovnice 15 byla vypočtena změna TFP pro jednotlivé roky, následně byl vypočítán index s počátkem v roce 2000. Vývoj tohoto indexu u sledovaných zemí je zachycen v grafu 29. Podobně jako u produktivity práce rostla TFP nejrychleji v Číně, Etiopii a na začátku sledovaného období i v Myanmaru. V roce 2007 se produktivita TFP začala v Myanmaru snižovat, toto snížení ovlivnilo i růst produktivity práce (graf 27), ve kterém je zřejmé zpomalení růstu v roce 2007. Zatímco produktivita práce se u všech sledovaných zemí alespoň nepatrně zvýšila, celková produktivita faktorů několika zemí byla v roce 2016 nižší než v roce 2000. Stejně jako na produktivitě práce nelze na Číně pozorovat zpomalení ve vývoji tohoto ukazatele. Poněkud překvapivá je změna TFP ve Vietnamu, které byla na konci sledovaného období nižší než v roce 2000. Vietnam ve sledovaných ukazatelích obvykle dosahoval lepších výsledků. Na druhou stranu pokles TFP může souviset s poklesem tvorby fixního kapitálu, který byl pozorován v předešlé části.

Graf 29: Index změny celkové produktivity faktorů, 2000 = 1

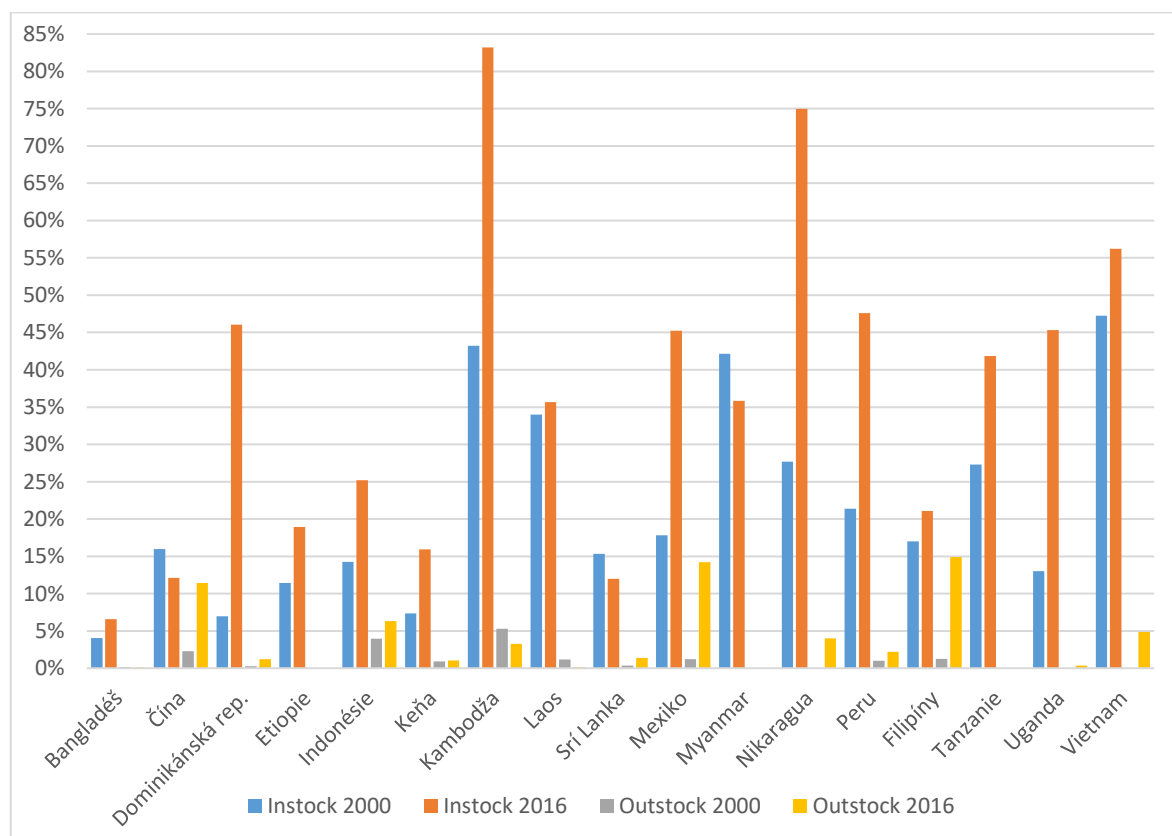

Zdroj: The Conference Board, vlastní zpracování

2.4.4 Přímé zahraniční investice

Graf 30 zobrazuje celkovou sumu PZI vůči HDP pro roky 2000 a 2016. Ukazatel „instock“ značí celkovou sumu zahraničních PZI v dané ekonomice a ukazatel „outstock“ značí celkovou sumu PZI dané země v zahraničí. Ve většině sledovaných zemí se celkový objem vůči HDP zvýšil, výjimkou je pouze Čína, Srí Lanka a Myanmar. Zároveň platí, že pro většinu zemí je celkový objem importovaných PZI vyšší než celkový objem exportovaných. V tomto srovnání má nevyrovnanější pozici Čína, pro kterou měl ukazatel instock v roce 2016 hodnotu 12 % HDP a outstock hodnotu 11 %.

Graf 30: Celková suma PZI vůči HDP, v letech 2000 a 2016

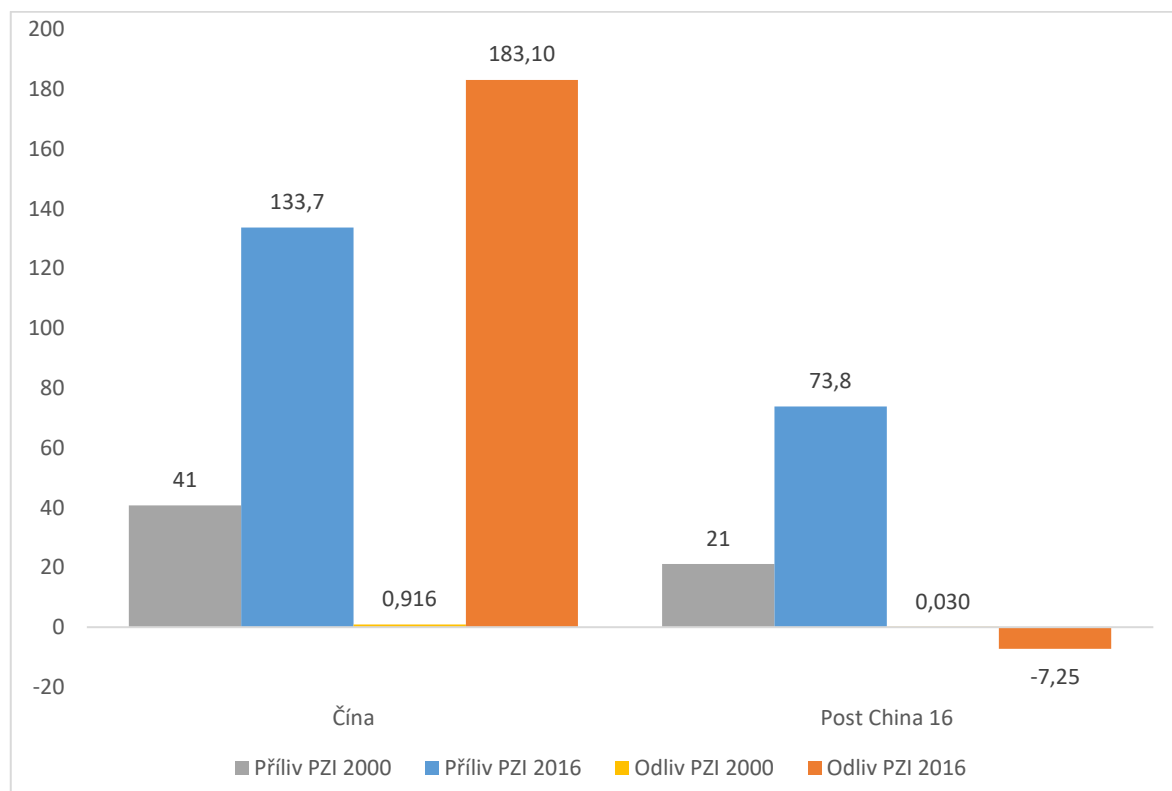

Zdroj: data: UNCTAD, vlastní zpracování

Grafy 31 a 32 zobrazují toky PZI v letech 2000 a 2016.⁹ Výše přílivu a odlivu PZI pro jednotlivé roky jsou uvedeny v příloze 13. Z porovnání absolutní výše vyplývá, že objem PZI proudících do Číny je proti ostatním zemím PC-16 zhruba dvojnásobný, a to v roce 2000 i 2016. Velkým rozdílem mezi zeměmi PC-16 a Čínou je výše exportu PZI. Jediným čistým exportérem PZI je Čína, která se jím stala poprvé v roce 2016. Do roku 2015 byla stejně jako ostatní země čistým importérem PZI. U zemí PC-16 je export PZI nízký, výjimkou jsou pouze Filipíny a Vietnam.

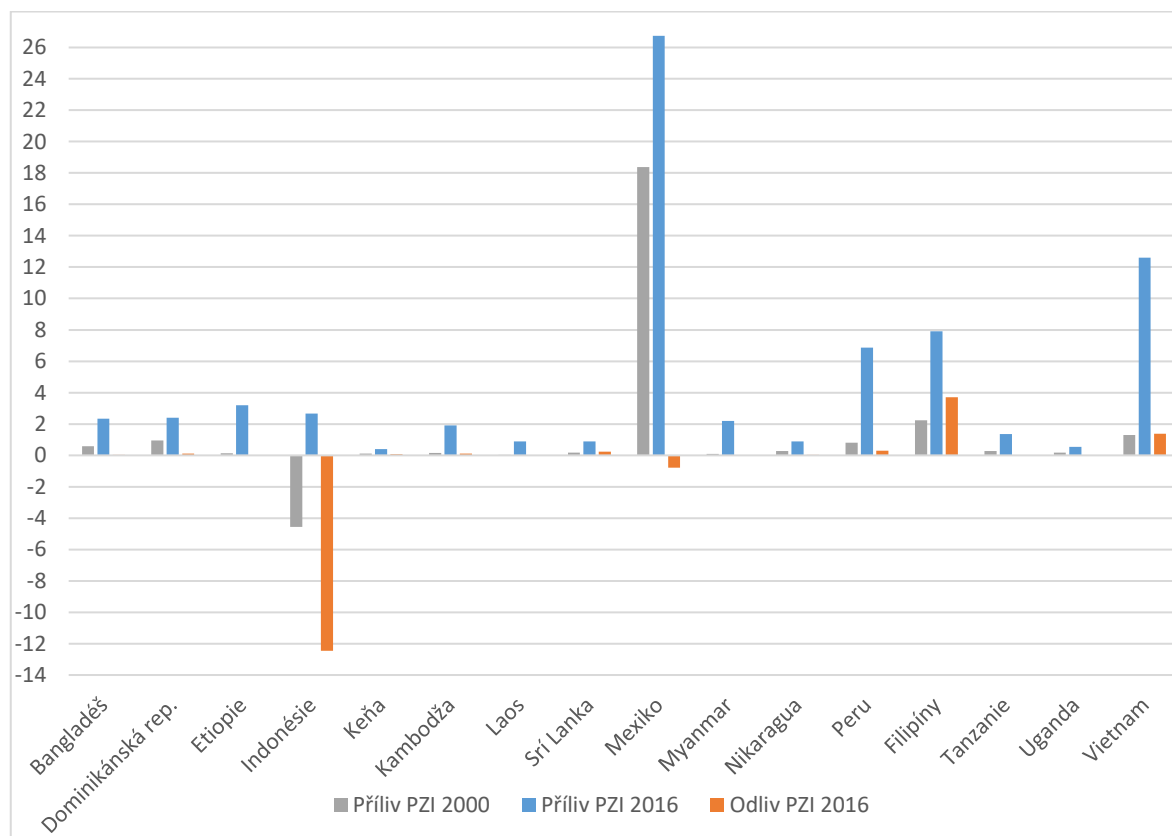
⁹ Export PZI byl v roce 2000 pro jednotlivé země PC-16 zanedbatelný, je uvedena pouze agregovaná výše v grafu 31

Graf 31: Příliv, odliv PZI, skupina PC-16 a Čína, srovnání let 2000 a 2016, mld. USD

Zdroj: data: UNCTAD, vlastní zpracování

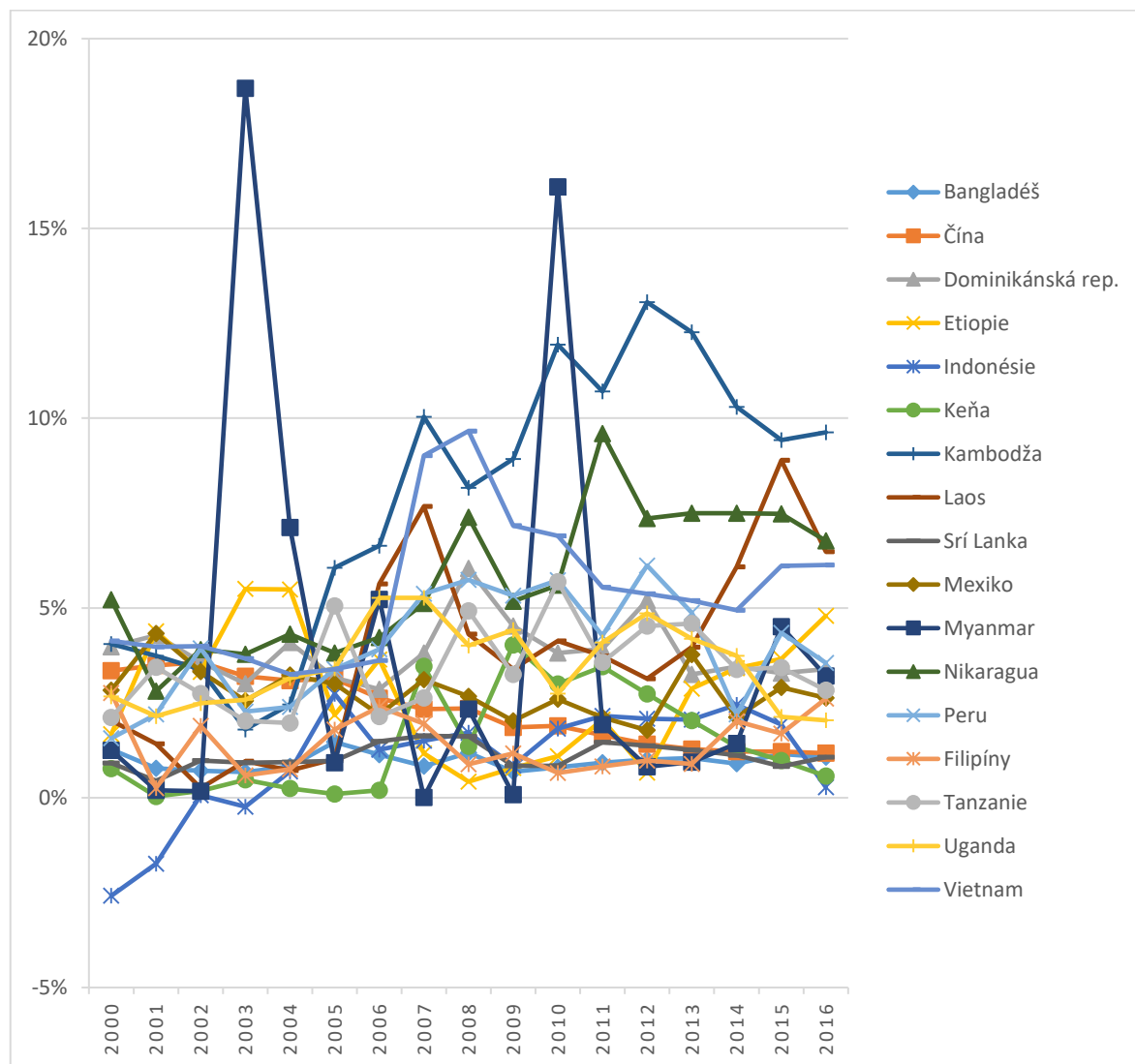
Graf 32: Příliv a odliv PZI, země PC-16 srovnání let 2000 a 2016, mld. USD

Zdroj: data: UNCTAD, vlastní zpracování

Poměřením přílivu PZI a HDP (graf 33) lze zjistit, že u většiny sledovaných zemí se příliv PZI pohybuje do 5 % HDP. Výjimkou jsou pouze Kambodža, Nikaragua, Vietnam a Laos, u kterých se v současné době hodnoty pohybují mezi 5 % až 10 %. U Číny tento ukazatel v rámci sledovaných let pozvolně klesal z 3 % na 1 % HDP.

Graf 33: Podíl přílivu PZI na HDP

Zdroj: data: UNCTAD, vlastní zpracování

Na Vietnamu lze ilustrovat vztah mezi HDP a HND (tabulka 10). Od roku 2005 se ve Vietnamu zvyšuje příliv PZI a zároveň klesá podíl HND na HDP. V podobné situaci je i Kambodža. Mezi země, které mají výrazně vyšší HND než HDP, patří Bangladéš a Filipíny. Oba státy mají velmi vysoký počet občanů pracujících v zahraničí, díky kterým mají vysoké remittance.¹⁰ Většina ostatních zemí se pohybuje v intervalu od 95 % do 100 %. U Číny se poměr pomalu vyrovnává. Pokud bude Čína nadále čistým exportérem, je pravděpodobné, že HND v příštích letech převyší HDP.

¹⁰ Transfery zaslané emigranty zpátky do vlasti (World Bank, 2018)

Tabulka 10: Podíl HND a HDP, vybrané roky

	2000	2005	2010	2016
Bangladéš	103,2%	104,4%	108,1%	105,8%
Čína	98,8%	99,3%	99,6%	99,6%
Dominikánská rep.	95,7%	94,4%	96,4%	95,2%
Etiopie	99,3%	99,7%	99,6%	99,6%
Indonésie	87,7%	89,4%	97,3%	96,6%
Keňa	99,0%	100,0%	99,6%	99,0%
Kambodža	96,7%	95,4%	95,4%	93,9%
Laos	95,9%	97,6%	93,7%	95,7%
Srí Lanka	98,1%	98,8%	98,9%	97,2%
Mexiko	97,8%	98,2%	101,0%	99,3%
Myanmar	100,0%	99,9%	100,0%	96,7%
Nikaragua	96,0%	97,6%	99,9%	99,9%
Peru	97,8%	93,8%	92,7%	95,9%
Filipíny	117,2%	118,6%	120,5%	120,4%
Tanzanie	98,7%	97,9%	98,9%	98,4%
Uganda	98,3%	97,1%	98,3%	98,2%
Vietnam	106,5%	98,2%	96,2%	95,9%

Zdroj: data: UNCTAD, World Bank, vlastní zpracování

V tabulce 11 jsou zachyceny hodnoty indexu přílivu PZI během vybraných let, které byly vypočítán pomocí rovnice 16. Pro Čínu hodnota indexu během sledovaných let výrazně poklesla. Podobná situace je i v Indonésii a Keni. Naopak Kambodži, Nikaragui a Vietnamu se daří, vzhledem k jejich velikosti, lákat vyšší objem PZI.

Tabulka 11: Index přílivu PZI, vybrané roky

	2000	2005	2010	2016
Bangladéš	0,27	0,60	0,38	0,46
Čína	0,83	1,57	0,90	0,52
Dominikánská rep.	0,98	1,63	1,79	1,46
Etiopie	0,40	1,06	0,46	1,92
Indonésie	-0,64	1,36	0,87	0,12
Keňa	0,22	0,06	1,43	0,24
Kambodža	1,00	3,00	5,69	4,16
Laos	0,48	0,50	1,86	2,45
Srí Lanka	0,26	0,55	0,40	0,48
Mexiko	0,66	1,49	1,24	1,11
Myanmar	0,25	0,46	6,42	1,50
Nikaragua	1,29	1,89	2,67	2,92
Peru	0,39	1,68	2,73	1,55
Filipíny	0,68	0,89	0,31	1,13
Tanzanie	0,68	2,73	2,75	1,25
Uganda	0,72	2,08	1,28	0,98
Vietnam	1,02	1,68	3,29	2,67

Zdroj: data: UNCTAD, World Bank, vlastní zpracování

2.4.5 Shrnutí

Zatímco v předchozích částech práce bylo na Číně možné pozorovat zpomalení a relativní snižování sledovaných ukazatelů konkurenceschopnosti. V ukazatelích orientovaných na produktivitu ke zhoršení pozice Číny nedošlo. Z uvedených údajů zřejmé, že čínská produktivita práce a celková produktivita faktorů roste v porovnání se zeměmi PC-16 velmi rychlým tempem. Jednou z příčin tohoto růstu může být poměr tvorby hrubého fixního kapitálu vůči HDP, který má Čína ze sledovaných zemí dlouhodobě nejvyšší. Analýza přímých zahraničních investic ukázala, že příliv PZI do Číny vůči HDP klesá. Zároveň celkový objem PZI vůči HDP v Číně byl v roce 2016 nižší než v roce 2000. Tyto trendy lze ověřit i na indexu přílivu PZI, který se v Číně od roku 2005 výrazně snížil. V tomto ohledu jsou některé země PC-16 úspěšnější než Čína. Výhodná pozice pro Čínu ale spočívá ve statutu čistého exportéra PZI, kterým se stala poprvé v roce 2016. Pokud tento stav přetrvá i v dalších letech, bude se jednat pozitivní krok pro čínskou ekonomiku, především z hlediska vnější rovnováhy. Tato změna by se měla projevit na růstu HND.

2.5 Kvalitativní konkurenceschopnost

K posouzení kvalitativní konkurenceschopnosti slouží žebříčky od mezinárodních institucí. Metodika tvorby těchto žebříčků byla popsána v kapitole 1.2.1 na straně 11. Kompletní data jsou uvedena v přílohách 14 až 15. Čína má v porovnání s ostatními zeměmi velmi dobré hodnocení. WEF (2018) spatřuje hlavní pozitiva Číny ve velikosti trhu a makroekonomickém prostředí. Podobné výhody uvádí i IMD (2018). Konkrétně to jsou domácí ekonomika, pracovní trh, technologická a vědecká infrastruktura. V žebříčku Doing business má dobrou pozici v oblasti vymáhání smluv, insolvenčním procesu a registraci majetku. Naopak negativa Číny spatřuje WEF (2018) v problematickém přístupu k financování a v horší stabilitě finančních trhů. Dle IMD (2018) je to narůstající vládní zadlužení, ceny a bubliny na realitních trzích. Číně je také vytýkána kvalita životního prostředí spolu s veřejným zdravím. V hodnocení Doing business (World Bank, 2018) je Čína penalizována za špatnou ochranu minoritních investorů, placení daní a náročnost získat stavební povolení. Umístění Číny se v těchto žebříčcích během sledovaných let nezhoršilo, naopak v hodnocení od WEF a Světové banky se Čína zlepšila. Dobré umístění mají také Mexiko, Indonésie a Vietnam. Naopak konkurenceschopnost afrických zemí je dle žebříčků převážně nižší, stejně tak je tomu i v Myanmaru, Bangladéši, Kambodže a Laosu.

Tabulka 12: WEF: Global Competitiveness Report, hodnoty v závorkách značí hodnocený počet zemí

	2003 (101)	2006 (125)	2009 (134)	2012 (142)	2015 (144)	2018 (137)
Čína	44	54	30	26	28	27
Indonésie	72	50	55	46	34	36
Mexiko	47	58	60	58	61	51
Vietnam	60	77	70	65	68	55
Filipíny	66	71	71	75	52	56
Peru	57	74	83	67	65	72
Srí Lanka	68	79	77	52	73	85
Keňa	83	94	93	102	90	91
Nikaragua	90	95	120	115	99	93
Kambodža	n/a	103	109	97	95	94
Laos	n/a	n/a	n/a	n/a	93	98
Bangladéš	98	99	111	108	109	99
Dominikánská rep.	62	83	98	110	101	104
Etiopie	116	123	121	106	118	108
Tanzanie	69	104	113	120	121	113
Uganda	80	113	128	121	122	114
Myanmar	n/a	n/a	n/a	n/a	134	n/a

Zdroj: WEF (2018), vlastní zpracování

Tabulka 13: IMD: World Competitiveness Ranking

	2007 (55)	2009 (57)	2012 (59)	2015 (61)	2017 (63)
Čína	15	20	23	22	18
Filipíny	45	43	43	41	41
Indonésie	54	42	42	42	42
Mexiko	47	46	37	39	48
Peru	n/a	37	44	54	55

Zdroj: IMD (2018), vlastní zpracování

Tabulka 14: World Bank: Doing Business

	2006 (155)	2009 (181)	2012 (183)	2015 (189)	2018 (190)
Mexiko	73	56	53	39	49
Peru	71	62	41	35	58
Vietnam	99	92	98	78	68
Indonésie	115	129	129	114	72
Čína	91	83	91	90	78
Keňa	68	82	109	136	80
Dominikánská rep.	103	97	108	84	99
Srí Lanka	75	102	89	99	111
Filipíny	113	140	136	95	113
Uganda	72	111	123	150	122
Nikaragua	59	107	118	119	131
Kambodža	133	135	138	135	135
Tanzanie	140	127	127	131	137
Laos	147	165	165	148	141
Etiopie	101	116	111	132	161
Myanmar	n/a	n/a	n/a	177	171
Bangladéš	65	110	122	173	177

Zdroj: World Bank (2018): Doing Business, vlastní zpracování

2.6 Celková konkurenceschopnost

Tabulky 15 a 16 obsahují vyhodnocení konkurenceschopnosti na základě tzv. vícerozměrné metody, která byla popsána v kapitole 1.3.5. Hodnocení je založeno na ukazatelích konkurenceschopnosti, které byly v práci využity. Hodnocení se vztahuje k celému sledovanému období, které začíná rokem 2000 a končí rokem 2016, pokud není uvedeno jinak. Sestavení pořadí bylo komplikované u Laosu, Nikaragui a Myanmaru. Pro Laos a Nikaraguu nejsou dostupná data týkající se celkové produktivity faktorů. Pro Laos nejsou dále dostupná ani data ohledně jednotkových mzdových nákladů. V těchto kategoriích byly výše zmíněné země ohodnoceny 0 body, což je znevýhodňuje v celkovém vyhodnocení. Z tohoto důvodu zahrnuje tabulka 16 průměrný počet bodů na jeden ukazatel. Díky tomu je možné porovnat, že v případě dostupnosti dat, by mohly Laos a Nikaragua dosáhnout lepšího umístění. Vyhodnocení Myanmaru bylo problematické kvůli sjednocení měnového kurzu a opuštění fixního kurzového režimu v roce 2012. Tato problematika byla blíže popsána v kapitole 2.3.4. Kvůli vysoké depreciaci domácí měny došlo k výraznému poklesu ULC vyjádřených v USD a vysoké depreciaci reálného kurzu (řádově stovky procent viz grafy 21-23. s. 57-59). Tyto výsledky výrazně přesahují hodnoty pro ostatní sledované země. V případě jejich porovnání dle vícerozměrné metody by došlo k významnému zkreslení udělených bodů ostatním zemím. Myanmaru bylo proto přiděleno v ULC a reálném kurzu maximum 10 bodů. Maximální počet bodů byl také udělen i Mexiku, vůči kterému jsou následně vypočítány body pro ostatní země. Celkové hodnocení Myanmaru, Nikaragui a Laosu nemusí být kvůli výše uvedeným důvodům zcela vypovídající.

Tabulka 15: Dílčí ukazatele konkurenceschopnosti a jejich bodové ohodnocení

	Tržní ukazatele				Cenově - nákladové ukazatele				Produktivní ukazatele					Kvalitativní ukazatele		
	Růst exportu (2000 - 2016)	Kvalita exportu (2014)	Diverzifikace exportu (2014)	Počet bodů za kategorii	Jednotkové mzdové náklady (2000 - 2016)	Reálný kurz (2000 - 2016)	Směnné relace (2000 - 2016)	Počet bodů za kategorii	Produktivita práce (2000 - 2016)	TFP (2000 - 2016)	Tvorba hrubého fixního kapitálu v % HDP (2016)	Index PZI (2016)	Počet bodů za kategorii	Světové ekonomické fórum (2018)	Doing business (2018)	Počet bodů za kategorii
Bangladéš	5,21	9,01	4,05	18,28	6,89	5,27	4,01	16,17	4,24	6,11	6,92	1,10	18,36	2,73	2,77	5,50
Čína	5,53	10,00	10,00	25,53	4,63	5,45	5,49	15,58	10,00	10,00	10,00	1,25	31,25	10,00	6,28	16,28
Dominikánská rep.	5,95	9,42	8,29	23,66	6,49	7,06	6,02	19,57	3,27	6,50	5,22	3,51	18,50	2,60	4,95	7,55
Etiopie	3,57	4,61	5,08	13,25	4,79	4,06	8,29	17,14	4,84	7,78	9,30	4,61	26,53	2,50	3,04	5,54
Indonésie	1,45	8,74	9,08	19,28	4,03	4,99	7,33	16,35	3,95	6,69	7,60	0,30	18,54	7,50	6,81	14,31
Keňa	1,91	6,59	7,30	15,81	3,92	3,12	6,00	13,04	2,77	6,44	4,03	0,58	13,83	2,97	6,13	9,09
Kambodža	4,84	8,99	4,60	18,43	5,48	5,06	4,51	15,06	4,62	6,03	5,06	10,00	25,71	2,87	3,63	6,50
Laos	6,22	8,79	5,40	20,40	N/A	3,84	5,75	9,59	4,40	N/A	6,77	5,88	17,05	2,76	3,48	6,23
Srí Lanka	1,28	9,62	6,23	17,12	5,38	5,05	6,62	17,06	4,12	6,72	6,43	1,15	18,43	3,18	4,41	7,59
Mexiko	1,48	9,39	8,25	19,12	10,00	10,00	5,78	25,78	2,17	4,76	5,33	2,67	14,93	5,29	10,00	15,29
Myanmar	4,74	7,90	4,43	17,06	10,00	10,00	5,17	25,17	7,83	6,19	8,17	3,62	25,80	2,06	2,87	4,93
Nikaragua	5,60	8,16	5,95	19,71	3,50	7,15	6,33	16,99	2,41	N/A	6,89	7,01	16,30	2,90	3,74	6,64
Peru	3,41	9,05	6,99	19,45	6,60	6,16	9,11	21,87	3,62	6,37	5,02	3,73	18,74	3,75	8,45	12,20
Filipíny	0,98	9,19	6,51	16,67	7,82	5,62	4,00	17,44	3,51	7,09	5,73	2,71	19,05	4,82	4,34	9,16
Tanzanie	4,70	6,44	7,72	18,86	7,00	8,31	10,00	25,31	3,38	5,43	7,82	3,01	19,64	2,39	3,58	5,97
Uganda	3,48	5,93	7,84	17,25	6,71	6,82	7,18	20,71	3,25	5,48	5,83	2,35	16,91	2,37	4,02	6,38
Vietnam	10,00	8,90	7,59	26,49	3,80	4,89	8,01	16,71	4,66	5,55	5,52	6,41	22,15	4,91	7,21	12,11

Zdroj: Data: The Conference Board, IMF, UN-Comtrade, UNCTAD, World Bank, vlastní výpočet a zpracování

Na základě uvedených údajů je zřejmé, že Čína ve sledovaném období zůstává jednou z nejkonzurenceschopnějších zemí mezi sledovanými zeměmi. V tržních ukazatelích je Čína ohodnocena vysokým počtem bodů kvůli kvalitě exportu a jeho diverzifikaci. Méně bodů v této kategorii obdržela za růst exportu. Ve většině produktivních ukazatelů získala Čína maximální možný počet bodů, výjimkou je pouze index přílivu PZI. I v hodnocení kvalitativních ukazatelů získala Čína nejvyšší počet bodů ze sledovaných zemí. Nízkým bodovým ziskem byla Čína ohodnocena v cenově nákladových ukazatelích. Podobných bodových zisků dosahoval i Vietnam. Zajímavé je porovnání exportních a cenově nákladových ukazatelů. Na tabulce 16 je možné pozorovat, že země, které obdržely vyšší počet bodů v exportních ukazatelích, získaly méně bodů v cenově nákladových ukazatelích a vice versa. Tento vztah je nejvíce patrný na Číně, Vietnamu, Mexiku, Myanmaru, Peru a Tanzanii, o něco méně u dalších zemí, například Laosu a Dominikánské republiky. Tento vztah může být vysvětlen pomocí tzv. Kaldorova paradoxu, který předpokládá, že s vyšším růstem exportu je spojen vyšší růst nákladů. Tento vztah byl blíže popsán na straně 10.

Tabulka 16: Konečné pořadí zemí, hodnota v závorce značí maximální počet bodů

Země	Bodů celkem (120)	Průměrný počet bodů na ukazatel	Tržní ukazatele (30)	Cenově nákladové ukazatele (30)	Produktivní ukazatele (40)	Kvalitativní ukazatele (20)
Čína	88,64	7,39	25,53	15,58	31,25	16,28
Vietnam	77,47	6,46	26,49	16,71	22,15	12,11
Mexiko	75,13	6,26	19,12	25,78	14,93	15,29
Myanmar	72,96	6,08	17,06	25,17	25,80	4,93
Peru	72,26	6,02	19,45	21,87	18,74	12,20
Tanzanie	69,79	5,82	18,86	25,31	19,64	5,97
Dominikánská rep.	69,28	5,77	23,66	19,57	18,50	7,55
Indonésie	68,47	5,71	19,28	16,35	18,54	14,31
Kambodža	65,70	5,47	18,43	15,06	25,71	6,50
Etiopie	62,46	5,21	13,25	17,14	26,53	5,54
Filipíny	62,32	5,19	16,67	17,44	19,05	9,16
Uganda	61,25	5,10	17,25	20,71	16,91	6,38
Srí Lanka	60,20	5,02	17,12	17,06	18,43	7,59
Nikaragua	59,65	5,42	19,71	16,99	16,30	6,64
Bangladéš	58,30	4,86	18,28	16,17	18,36	5,50
Laos	53,27	5,33	20,40	9,59	17,05	6,23
Keňa	51,77	4,31	15,81	13,04	13,83	9,09

Zdroj: Data: The Conference Board, IMF, UN-Comtrade, UNCTAD, World Bank, vlastní výpočet a zpracování

Za největšího konkurenta Číny lze označit Vietnam. Ten během sledovaných let zaznamenal velkou změnu ve složení, kvalitě a diverzifikaci exportu. Zároveň i díky změnám produktivity a pozici v mezinárodních žebříčcích je Vietnam jednou z nejkonkurenceschopnějších zemí ze skupiny PC-16. Negativní byl pouze vývoj cenově-nákladových ukazatelů. Z uvedených údajů v kapitole 2.2. je patrné, že růst exportu zemí PC-16 z posledních let je způsoben především Vietnamem.

Skupinou států s podobnými charakteristikami jsou: Mexiko, Peru, Indonésie a Filipíny. Tyto země jsou relativně rozvinuté a jejich export se skládá z více druhů výrobků. Tyto země si ve sledovaných kategoriích udržují stálé podíly bez větších změn. I když některé z těchto zemí jsou více konkurenceschopné (Peru, Mexiko), k velkému růstu exportu u nich ve sledovaných kategoriích nedochází. Výhodou Peru a Mexika je stabilita nákladových ukazatelů. Na druhou stranu růst produktivity a potažmo životní úrovně je u těchto států nižší. Podobně je tomu i u Filipín a Indonésie.

Za významné konkurenty Číny zatím není možné označit ani africké státy. Jejich export je zaměřen na zemědělské produkty a z dlouhodobého hlediska se jeho složení příliš nemění. Nejlépe hodnocenou africkou zemí je Tanzanie, která získala velký počet bodů za cenově-nákladové ukazatele, především kvůli zlepšujícím se směnným relacím. Bangladéš, Kambodža a Srí Lanka jsou další státy, ve kterých je export dlouhodobě tvořen jedním odvětvím – textilním průmyslem. Kambodža má ze sledovaných zemí jeden z nejvyšších přílivů PZI, je proto možné, že se její postavení v příštích letech zlepší. Jiné významnější změny nejsou na těchto státech mezi lety 2000-2016 pozorovány.

Země, které by v příštích letech mohly napodobit Vietnam a stát se konkurenty Číny jsou: Laos, Myanmar, Dominikánská republika a Nikaragua. Na těchto státech lze pozorovat změnu ve složení exportu. Skladba exportu těchto zemí se během sledovaných let více zaměřila na výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Tyto země však stále musí překonat některé překážky, které brání jejich dalšímu rozvoji. V Myanmaru a Laosu je to především špatné postavení v mezinárodních žebříčcích, které je způsobené korupcí a nadměrnou byrokracií (WEF 2018, World Bank 2018). Jednou z hlavních překážek Nikaragui je její velké zadlužení, které působí negativně na platební bilanci a v současné době přímo ohrožuje vnější rovnováhu země. Dominikánské republiky se během sledovaných let podařilo udržet vyšší tempo růstu exportu bez výrazného zvyšování nákladových ukazatelů. Průměrných hodnot dosahují ukazatele produktivity a postavení v mezinárodních žebříčcích.

Závěr

Diplomová práce se zabývala analýzou konkurenceschopnosti Číny a zemí Post China 16. V teoretické části jsou představeny přístupy jednotlivých autorů včetně způsobů měření konkurenceschopnosti. Práce na základě odborné literatury popisuje ukazatele a zabývá se jejich interpretací při změnách konkurenceschopnosti. Praktická část obsahuje analýzu spolu s porovnáním vývoje vybraných ukazatelů ve sledovaných zemích.

Práce dělí ukazatele konkurenceschopnosti do čtyř kategorií dle jejich zaměření. První kategorie se zabývá tržní konkurenceschopností. Je převážně založena na analýze exportních dat. V této části bylo zjištěno, že od roku 2014 klesá čínský export, to jak v absolutní výši, tak i tržní podíl. Kromě celkového exportu se Číně snižuje export i ve sledovaných kategoriích. Při porovnání se zeměmi Post China 16 je patrné, že růst exportu celé skupiny je způsoben převážně Vietnamem. Ostatní země zatím nemají ve sledovaných kategoriích významnější podíl, nebo se jejich export nezvyšuje. V této části práce byly dále zkoumány komparativní výhody, kvalita a diverzifikace exportu. Nej kvalitnější export má dlouhodobě Čína. Většina ostatních zemí se kvalitou exportu Číně postupně přibližuje. Výjimkou jsou africké státy, které mají kvalitu exportu ve srovnání s ostatními zeměmi velmi nízkou. Na diverzifikaci exportu a komparativních výhodách bylo pozorováno, že se oba ukazatele vyvíjejí společně. Země s vyšší diverzifikací zároveň měly vyšší počet komparativních výhod. Bylo zjištěno, že nejdiverzifikovanější export má Čína. V tomto ukazateli byly mezi zeměmi větší rozdíly než u ukazatele kvality. Poslední skupina ukazatelů v této části byla zaměřena na platební bilanci. Ukázalo se, že v některých sledovaných zemích může být ohrožena vnější stabilita kvůli dlouhodobým deficitům běžných účtů a z nich vyplývající záporné čisté investiční pozice. Mezi nejohroženější země patří Nikaragua a Kambodža. U Číny nebylo ohrožení vnější stability zjištěno.

Druhá kategorie je zaměřena na cenově-nákladové ukazatele. V této části byl analyzován reálný kurz, jednotkové mzdové náklady a směnné relace. Bylo zjištěno, že čínský reálný kurz dlouhodobě aprecioval a zároveň docházelo k vyššímu růstu jednotkových mzdových nákladů. Apresiasi byla však v porovnání s dalšími zeměmi spíše průměrná a výrazně je nepřevyšovala. Naopak na čínských jednotkových nákladech byl pozorován jeden z nejvyšších nárůstů mezi zkoumanými zeměmi. Nárůst byl z větší části způsoben apreciací Juanu vůči dolaru. Měny ostatních zemí převážně depreciovaly, to částečně působilo proti růstu jednotkových mzdových nákladů. Dalším ukazatelem byly směnné relace, které se v Číně dlouhodobě snižovaly. Všechny cenově-nákladové ukazatele dosáhly v Číně svého vrcholu v roce 2014. Poté se začaly mírně zlepšovat, což by mělo způsobit opětovný růst konkurenceschopnosti Číny. Vyšší apreciace reálného kurzu a vyšší růst jednotkových mzdových nákladů byly většinou pozorovány u zemí, ve kterých zároveň docházelo k vysokému růstu exportu.

Třetí skupina ukazatelů byla zaměřena na produktivitu. Zkoumána byla produktivita práce, celková produktivita faktorů, tvorba hrubého fixního kapitálu a přímé zahraniční investice. Bylo zjištěno, že produktivita práce a celková produktivita faktorů rostla nejrychleji v Číně. Jedná se o pozitivní jev, jelikož vyšší produktivita práce zvýší životní úroveň. Na poměru tvorby hrubého fixního kapitálu a HDP se ukázalo, že země s vyšším růstem produktivity mají zároveň vyšší poměr tvorby kapitálu na HDP. V Číně je tento ukazatel ze sledovaných zemí dlouhodobě nejvyšší, nemění se ani v posledních letech. Je proto pravděpodobné, že produktivita bude v Číně růst rychlým tempem i nadále. V této části byly stručně analyzovány i přímé zahraniční investice. Příliv přímých investic se do Číny v poměru na HDP ve sledovaných letech snížil. Tento jev nemusí být pro Čínu negativní, jelikož se poprvé v roce 2016 stala čistým exportérem přímých zahraničních investic. Zároveň celková zásoba přímých zahraničních investic v Číně je vyrovnaná s čínskými přímými investicemi v zahraničí, což je příznivé pro vnější stabilitu. Ostatní sledované země jsou čistými importéry přímých zahraničních investic.

Čtvrtá skupina ukazatelů posuzuje kvalitativní konkurenceschopnost. V této části práce byly využity žebříčky konkurenceschopnosti od Světového fóra, Světové banky a Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu. V této části práce se ukázalo, že Čína na základě těchto hodnocení zůstává jednou z nejkonkurenceschopnějších zemí.

V poslední kapitole práce je sestaveno pořadí sledovaných zemí dle jejich konkurenceschopnosti. Seřazení slouží především k lepšímu porovnání sledovaných zemí a jednotlivých ukazatelů. Tento žebříček potvrdil dílčí závěry práce nastíněné výše. Čína na základě porovnávaných ukazatelů zůstala jednou z nejkonkurenceschopnějších zemí. Na základě tohoto žebříčku byly vyhodnoceny i další sledované země. Hlavním potencionálním konkurentem Číny je Vietnam. V příštích letech by se jimi mohly stát i další země: Laos, Myanmar, případně i Dominikánská republika a Nikaragua. V těchto zemích byly pozorovány některé změny, které připomínají vývoj Vietnamu. Zároveň tyto země mají růstový potenciál v příštích letech. Naopak africké země zatím konkurenci pro Čínu nepředstavují. Nejednoznačná je situace v Mexiku, Peru, Indonésii a Filipínách. Tyto země jsou relativně rozvinuté a nelze na nich pozorovat změny, které by naznačovaly výrazný rozvoj v příštích letech. Podobná situace je i v Bangladéši, Kambodži a Srí Lance. Export těchto zemí je tvořen textilními výrobky a charakter jejich ekonomik se nemění.

Hlavním cílem práce bylo analyzovat vývoj faktorů konkurenceschopnosti v Číně a zemích Post China 16. Na základě získaných poznatků je možné říci, že Čína zůstává jednou z nejkonkurenceschopnějších zemí. Na druhou stranu export ve sledovaných kategoriích i celkový export Číny klesá. Tento pokles může být vysvětlen růstem jednotkových mzdových nákladů spolu s apreciací reálného a nominálního kurzu. V ostatních ukazatelích se pokles konkurenceschopnosti nepotvrdil. Čína tedy neztrácí celkovou konkurenceschopnost, pouze dochází k jejímu poklesu v

některých odvětvích. Dílčím cílem práce bylo posoudit změnu konkurenceschopnosti v zemích Post China 16. Při psaní práce se ukázalo, že skupina zemí je velice různorodá. Obsahuje země, které představují pro Čínu potencionální konkurenci – převážně Vietnam. Ostatní země v současné době významnější konkurenci nepředstavují.

Hlavní přínos této práce spočívá v kombinaci několika ukazatelů, které umožňují detailnější poznání zkoumané problematiky. Vyhodnocení konkurenceschopnosti není postaveno pouze na základě exportních nebo nákladových ukazatelů, jak je tomu u některých autorů. Současně s tím práce posuzuje změny produktivity, které mají vliv na životní úroveň v dané zemi. Zároveň je zohledněna i kvalitativní konkurenceschopnost prostřednictvím žebříčků od mezinárodních institucí. Výzkum v této oblasti by mohl pokračovat v detailní analýze přímých zahraničních investic, které proudí do zemí Post China 16. Je otázkou kolik investic do těchto zemí přichází z Číny a případně do jakých odvětví. Je možné, že za přesunem výroby mohou stát samotní čínští investoři. Další výzkum by se také mohl zabývat detailnější analýzou čínské ekonomiky. Hlubší analýza by mohla odhalit další probíhající změny, které stojí za snižováním čínského exportu.

Seznam příloh, tabulek, grafů, rovnic a obrázků

Příloha 1: Podíl jednotlivých zemí na světovém exportu.....	89
Příloha 2: Objem exportu pro jednotlivé země, mild USD	90
Příloha 3: DRCA jednotlivé období.....	91
Příloha 4: Podíl zemědělských produktů na exportu jednotlivých zemí.	92
Příloha 5: Podíl textilního průmyslu na exportu jednotlivých zemí.....	93
Příloha 6: Podíl náročnějších produktů na exportu jednotlivých zemí.	94
Příloha 7: Podíl dopravních prostředků na exportu jednotlivých zemí.	95
Příloha 8: Podíl ostatních produktů na exportu jednotlivých zemí.	96
Příloha 9: Kvalita zemědělských výrobků	97
Příloha 10: Kvalita textilních výrobků	98
Příloha 11: Kvalita elektrických výrobků	99
Příloha 12: Kvalita dopravních prostředků	100
Příloha 13: Příliv a odliv PZI	101
Příloha 14: Světové ekonomické forum.....	102
Příloha 15: IMD	102
Příloha 16: Světová banka.....	103
Tabulka 1: Váhy indexů dle fáze ekonomiky.....	12
Tabulka 2: Rozdělení sledovaných zemí dle fází ekonomiky, 2017	12
Tabulka 3: Dynamická odhalená komparativní výhoda, celkový export.....	38
Tabulka 4: Odhalená (RCA) a normalizovaná (NRCA) komparativní výhoda – zemědělský sektor	42
Tabulka 5: RCA a NRCA – textilní odvětví	43
Tabulka 6: RCA a NRCA – dopravní prostředky	45
Tabulka 7: RCA a NRCA – kancelářské výrobky	48
Tabulka 8: RCA a NRCA – elektronika	49
Tabulka 9: RCA a NRCA – elektrické součásti.....	50
Tabulka 10: Podíl HND a HDP, vybrané roky.....	69
Tabulka 11: Index přílivu PZI, vybrané roky.....	69
Tabulka 12: WEF: Global Competitiveness Report, hodnoty v závorkách značí hodnocený počet zemí.....	71
Tabulka 13: IMD: World Competitiveness Ranking	72
Tabulka 14: World Bank: Doing Business.....	72
Tabulka 15: Dílčí ukazatele konkurenceschopnosti a jejich bodové ohodnocení	74
Tabulka 16: Konečné pořadí zemí, hodnota v závorce značí maximální počet bodů	75

Graf 1: Celkový objem exportu v miliardách USD.....	35
Graf 2: Podíl na světovém exportu.....	35
Graf 3: Země PC-16 s vyšším objemem exportu v mld. USD.....	36
Graf 4: Země PC-16 s nižším objemem exportu v mld. USD.....	36
Graf 5: Porovnání meziročního růstu exportu vybraných zemí	37
Graf 6: Složení exportu dle kategorií v letech 2001 a 2016.....	40
Graf 7: Podíl exportu zemědělských výrobků na světovém trhu	41
Graf 8: Podíl exportu textilních výrobků a obuvi na světovém trhu.....	43
Graf 9: Podíl exportu dopravních prostředků na světovém trhu	44
Graf 10: Podíl exportu náročnějších výrobků na světovém trhu.....	46
Graf 11: Složení kategorií 84,85 v letech 2001 a 2016.....	47
Graf 12: Podíl na trhu s kancelářským vybavením	48
Graf 13: Podíl na trhu s elektronikou	49
Graf 14: Podíl na trhu s elektrickými součástmi	50
Graf 15: Diverzifikace exportu	51
Graf 16: Celková kvalita exportu.....	52
Graf 17: Výkonová bilance v % HDP	53
Graf 18: Běžný účet v % HDP	54
Graf 19: Čistá zahraniční investiční pozice v % HDP	55
Graf 20: Index nominálních ULC, domácí měna.....	56
Graf 21: Index vývoje nominálního kurzu vůči USD průměr za období	57
Graf 22: Index nominální ULC upravený o kurzové změny.....	58
Graf 23: Indexu reálného kurzu	59
Graf 24: Index směnných relací, 2000=1	60
Graf 25: Směnné relace upravené o index exportu, 2000=1	60
Graf 26: Reálná produktivita práce v USD na pracovníka.....	62
Graf 27: Růst reálné produktivity práce, 2000 = 1.....	63
Graf 28: Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na HDP	64
Graf 29: Index změny celkové produktivity faktorů, 2000 = 1	65
Graf 30: Celková suma PZI vůči HDP, v letech 2000 a 2016.....	66
Graf 31: Příliv, odliv PZI, skupina PC-16 a Čína, srovnání let 2000 a 2016, mld. USD.....	67
Graf 32: Příliv a odliv PZI, země PC-16 srovnání let 2000 a 2016, mld. USD	67
Graf 33: Podíl přílivu PZI na HDP	68

Rovnice 1: Odhalená komparativní výhoda (RCA)	15
Rovnice 2: Normalizovaná odhalená komparativní výhoda (NRCA).....	16
Rovnice 3: Dynamická odhalená komparativní výhoda (DRCA).....	16
Rovnice 4: Balance výkonů v % HDP	18
Rovnice 5: Běžný účet platební bilance v % HDP	19
Rovnice 6: Čistá investiční pozice v % HDP	20
Rovnice 7: Jednotkové mzdové náklady (ULC)	20
Rovnice 8: Upravený výpočet ULC	21
Rovnice 9: Úprava ULC o kurzové změny	21
Rovnice 10: Reálný kurz.....	23
Rovnice 11: Index reálného měnového kurzu.....	23
Rovnice 12: Index směnných relací (I_{TT})	24
Rovnice 13: Důchodové směnné relace (I_{TTd}).....	25
Rovnice 14: Produktivita práce	25
Rovnice 15: Růst celková produktivity faktorů (tfp)	27
Rovnice 16: Index přílivu přímých zahraničních investic (ip).....	29
Rovnice 17;18: Bodovací metoda	30
Obrázek 1: Porterův diamant	9
Obrázek 2: Vývojové etapy ekonomiky	9
Obrázek 3: Rozřazení pilířů dle indexů	12
Obrázek 4: Faktory konkurenceschopnosti dle IMD	13
Obrázek 5: Země Post China 16.....	32

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

ALEXANDER, Arthur J. *In the shadow of the miracle: the Japanese economy since the end of high-speed growth*. Lanham, Md.: Lexington Books, c2002. ISBN 978-0739101278.

DURČÁKOVÁ, Jaroslava a Martin MANDEL. *Mezinárodní finance*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2010. ISBN 9788072612215.

FAGERBERG, Jan. *Technology, growth, and competitiveness: selected essays*. Northampton, MA: Edward Elgar, c2002. ISBN 978-1840648591.

HELPMAN, Elhanan a Paul R. KRUGMAN: *Market structure and foreign trade: insreasing returns, imperfect competition, and the international economy*. 2nd ed. London: MIT Press, 1985.

HOLMAN, Robert. *Mikroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 9788071798620.

JIRGES, Tibor. *Směnné relace v zahraničním obchodě*. Praha: Oeconomica, 2002. Aktuální otázky mezinárodního obchodu. ISBN 80-245-0335-2.

KALDOR, Nicholas. *Further Essays on Economic Theory*. London: Duckworth, 1985. ISBN 0715607928

KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. C.H. Beck pro praxi. ISBN 9788071797135.

MANDEL, Martin a Jaroslava DURČÁKOVÁ. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press, 2016. ISBN 978-80-7261-287-1.

MANDEL, Martin a Vladimír TOMŠÍK. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2., rozš. vyd. Praha: Management Press, 2008. ISBN 9788072611850.

OECD *benchmark definition of foreign direct investment*. 4. ed. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2008. ISBN 978-92-64-04573-6.

OHLIN, Bertil. *Interregional and international trade*. Rev. ed. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1967.

PORTER, Michael E. *The competitive advantage of nations: with a new introduction*. New York: Free Press, c1998. ISBN 9780684841472.

RICARDO, David. *On the principles of political economy, and taxation*. London: John Murray, 1817.

SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Přeložil Vladimír IRGL, přeložil Alena JINDROVÁ, přeložil Josef PYTELKA, přeložil Sergej TRYML. Praha: Liberální institut, 2016. ISBN 9788086389608.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 9788024746944

UNCTAD. *World Investment Report 2016* [online]. 2016. Ženeva: UNITED NATIONS PUBLICATION, 2016 [cit. 2018-05-09]. ISBN 978-92-1-058162-2. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf

Elektronické zdroje:

ADAMS, F. Gerard, Byron GANGNES a Yochanan SHACHMUROVE. Why is China so Competitive? Measuring and Explaining China's Competitiveness. *The World Economy* [online]. 2006, 29(2), s. 95-122

[cit. 2018-01-30]. DOI: 10.1111/j.1467-9701.2006.00773.x. ISSN 0378-5920. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1467-9701.2006.00773.x>

BALASSA, Bela. Trade Liberalisation and "Revealed" Comparative Advantage. *The Manchester School* [online]. 1965, **33**(2), 99-123 [cit. 2018-05-01]. DOI: 10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x. ISSN 1463-6786. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x>

BRŮNA, Karel. Koncept udržitelnosti negativní čisté investiční pozice a jeho aplikace na příkladu České republiky v letech 1999–2011. *Politická ekonomie* [online]. 2013, **61**(1), 67-90 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.18267/j.polek.884. ISSN 0032-3233. Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/884>

BUCKLEY, Peter J., Christopher L. PASS a Kate PRESCOTT. Measures of international competitiveness: A critical survey* †. *Journal of Marketing Management* [online]. 1988, **4**(2), s. 175-200 [cit. 2018-03-28]. DOI: 10.1080/0267257X.1988.9964068. ISSN 0267-257X. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0267257X.1988.9964068>

COMIN, Diego. Total factor productivity. DURLAUF, Steven N. a Lawrence E. BLUME, ed. *Economic Growth* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, 2010, 2010, s. 260-263 [cit. 2018-05-07]. DOI: 10.1057/9780230280823_32. ISBN 978-0-230-23883-1. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1057/9780230280823_32

DORNBUSCH, R., S. Fischer, and P. A. Samuelson. "Comparative Advantage, Trade, and Payments in a Ricardian Model with a Continuum of Goods." *The American Economic Review* [online]. 1977, 67, no. 5, s. 823-839 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1828066>.

EASTERLY, William a Ross E. LEVINE. It's Not Factor Accumulation: Stylized Facts and Growth Models. *SSRN Electronic Journal* [online]. , - [cit. 2018-05-07]. DOI: 10.2139/ssrn.269108. ISSN 1556-5068. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=269108>

EICHENGREEN, Barry. The Real Exchange Rate and Economic Growth. *Commission on Growth and Development* [online]. Working Paper; No. 4. World Bank [cit. 2018-03-28] Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/28013>

FAGERBERG, Jan, Martin SRHOLEC a Mark KNELL. The Competitiveness of Nations: Why Some Countries Prosper While Others Fall Behind. *World Development* [online]. 2007, **35**(10), 1595-1620 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.1016/j.worlddev.2007.01.004. ISSN 0305750X. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0305750X07001167>

FAGERBERG, Jan. International Competitiveness. *The Economic Journal* [online]. 1988, **98**(391), 355- [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.2307/2233372. ISSN 00130133. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2233372?origin=crossref>

FELIPE, Jesus. A Note On Competitiveness, Unit Labor Costs And Growth: Is "Kaldor'S Paradox" A Figment Of Interpretation?. CAMA Working Papers: Centre for Applied Macroeconomic Analysis, Crawford School of Public Policy, The Australian National University. [online]. 2005, 2005, , 1-21 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/p/een/camaaa/2005-06.html>

FRANSMAN, Martin. International competitiveness, technical change and the state: The machine tool industry in Taiwan and Japan. *World Development* [online]. 1986, **14**(12), 1375-1396 [cit. 2018-03-28]. DOI: 10.1016/0305-750X(86)90038-0. ISSN 0305750X. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0305750X86900380>

GOUVEIA, Sofia a Leonida CORREIA. Labour costs dynamics in the Euro area: some empirical evidence. *International Economics and Economic Policy* [online]. 2013, **10**(3), 323-347 [cit. 2018-05-16]. DOI: 10.1007/s10368-013-0232-0. ISSN 1612-4804. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10368-013-0232-0>

- HARBERGER, Arnold C. Lessons from monetary and real exchange rate economics. *Cato Journal* [online]. 2008, **28**(2), s. 225-235 [cit. 2018-03-28] Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/catoj28&div=22&id=&page=>
- HUANG, Yasheng; KHANNA, Tarun. Can india overtake china? *Foreign Policy* [online]. 2003, **74** (137), [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/224045947?accountid=17203>
- HUNEGNAW, Fetene Bogale. Real Exchange Rate and Manufacturing Export Competitiveness in Eastern Africa. *Journal of Economic Integration* [online]. 2017, **32**(4), 891-912 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.11130/jei.2017.32.4.891. ISSN 1225-651X. Dostupné z: <http://e-jei.org/journal/view.php?doi=10.11130/jei.2017.32.4.891>
- CHAMBERLIN, Graeme. Command GDP: the purchasing power of UK output. *Economic & Labour Market Review* [online]. 2008, **2**(9), s. 62-64 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.1057/elmr.2008.13. ISSN 1751-8326. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057%2Felmr.2008.136#citeas>
- CHEUNG, Kui-yin a Ping LIN. Spillover effects of FDI on innovation in China: Evidence from the provincial data. *China Economic Review* [online]. 2004, **15**(1), 25-44 [cit. 2018-05-02]. DOI: 10.1016/S1043-951X(03)00027-0. ISSN 1043951X. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1043951X03000270>
- IMD WORLD COMPETITIVENESS CENTER. *Methodology and Principles of Analysis* [online]. Ženeva, 2017 [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/methodology-and-principles-wcc-2017.pdf>
- INTERNATIONAL MONETARY FUND a Christian HENN. *Export Quality in Developing Countries* [online]. Washington DC, 2013 [cit. 2018-05-01]. ISBN 9781484351635/1018-5941. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Export-Quality-in-Developing-Countries-40536>
- INTERNATIONAL MONETARY FUND, Tamim Bayoumi, Mika Saito, Jarkko Turunen. "Measuring Competitiveness; Trade in Goods or Tasks?" IMF Working Papers [online]. 2013, 13/100, [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/seminars/eng/2013/trade/pdf/saito.pdf>
- INTERNATIONAL MONETARY FUND. Sustaining Long-Run Growth and Macroeconomic Stability in Low-Income Countries—The Role of Structural Transformation and Diversification [online]. Washington DC, 2014 [cit. 2018-05-01]. ISBN 9781484351635/1018-5941. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2016/12/31/Sustaining-Long-Run-Growth-and-Macroeconomic-Stability-in-Low-Income-Countries-The-Role-of-PP4850>
- JEŘÁBKOVÁ, Zdenka. Přímé zahraniční investice – vybrané přínosy a náklady pro českou ekonomiku - 2007. In: Czso.cz [Online] 2. 12. 2008. [cit. 2018-05-01] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/primezahranicni-investice-vybrane-prinosy-a-naklady-pro-ceskou-ekonomiku-2007-x4jot5mwml>.
- KRUGMAN, Paul R. Increasing returns, monopolistic competition, and international trade. *Journal of International Economics* [online]. 1979, **9**(4), s. 469-479 [cit. 2018-03-28]. DOI: 10.1016/0022-1996(79)90017-5. ISSN 00221996. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0022199679900175>
- KRUGMAN, Paul. "Competitiveness: A Dangerous Obsession." *Foreign Affairs* [online]. 1993, 73, no. 2 s. 28-44 [cit. 2018-03-28]. doi:10.2307/20045917. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20045917>
- LANDAU, Ralph. Capital Investment: Key to Competitiveness and Growth. *The Brookings Review* [online]. 1990, **8**(3), 52- [cit. 2018-05-08]. DOI: 10.2307/20080166. ISSN 07451253. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/20080166?origin=crossref>

- LEONTIEF, Wassily. "Domestic Production and Foreign Trade; The American Capital Position Re-Examined." *Proceedings of the American Philosophical Society* [online]. 1953, 97, no. 4, s. 332-349 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3149288>.
- LEROMAIN, Elsa a Gianluca OREFICE. New revealed comparative advantage index: Dataset and empirical distribution. *International Economics* [online]. 2014, **139**, s. 48-70 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.1016/j.inteco.2014.03.003. ISSN 21107017. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S2110701714000158>
- MacDOUGALL, G. D. A. "British and American Exports: A Study Suggested by the Theory of Comparative Costs. Part I." *The Economic Journal* [online]. 1951, 61, no. 244 s. 697-724 [cit. 2018-03-28]. doi:10.2307/2226976. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2226976>
- MALLEY, Jim a Thomas MOUTOS. Capital Accumulation and Unemployment: A Tale of Two "Continents". *Scandinavian Journal of Economics* [online]. 2001, **103**(1), 79-99 [cit. 2018-05-08]. DOI: 10.1111/1467-9442.00231. ISSN 0347-0520. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/1467-9442.00231>
- PORTER, Michael E., Brian Snowdon, and George Stonehouse. "Competitiveness in a Globalised World: Michael Porter on the Microeconomic Foundations of the Competitiveness of Nations, Regions, and Firms." *Journal of International Business Studies* [online]. 2006, vol. 37, no. 2, s. 163–175 [cit. 2018-03-15] Dostupné z: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=46464>
- PRESCOTT, Edward C. Lawrence R. Klein Lecture 1997: Needed. *International Economic Review* [online]. 1998, **39**(3), 525- [cit. 2018-05-07]. DOI: 10.2307/2527389. ISSN 00206598. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2527389?origin=crossref>
- RODRIK, Dani. The Real Exchange Rate and Economic Growth. *Brookings Papers on Economic Activity* [online]. 2008(2), s. 365-412 [cit. 2018-03-29]. DOI: 10.1353/eca.0.0020. ISSN 1533-4465. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/brookings_papers_on_economic_activity/v2008/2008.2.rodrik.html
- SANKOT, Ondřej. Komparativní výhody zemí V4 a Německa – porovnání sektorů podle míry kvalifikace pracovní síly a technologické intenzity. *Současná Evropa* [online]. 2015, **20**(2), s. 125-144. [cit. 2018-03-28] ISSN 1804-1280. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=126.pdf>
- THORBECKE, Willem a Hanjiang ZHANG. The Effect of Exchange Rate Changes on China's Labor-Intensive Manufacturing Exports. *Pacific Economic Review* [online]. 2009, **14**(3), 398-409 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.1111/j.1468-0106.2009.00458.x. ISSN 1361374X. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1468-0106.2009.00458.x>
- VERNON, Raymond. "International Investment and International Trade in the Product Cycle." *The Quarterly Journal of Economics* [online]. 1966, **80**(2): s. 190-207 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1880689>.
- Wolff, Edward N. "Capital Formation and Productivity Convergence Over the Long Term." *The American Economic Review* [online] - [cit. 2018-05-07] 81, no. 3 (1991): 565-79. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2006519>
- WOO, Wing Thy. China's Economic Growth Engine: The Likely Types of Hardware Failure, Software Failure and Power Supply Failure. *SSRN Electronic Journal* [online]. 2011, 8, s. 3-44 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.2139/ssrn.1853309. ISSN 1556-5068. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=1853309>
- WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2017 - 2018* [online]. 26.9.2017. Ženeva: World Economic Forum, 2017 [cit. 2018-05-01]. ISBN 978-1-944835-11-8. Dostupné z: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

YU, Run, Junning CAI a PingSun LEUNG. The normalized revealed comparative advantage index. *The Annals of Regional Science*[online]. 2009, **43**(1), s.267-282 [cit. 2018-04-29]. DOI: 10.1007/s00168-008-0213-3. ISSN 0570-1864. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s00168-008-0213-3>

Internetové stránky a databáze

ČSÚ: Statistický metainformační systém: Harmonizovaný systém popisu a číselného označování zboží (HS). ČSÚ - Český statistický úřad [online]. 2018 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/klasstru.jsp?kodcis=80097>

FRIEDMAN, George. STRATFOR. Recognizing the End of the Chinese Economic Miracle. Stratfor [online]. Austin, USA, 2013 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/recognizing-end-chinese-economic-miracle?topics=285>

IMD WORLD COMPETITIVENESS CENTER. *Our mission* [online]. Ženeva, 2018 [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-mission/methodology/>

IMF Data - Export Diversification and Quality. *IMF Data* [online]. Washington DC, 2014 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <http://data.imf.org/?sk=A093DF7D-E0B8-4913-80E0-A07CF90B44DB>

IMF Data - Macroeconomic and Financial Datasets. *IMF Datasets* [online]. Washington DC, 2018 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <http://data.imf.org/?sk=388DFA60-1D26-4ADE-B505-A05A558D9A42&sId=1479329132316>

IMF Survey : Liberalization Boosts Growth in Open Myanmar. *IMF COUNTRY FOCUS* [online]. Washington DC, 2013 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/socar080213b>

International Monetary Fund; Ghosh Atish; Ramakrishnan Uma - Current Account Deficits: Is There a Problem?. *IMF Back to basics Finance & Development* [online]. New York, 29.7.2017 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/current.htm>

KRUGMAN, Paul. Hitting China's Wall. *New York Times* [online]. New York, 18.7.2013 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2013/07/19/opinion/krugman-hitting-chinas-wall.html>

OECD COMPETITIVENESS (IN INTERNATIONAL TRADE). *Glossary of statistical term* [online]. Paříž, 2014 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=399>

OECD DATA MULTIFACTOR PRODUCTIVITY *OECD Data* [online]. Paříž, 2018 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/lprdy/multifactor-productivity.htm>

OECD Key Indicators of the Labour Market, Labour Productivity. *Glossary of statistical term* [online]. Paříž, 2002 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2809>

OECD System of Unit Labour Cost Indicators. *Glossary of statistical term* [online]. Paříž, 2007 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2809>

Reuters: Xi says China will continue to open its economy, deepen financial reforms. *Reuters* [online]. 2017 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-congress-economy-reforms/xi-says-china-will-continue-to-open-its-economy-deepen-financial-reforms-idUSKBN1CN09K>

STRATFOR, FRIEDMAN, George a Rodger BAKER. George Friedman and Rodger Baker on the Post-China 16. Stratfor [online]. Austin, USA, 2013 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/george-friedman-and-rodger-baker-post-china-16>

STRATFOR, FRIEDMAN, George. The PC16: Identifying China's Successors. *Stratfor* [online]. Austin, USA, 2013 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/pc16-identifying-chinas-successors>

The Conference Board Total Economy Database. *The Conference Board* [online]. New York, 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://www.conference-board.org/data/economydatabase/index.cfm?id=27762>

The World Bank Group: World Bank Open Data. *World Bank Open Data* [online]. Washington DC., 2018, 2018 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/>

The World Bank: Doing Business – Methodology. *The World Bank* [online]. Washington DC., 2018, 2018 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/methodology>

The World Bank: Doing Business 2018 *The World Bank* [online]. Washington DC., 2018, 2018 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2018>

UN Comtrade Database. *United Nations* [online]. New York, 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://comtrade.un.org/data/>

UNCTAD STAT - Datacentre. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. New York, 2018 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en

UNCTADstat, klasifikace. UNCTADstat classification of Manufactured goods by degree of manufacturing (SITC Rev. 3). [online]. New York 2015, [cit. 2018-05-16]. Dostupné na: http://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications/DimSitrRev3Products_Tdr_Hierarchy.pdf

World Economic Forum What is competitiveness? *World Economic Forum* [online]. Geneva, 2016 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness/>

World Trade Organization Anti-dumping news archive. *World Trade Organization* [online]. Geneva, 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/anti_arc_e.htm

Přílohy

Příloha 1: Podíl jednotlivých zemí na světovém exportu

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Čína	3,920%	4,343%	5,068%	5,854%	6,520%	7,368%	8,104%	8,850%	8,955%	9,731%	10,454%	10,500%	11,140%	11,702%	12,418%	13,858%	13,150%
Post China 16	4,868%	4,692%	4,698%	4,253%	4,064%	4,133%	4,211%	4,072%	3,930%	4,213%	4,493%	4,529%	4,635%	4,645%	4,817%	5,366%	5,849%
PC-16 Asie	2,063%	1,922%	1,937%	1,785%	1,725%	1,762%	1,803%	1,775%	1,783%	2,004%	2,148%	2,210%	2,212%	2,261%	2,340%	2,663%	3,097%
PC-16 Afrika	0,053%	0,051%	0,050%	0,063%	0,060%	0,066%	0,062%	0,064%	0,072%	0,086%	0,087%	0,084%	0,091%	0,079%	0,090%	0,100%	0,093%
PC-16 J. Amerika	2,752%	2,718%	2,712%	2,405%	2,279%	2,305%	2,347%	2,233%	2,075%	2,123%	2,258%	2,235%	2,331%	2,305%	2,387%	2,602%	2,659%
Bangladeš	0,075%	0,088%	0,084%	0,086%	0,091%	0,090%	0,098%	0,095%	0,097%	0,126%	0,127%	0,134%	0,133%	0,130%	0,112%	0,193%	0,238%
Dominikánská rep.	0,015%	0,013%	0,081%	0,073%	0,065%	0,060%	0,051%	0,049%	0,040%	0,035%	0,032%	0,034%	0,039%	0,042%	0,053%	0,051%	0,055%
Etiopie	0,008%	0,007%	0,006%	0,007%	0,007%	0,009%	0,009%	0,009%	0,010%	0,013%	0,015%	0,014%	0,015%	0,014%	0,016%	0,016%	0,016%
Filipíny	0,594%	0,525%	0,548%	0,484%	0,436%	0,399%	0,397%	0,366%	0,307%	0,311%	0,341%	0,266%	0,283%	0,300%	0,328%	0,357%	0,353%
Indonésie	1,029%	0,919%	0,890%	0,816%	0,787%	0,828%	0,843%	0,828%	0,858%	0,943%	1,045%	1,126%	1,033%	0,967%	0,933%	0,917%	0,906%
Kambodža	0,022%	0,024%	0,030%	0,028%	0,031%	0,029%	0,030%	0,026%	0,027%	0,040%	0,037%	0,037%	0,032%	0,035%	0,036%	0,052%	0,063%
Keňa	0,027%	0,025%	0,022%	0,034%	0,029%	0,033%	0,029%	0,030%	0,031%	0,036%	0,034%	0,032%	0,033%	0,029%	0,032%	0,034%	0,032%
Laos	0,005%	0,005%	0,005%	0,004%	0,004%	0,005%	0,007%	0,007%	0,007%	0,009%	0,013%	0,010%	0,009%	0,016%	0,014%	0,018%	0,020%
Mexiko	2,617%	2,585%	2,502%	2,203%	2,066%	2,071%	2,091%	1,972%	1,823%	1,860%	1,977%	1,932%	2,016%	2,013%	2,104%	2,320%	2,344%
Myanmar	0,025%	0,038%	0,047%	0,033%	0,026%	0,037%	0,039%	0,045%	0,043%	0,054%	0,051%	0,045%	0,049%	0,061%	0,061%	0,074%	0,073%
Nikaragua	0,010%	0,009%	0,009%	0,008%	0,008%	0,008%	0,006%	0,009%	0,016%	0,011%	0,012%	0,013%	0,025%	0,024%	0,026%	0,028%	0,034%
Peru	0,109%	0,111%	0,119%	0,121%	0,140%	0,166%	0,199%	0,204%	0,196%	0,217%	0,237%	0,257%	0,252%	0,225%	0,204%	0,203%	0,226%
Srí Lanka	0,085%	0,077%	0,074%	0,065%	0,060%	0,060%	0,057%	0,056%	0,051%	0,058%	0,055%	0,055%	0,051%	0,053%	0,060%	0,064%	0,066%
Tanzanie	0,010%	0,013%	0,014%	0,015%	0,016%	0,016%	0,016%	0,016%	0,020%	0,024%	0,027%	0,026%	0,030%	0,023%	0,030%	0,036%	0,030%
Uganda	0,007%	0,007%	0,007%	0,007%	0,007%	0,008%	0,008%	0,010%	0,011%	0,013%	0,011%	0,012%	0,013%	0,013%	0,012%	0,014%	0,016%
Vietnam	0,227%	0,245%	0,260%	0,269%	0,291%	0,314%	0,333%	0,352%	0,392%	0,462%	0,479%	0,536%	0,623%	0,699%	0,796%	0,988%	1,378%

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 2: Objem exportu pro jednotlivé země, mild USD

mild USD	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	6356,7	6127,5	6424,4	7486,2	9100,0	10340,8	11956,2	13785,8	15976,5	12348,8	15092,2	18079,1	18391,9	18877,6	18861,8	16405,2	15952,2
Čína	249,2	266,1	325,6	438,2	593,3	762,0	968,9	1220,1	1430,7	1201,6	1577,8	1898,4	2048,8	2209,0	2342,3	2273,5	2097,6
Post China 16	309,4	287,5	301,8	318,4	369,8	427,4	503,5	561,4	627,8	520,3	678,1	818,9	852,5	876,9	908,6	880,3	933,0
PC-16 Asie	131,2	117,8	124,5	133,6	157,0	182,2	215,6	244,6	284,8	247,4	324,2	399,5	406,9	426,9	441,3	436,9	494,0
PC-16 Afrika	3,3	3,1	3,2	4,7	5,4	6,8	7,4	8,8	11,4	10,6	13,2	15,3	16,8	14,9	17,1	16,4	14,9
PC-16 J. Amerika	174,9	166,6	174,2	180,0	207,4	238,4	280,6	307,9	331,5	262,2	340,7	404,1	428,8	435,1	450,2	426,9	424,2
Bangladéš	4,8	5,4	5,4	6,4	8,3	9,3	11,7	13,1	15,5	15,6	19,2	24,3	24,5	24,5	21,1	31,7	38,0
Dominikánská rep.	1,0	0,8	5,2	5,5	5,9	6,2	6,1	6,8	6,4	4,4	4,8	6,1	7,2	8,0	9,9	8,4	8,7
Etiopie	0,5	0,4	0,4	0,5	0,6	0,9	1,0	1,3	1,6	1,6	2,3	2,6	2,7	2,6	3,0	2,7	2,6
Filipíny	37,8	32,2	35,2	36,2	39,7	41,3	47,4	50,5	49,1	38,4	51,5	48,0	52,0	56,7	61,8	58,6	56,3
Indonésie	65,4	56,3	57,2	61,1	71,6	85,7	100,8	114,1	137,0	116,5	157,8	203,5	190,0	182,6	176,0	150,4	144,5
Kambodža	1,4	1,5	1,9	2,1	2,8	3,0	3,6	3,5	4,4	5,0	5,6	6,7	5,8	6,7	6,8	8,5	10,1
Keňa	1,7	1,5	1,4	2,6	2,7	3,4	3,5	4,1	5,0	4,5	5,2	5,8	6,1	5,5	6,1	5,6	5,0
Laos	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,6	0,9	0,9	1,1	1,1	1,9	1,9	1,6	3,0	2,6	3,0	3,1
Mexiko	166,4	158,4	160,8	164,9	188,0	214,2	250,0	271,8	291,3	229,7	298,3	349,3	370,7	379,9	396,9	380,6	373,9
Myanmar	1,6	2,4	3,0	2,5	2,4	3,8	4,6	6,3	6,9	6,7	7,6	8,1	9,1	11,4	11,5	12,2	11,7
Nikaragua	0,6	0,5	0,6	0,6	0,8	0,9	0,8	1,2	2,5	1,4	1,8	2,3	4,6	4,6	5,0	4,7	5,5
Peru	7,0	6,8	7,7	9,0	12,7	17,1	23,8	28,1	31,3	26,7	35,8	46,4	46,4	42,6	38,5	33,2	36,0
Srí Lanka	5,4	4,7	4,7	4,9	5,5	6,2	6,8	7,7	8,2	7,1	8,3	10,0	9,4	10,0	11,3	10,4	10,5
Tanzanie	0,7	0,8	0,9	1,1	1,5	1,7	1,9	2,1	3,1	3,0	4,1	4,7	5,5	4,4	5,7	5,9	4,7
Uganda	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,8	1,0	1,3	1,7	1,6	1,6	2,2	2,4	2,4	2,3	2,3	2,5
Vietnam	14,4	15,0	16,7	20,1	26,5	32,4	39,8	48,6	62,7	57,1	72,2	96,9	114,5	132,0	150,2	162,0	219,8

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování

Příloha 3: DRCA jednotlivé období

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Čína	1,880	4,614	2,093	1,642	2,084	1,739	1,694	1,086	-0,705	1,409	1,027	4,579	2,961	71,932	-0,226	-2,801
Bangladeš	3,487	0,109	1,101	1,350	0,944	1,622	0,808	1,132	0,015	1,062	1,335	0,475	0,037	-168,893	3,891	7,127
Dominikánská rep	-4,360	111,880	0,309	0,373	0,303	-0,107	0,767	-0,345	-1,404	0,404	1,427	9,986	4,186	294,532	-1,194	1,559
Etiopie	-4,564	0,612	1,418	0,929	3,716	0,807	1,467	1,600	0,045	1,980	0,618	2,794	-2,076	178,005	-0,724	-1,090
Filipíny	-4,124	1,963	0,176	0,442	0,291	0,955	0,421	-0,173	-0,955	1,530	-0,339	4,756	3,425	107,487	-0,393	-1,442
Indonésie	-3,853	0,308	0,413	0,800	1,442	1,131	0,862	1,264	-0,659	1,594	1,464	-3,825	-1,491	-42,550	-1,120	-1,415
Kambodža	2,660	5,832	0,614	1,488	0,580	1,162	-0,064	1,474	0,640	0,539	1,007	-7,828	5,681	32,213	1,903	6,473
Kena	-3,417	-1,621	4,969	0,240	2,013	0,153	1,081	1,419	-0,473	0,712	0,576	3,770	-3,688	123,803	-0,624	-3,721
Laos	-0,907	-1,221	0,702	0,385	3,861	3,749	0,317	1,167	-0,163	3,660	-0,028	-9,163	32,970	-165,819	1,232	1,687
Mexiko	-1,330	0,308	0,156	0,649	1,023	1,068	0,572	0,450	-0,931	1,344	0,864	3,538	0,944	53,129	-0,314	-0,642
Myanmar	12,629	5,747	-1,117	-0,194	4,424	1,419	2,331	0,666	-0,171	0,657	0,333	6,582	9,967	1,619	0,500	-1,557
Nikaragua	-4,769	1,026	0,504	1,185	1,025	-0,794	3,755	7,075	-1,986	1,469	1,185	57,522	0,362	98,441	-0,473	6,272
Peru	-0,516	2,538	1,075	1,901	2,529	2,488	1,188	0,718	-0,640	1,527	1,493	-0,024	-3,101	-115,093	-1,041	3,045
Srí Lanka	-3,620	-0,004	0,186	0,571	0,930	0,624	0,871	0,423	-0,568	0,747	1,039	-3,704	2,567	153,787	-0,582	0,368
Tanzanie	4,396	3,573	1,548	1,398	0,989	0,739	0,963	2,888	-0,196	1,612	0,854	9,916	-7,746	349,096	0,201	-6,881
Uganda	-1,079	0,772	0,831	1,064	1,787	1,176	2,543	1,825	-0,400	0,146	1,687	5,312	0,807	-72,177	0,017	3,440
Vietnam	1,118	2,302	1,247	1,459	1,651	1,456	1,433	1,830	-0,393	1,194	1,726	10,512	5,787	164,191	0,603	12,916
PC-16 Asie	-2,83	1,17	0,45	0,81	1,18	1,17	0,88	1,03	-0,58	1,40	1,17	1,07	1,86	40,14	-0,08	4,73
PC-16 Afrika	-1,71	0,28	2,93	0,68	1,90	0,51	1,30	1,86	-0,31	1,07	0,81	5,73	-4,13	168,13	-0,28	-3,43
PC-16 J. Amerika	-1,33	0,95	0,20	0,71	1,09	1,13	0,64	0,48	-0,92	1,35	0,94	3,53	0,55	41,57	-0,40	-0,24
Post China 16	-1,97	1,03	0,33	0,75	1,14	1,14	0,75	0,74	-0,75	1,37	1,05	2,37	1,09	43,03	-0,24	2,17

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 4: Podíl zemědělských produktů na exportu jednotlivých zemí.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	7,46%	7,59%	7,58%	7,11%	6,79%	6,51%	6,82%	7,17%	8,38%	7,67%	7,78%	7,83%	8,04%	8,23%	8,48%	8,86%
Bangladéš	6,15%	6,87%	5,84%	6,24%	6,53%	6,27%	6,90%	5,13%	3,96%	4,28%	4,08%	3,68%	4,13%	3,00%	2,86%	2,48%
Čína	5,81%	5,34%	4,71%	3,79%	3,47%	3,12%	2,91%	2,71%	3,18%	3,02%	3,09%	2,98%	2,96%	2,96%	3,00%	3,39%
Dominikánská rep.	41,63%	14,41%	13,27%	12,32%	12,19%	14,65%	14,73%	17,57%	24,23%	27,93%	24,89%	23,47%	22,35%	22,58%	24,11%	23,47%
Etiopie	74,42%	79,96%	84,88%	73,10%	85,05%	83,02%	77,16%	82,50%	82,68%	80,87%	83,97%	86,14%	84,36%	86,31%	84,39%	86,26%
Filipíny	5,80%	5,40%	6,19%	6,04%	6,19%	6,07%	6,06%	7,66%	7,92%	7,61%	10,66%	9,27%	10,49%	10,66%	8,15%	8,74%
Indonésie	8,94%	11,47%	11,37%	12,19%	11,60%	11,55%	14,50%	17,41%	17,04%	16,04%	15,81%	17,13%	17,04%	19,36%	20,78%	21,37%
Kambodža	1,23%	0,80%	0,55%	1,17%	0,97%	0,75%	0,85%	0,70%	1,16%	1,64%	2,69%	3,85%	6,06%	5,28%	4,96%	4,71%
Keňa	71,17%	41,49%	52,07%	50,67%	46,78%	53,78%	54,05%	54,45%	56,77%	57,44%	54,89%	53,59%	56,24%	51,07%	58,93%	63,10%
Laos										24,54%	12,85%	16,33%	15,07%	17,91%	21,67%	29,87%
Mexiko	5,12%	5,13%	5,58%	5,50%	5,45%	5,49%	5,42%	5,59%	6,98%	6,04%	6,22%	6,06%	6,35%	6,43%	6,99%	7,73%
Myanmar										19,74%	29,29%	33,83%	29,60%	25,45%	30,08%	37,50%
Nikaragua	78,63%	79,01%	79,82%	81,08%	82,28%	80,46%	80,96%	49,66%	83,97%	78,06%	75,63%	49,19%	44,90%	47,82%	48,01%	37,75%
Peru	25,90%	23,76%	20,58%	19,61%	17,30%	14,94%	13,99%	16,06%	17,53%	15,98%	16,55%	16,31%	16,53%	20,74%	22,29%	21,48%
Srí Lanka	21,21%	21,13%	21,44%	20,98%	22,53%	22,70%	24,28%	25,78%	26,85%	27,28%	26,12%	26,34%	26,89%	26,19%	25,49%	24,88%
Tanzanie	47,69%	45,39%	38,99%	35,49%	37,96%	34,61%	35,92%	31,93%	30,81%	25,69%	22,08%	28,32%	30,61%	45,35%	41,76%	37,85%
Uganda	65,80%	68,46%	67,33%	63,55%	64,03%	59,05%	59,69%	57,06%	54,94%	58,60%	56,85%	54,00%	59,23%	59,98%	60,86%	54,28%
Vietnam	28,31%	25,84%	23,46%	21,10%	20,63%	19,79%	20,03%	20,33%	21,26%	19,86%	19,28%	17,89%	15,12%	15,42%	13,62%	8,99%

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 5: Podíl textilního průmyslu na exportu jednotlivých zemí.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	6,77%	6,77%	6,56%	6,05%	5,66%	5,38%	5,19%	4,72%	5,29%	5,00%	4,92%	4,78%	5,02%	5,29%	5,65%	5,70%
Bangladéš	85,98%	86,32%	87,22%	85,45%	84,03%	86,05%	82,70%	87,09%	88,96%	88,64%	89,73%	89,03%	89,27%	90,00%	91,76%	94,00%
Čína	23,33%	21,88%	20,30%	18,06%	17,12%	16,96%	16,13%	15,08%	16,29%	15,43%	15,43%	14,88%	15,30%	15,29%	15,03%	14,90%
Dominikánská rep.	1,42%	46,97%	43,47%	39,97%	35,22%	32,43%	22,98%	21,29%	22,31%	21,62%	20,27%	19,66%	17,68%	17,55%	17,78%	14,85%
Etiopie	2,66%	2,68%	4,20%	3,06%	1,38%	2,12%	3,20%	2,36%	2,04%	2,19%	3,15%	2,97%	4,51%	3,81%	4,90%	4,36%
Filipíny	8,43%	7,68%	7,13%	6,24%	6,34%	6,18%	5,11%	4,60%	4,53%	2,54%	3,48%	3,59%	3,30%	3,64%	3,07%	2,42%
Indonésie	16,48%	14,23%	13,62%	12,69%	11,84%	11,09%	10,18%	8,90%	9,59%	8,85%	8,28%	8,57%	9,25%	9,77%	11,42%	11,70%
Kambodža	79,65%	71,45%	78,22%	73,27%	75,65%	76,61%	78,35%	71,56%	51,38%	57,97%	64,02%	74,90%	79,01%	85,10%	78,70%	75,72%
Keňa	3,87%	2,94%	3,24%	3,39%	8,33%	10,06%	9,17%	7,37%	6,32%	6,27%	6,74%	6,68%	7,88%	8,03%	8,88%	9,40%
Laos										10,49%	8,37%	3,27%	7,49%	9,21%	6,59%	5,97%
Mexiko	6,69%	6,54%	6,00%	5,34%	4,63%	3,53%	2,84%	2,49%	2,63%	2,25%	2,12%	2,00%	2,02%	1,95%	1,98%	1,90%
Myanmar										5,30%	6,84%	10,25%	11,30%	9,95%	9,61%	15,41%
Nikaragua	0,82%	0,56%	0,48%	0,38%	0,40%	0,94%	0,44%	22,43%	0,29%	0,25%	0,23%	26,50%	28,79%	28,67%	29,00%	30,54%
Peru	9,86%	8,94%	9,32%	8,74%	7,56%	6,32%	6,29%	6,58%	5,70%	4,47%	4,42%	4,80%	4,66%	4,85%	4,18%	3,46%
Srí Lanka	55,79%	52,82%	54,18%	52,52%	48,11%	46,78%	44,72%	43,61%	47,39%	43,71%	43,48%	44,46%	46,81%	46,27%	48,79%	49,35%
Tanzanie	7,81%	6,66%	7,13%	9,12%	9,67%	6,91%	7,86%	8,56%	8,71%	5,69%	4,46%	5,60%	5,68%	5,32%	6,51%	5,12%
Uganda	3,74%	2,87%	4,50%	7,48%	5,23%	3,14%	2,96%	2,30%	3,71%	2,81%	5,17%	4,46%	2,44%	1,95%	1,83%	2,24%
Vietnam	25,85%	29,81%	30,99%	28,75%	26,17%	25,88%	26,39%	24,18%	25,75%	25,90%	24,45%	22,61%	23,12%	24,13%	24,72%	22,71%

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 6: Podíl náročnějších produktů na exportu jednotlivých zemí.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	28,74%	28,15%	27,67%	27,50%	26,86%	26,84%	26,11%	24,19%	25,25%	24,90%	23,18%	23,02%	23,29%	23,97%	25,77%	26,27%
Bangladéš	0,87%	0,60%	0,57%	0,54%	0,60%	0,65%	1,85%	0,73%	0,38%	0,42%	0,46%	0,80%	0,51%	0,60%	0,73%	0,21%
Čína	31,90%	35,60%	39,33%	41,76%	42,26%	42,73%	43,35%	42,69%	44,70%	44,28%	42,12%	42,13%	42,75%	41,49%	42,16%	42,76%
Dominikánská rep.	1,28%	9,76%	10,30%	10,78%	12,77%	11,58%	8,52%	10,48%	9,87%	9,21%	8,21%	8,75%	7,46%	7,96%	7,81%	7,87%
Etiopie	0,43%	0,05%	0,02%	0,05%	0,03%	0,12%	1,61%	1,56%	3,95%	3,29%	0,47%	0,00%	0,03%	0,07%	0,29%	0,78%
Filipíny	71,25%	73,13%	71,14%	71,48%	69,01%	65,22%	65,30%	61,74%	63,04%	39,65%	35,32%	53,52%	51,51%	51,84%	58,27%	58,59%
Indonésie	15,34%	15,94%	14,59%	14,56%	13,88%	11,56%	10,75%	9,84%	11,04%	9,74%	8,30%	8,88%	8,99%	8,93%	9,16%	9,41%
Kambodža	0,10%	0,15%	0,14%	0,05%	0,07%	0,11%	0,05%	0,07%	0,13%	0,14%	0,09%	0,64%	3,38%	0,78%	3,81%	4,31%
Keňa	0,82%	2,53%	1,91%	1,07%	1,59%	2,48%	2,70%	2,94%	3,13%	3,47%	3,13%	3,87%	2,34%	2,81%	1,71%	1,88%
Laos										1,21%	0,62%	0,32%	1,39%	7,95%	11,42%	11,40%
Mexiko	42,27%	41,18%	40,25%	40,15%	37,85%	37,74%	38,33%	37,38%	38,90%	37,92%	34,05%	34,70%	34,69%	35,36%	36,82%	36,94%
Myanmar										0,02%	0,04%	0,21%	0,29%	0,24%	0,30%	5,33%
Nikaragua	1,07%	0,80%	0,93%	0,72%	0,92%	0,99%	0,80%	5,94%	1,00%	0,57%	0,62%	10,30%	12,84%	11,66%	12,47%	20,52%
Peru	1,78%	0,88%	0,75%	0,78%	0,80%	0,46%	0,56%	0,72%	1,04%	0,83%	0,67%	0,80%	0,84%	1,01%	1,13%	0,87%
Srí Lanka	4,10%	2,88%	3,24%	3,61%	2,85%	3,24%	4,85%	3,94%	2,63%	3,15%	3,12%	3,82%	3,13%	3,75%	3,22%	3,61%
Tanzanie	0,73%	0,38%	0,24%	1,11%	1,38%	2,39%	3,55%	5,50%	4,48%	3,66%	3,17%	3,54%	3,35%	2,05%	6,78%	0,91%
Uganda	1,37%	1,27%	1,90%	2,32%	3,36%	7,00%	9,49%	8,03%	8,53%	8,53%	9,12%	9,65%	5,39%	3,62%	4,15%	3,30%
Vietnam	8,20%	6,77%	7,76%	8,24%	8,43%	9,33%	10,06%	10,10%	11,51%	14,15%	17,56%	24,69%	30,69%	30,24%	35,46%	43,06%

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 7: Podíl dopravních prostředků na exportu jednotlivých zemí.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	11,91%	12,35%	12,08%	11,78%	11,25%	10,87%	10,92%	10,24%	10,00%	10,03%	9,73%	9,77%	9,82%	10,07%	11,14%	11,50%
Bangladéš	0,14%	0,21%	0,44%	1,15%	1,28%	1,01%	0,72%	0,78%	1,21%	0,92%	0,70%	0,60%	0,52%	0,51%	0,51%	0,30%
Čína	3,52%	3,24%	3,56%	3,54%	3,73%	3,97%	4,51%	4,94%	5,00%	5,63%	5,75%	5,29%	4,53%	4,47%	4,72%	4,43%
Dominikánská rep.	0,12%	0,08%	0,11%	0,19%	0,05%	0,05%	0,07%	0,10%	0,11%	0,26%	0,26%	0,18%	0,19%	0,19%	0,43%	0,35%
Etiopie	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%	0,02%	1,14%	0,82%	0,87%	0,65%	0,63%	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%	0,00%
Filipíny	2,69%	2,80%	3,64%	4,37%	5,09%	4,00%	4,24%	5,26%	5,94%	4,41%	5,97%	6,02%	4,09%	5,61%	6,04%	5,82%
Indonésie	0,98%	1,22%	1,38%	1,50%	1,96%	2,41%	2,63%	2,75%	2,70%	2,65%	2,35%	3,11%	3,12%	3,43%	3,97%	4,55%
Kambodža	0,42%	0,64%	0,41%	0,21%	0,21%	1,23%	1,46%	2,25%	1,91%	2,11%	4,57%	4,03%	5,47%	0,11%	3,31%	3,52%
Keňa	0,32%	2,85%	1,18%	0,58%	1,28%	1,45%	1,88%	1,33%	2,01%	1,65%	1,65%	1,40%	1,51%	1,27%	1,21%	1,96%
Laos										0,19%	0,16%	0,09%	0,56%	0,24%	0,67%	0,95%
Mexiko	18,21%	17,92%	16,89%	15,58%	15,45%	16,36%	16,16%	15,46%	15,16%	17,75%	18,63%	19,72%	21,25%	22,94%	25,03%	24,72%
Myanmar										0,03%	0,05%	0,20%	0,11%	0,02%	0,03%	0,35%
Nikaragua	0,22%	0,31%	0,17%	0,13%	0,14%	0,16%	0,23%	0,08%	0,23%	0,20%	0,18%	0,15%	0,14%	0,08%	0,08%	0,03%
Peru	0,20%	0,35%	0,14%	0,09%	0,06%	0,05%	0,03%	0,05%	0,11%	0,08%	0,16%	0,18%	0,24%	0,28%	0,21%	0,17%
Srí Lanka	2,04%	2,16%	1,98%	2,65%	1,70%	2,04%	1,96%	1,31%	1,78%	2,22%	2,25%	2,38%	1,45%	1,86%	3,24%	1,97%
Tanzanie	0,01%	0,03%	0,01%	0,72%	0,61%	1,09%	0,99%	1,10%	0,68%	0,77%	0,80%	1,33%	2,17%	0,68%	0,16%	0,25%
Uganda	0,80%	1,13%	1,54%	1,53%	1,86%	2,29%	3,25%	2,83%	4,56%	3,67%	3,26%	4,09%	4,39%	3,34%	3,40%	3,60%
Vietnam	1,14%	1,11%	1,15%	1,45%	1,22%	1,22%	1,54%	1,69%	1,46%	1,77%	1,87%	2,11%	1,89%	2,12%	1,92%	1,26%

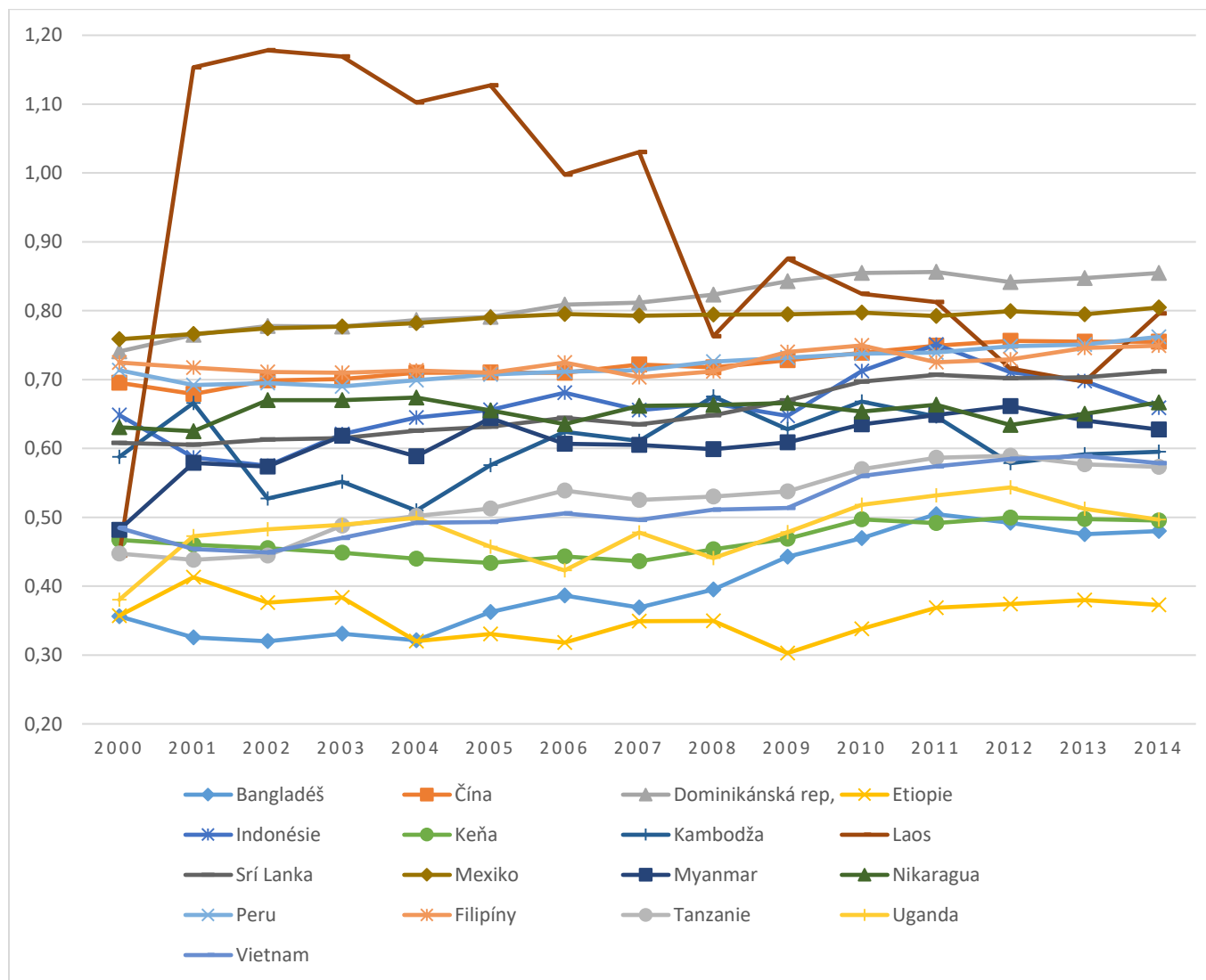
Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

Příloha 8: Podíl ostatních produktů na exportu jednotlivých zemí.

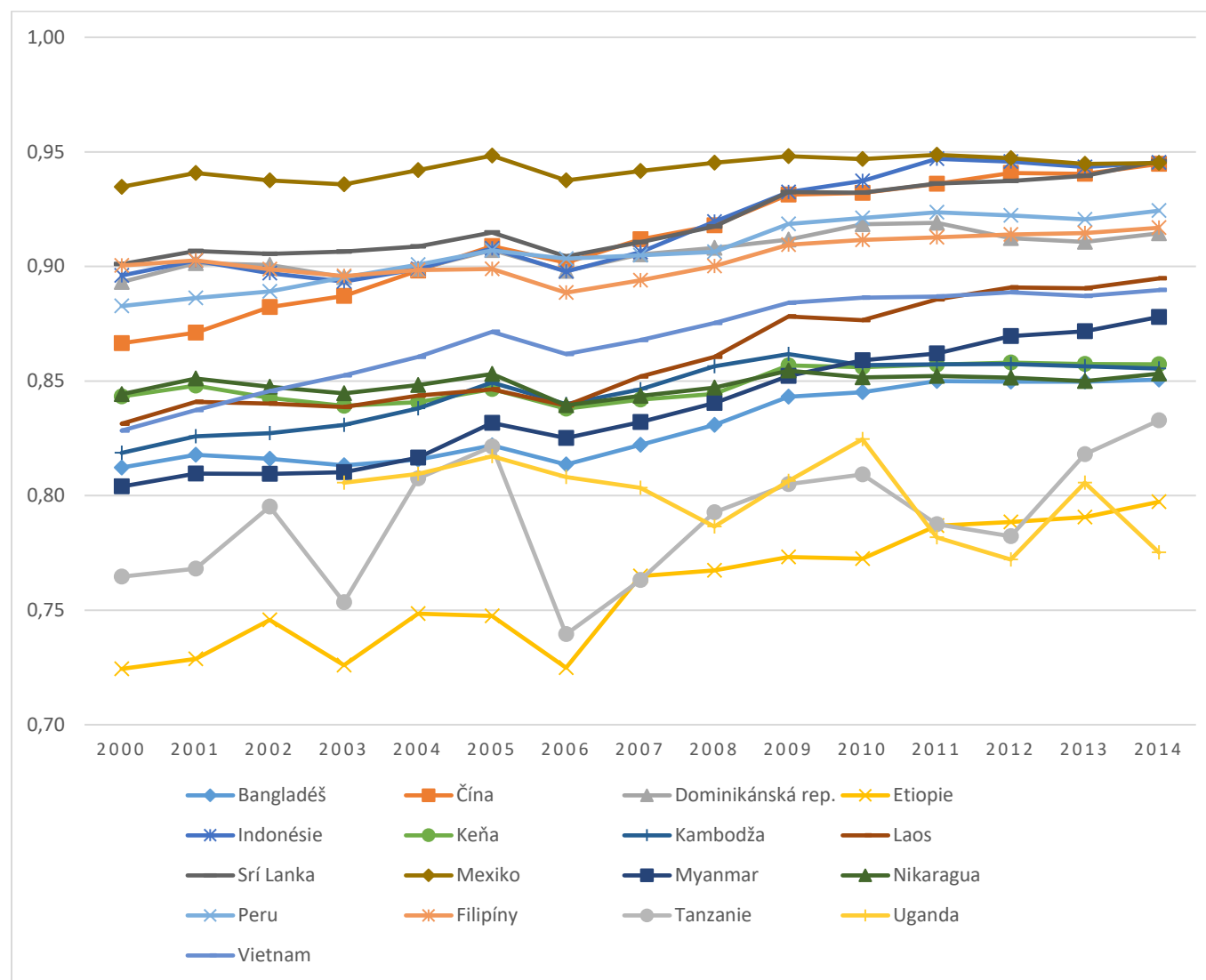
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Svět	45,11%	45,13%	46,10%	47,56%	49,45%	50,40%	50,97%	53,68%	51,08%	52,40%	54,40%	54,59%	53,83%	52,44%	48,95%	47,66%
Bangladéš	6,85%	5,99%	5,93%	6,61%	7,56%	6,02%	7,83%	6,28%	5,49%	5,74%	5,02%	5,89%	5,57%	4,80%	4,13%	3,01%
Čína	35,44%	33,93%	32,10%	32,85%	33,42%	33,22%	33,11%	34,58%	30,83%	31,64%	33,61%	34,71%	34,45%	35,79%	35,10%	34,52%
Dominikánská rep.	55,55%	28,79%	32,84%	36,75%	39,77%	41,29%	53,70%	50,57%	43,47%	40,98%	46,37%	47,94%	52,32%	51,72%	49,86%	53,46%
Etiopie	22,49%	17,31%	10,90%	23,74%	13,54%	14,72%	16,89%	12,76%	10,45%	13,00%	11,79%	10,88%	11,10%	9,82%	10,39%	8,59%
Filipíny	11,83%	10,99%	11,89%	11,86%	13,37%	18,53%	19,29%	20,74%	18,58%	45,80%	44,57%	27,60%	30,61%	28,25%	24,47%	24,43%
Indonésie	58,25%	57,14%	59,04%	59,06%	60,72%	63,39%	61,95%	61,10%	59,62%	62,73%	65,26%	62,31%	61,61%	58,51%	54,66%	52,97%
Kambodža	18,60%	26,96%	20,68%	25,30%	23,10%	21,30%	19,29%	25,43%	45,42%	38,14%	28,64%	16,57%	6,08%	8,73%	9,23%	11,73%
Keňa	23,82%	50,19%	41,61%	44,29%	42,02%	32,24%	32,20%	33,92%	31,76%	31,16%	33,59%	34,45%	32,03%	36,82%	29,26%	23,66%
Laos										63,56%	78,01%	79,99%	75,49%	64,69%	59,65%	51,81%
Mexiko	27,71%	29,22%	31,27%	33,42%	36,62%	36,88%	37,26%	39,08%	36,33%	36,04%	38,99%	37,51%	35,69%	33,32%	29,18%	28,71%
Myanmar										74,90%	63,78%	55,51%	58,70%	64,33%	59,98%	41,42%
Nikaragua	19,26%	19,32%	18,60%	17,68%	16,25%	17,45%	17,57%	21,88%	14,50%	20,92%	23,34%	13,86%	13,32%	11,78%	10,44%	11,16%
Peru	62,26%	66,07%	69,20%	70,78%	74,28%	78,23%	79,13%	76,58%	75,62%	78,64%	78,19%	77,91%	77,74%	73,11%	72,19%	74,02%
Srí Lanka	16,85%	21,01%	19,16%	20,24%	24,82%	25,24%	24,19%	25,36%	21,36%	23,64%	25,03%	23,01%	21,72%	21,93%	19,27%	20,20%
Tanzanie	43,76%	47,55%	53,63%	53,56%	50,38%	54,99%	51,68%	52,91%	55,31%	64,19%	69,49%	61,20%	58,18%	46,60%	44,79%	55,88%
Uganda	28,30%	26,27%	24,72%	25,12%	25,51%	28,52%	24,61%	29,78%	28,26%	26,38%	25,61%	27,80%	28,55%	31,11%	29,77%	36,58%
Vietnam	36,50%	36,46%	36,63%	40,46%	43,54%	43,78%	41,98%	43,70%	40,03%	38,32%	36,82%	32,70%	29,18%	28,09%	24,29%	23,97%

Zdroj: UN-Comtrade; vlastní zpracování a výpočet

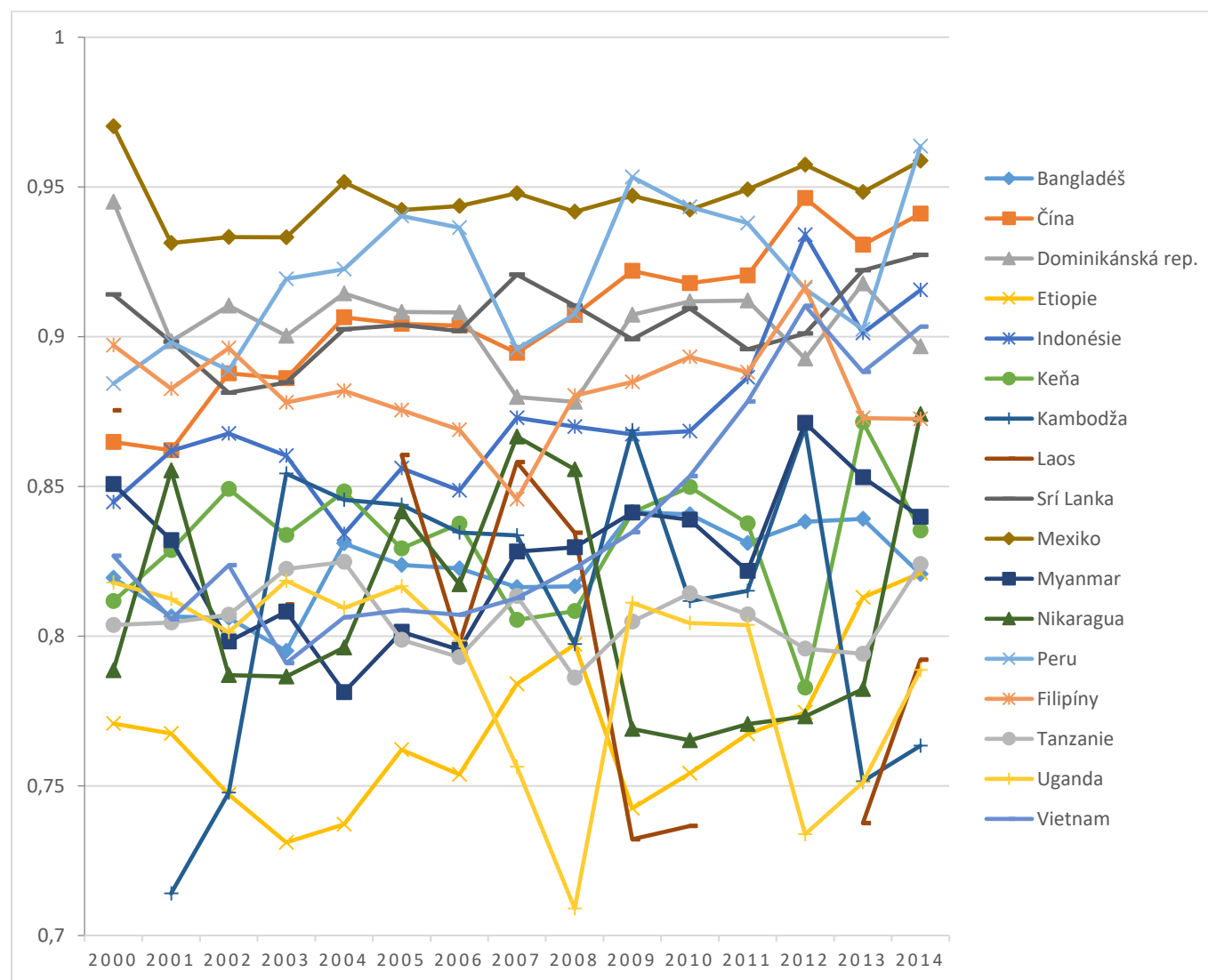
Příloha 9: Kvalita zemědělských výrobků

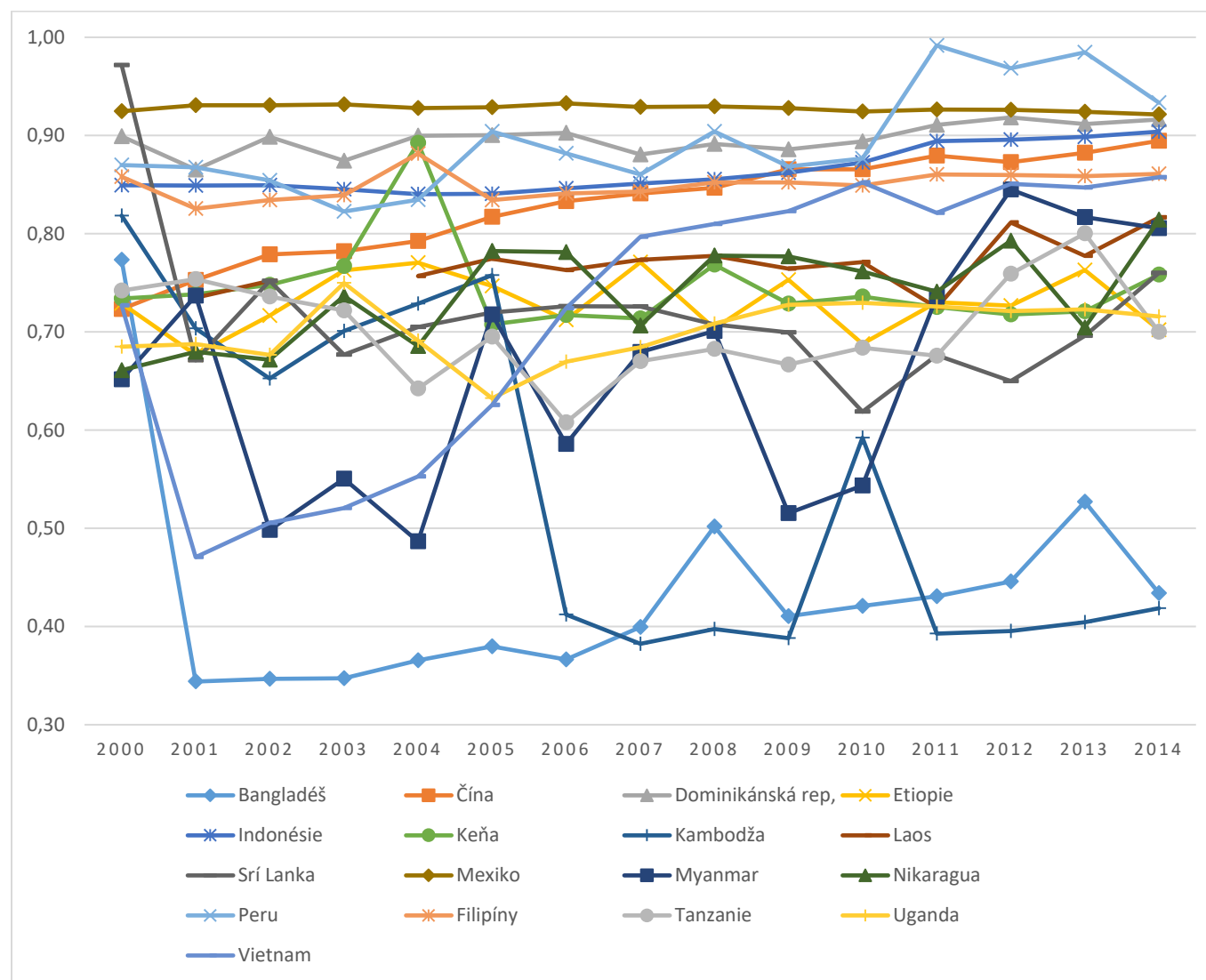
Příloha 10: Kvalita textilních výrobků

Příloha 11: Kvalita elektrických výrobků

Příloha 12: Kvalita dopravních prostředků

Příloha 13: Příliv a odliv PZI

INFLOW mil USD	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bangladéš	579	354	335	350	460	845	792	666	1086	700	913	1136	1293	1599	1551	2235	2333
Čína	40715	46878	52743	53505	60630	72406	72715	83521	108312	95000	114734	123985	121080	123911	128500	135610	133700
Dominikánská rep.	953	1079	917	613	909	1123	1085	1667	2870	2165	2024	2277	3142	1991	2209	2205	2407
Etiopie	135	349	255	465	545	265	545	222	109	221	288	627	279	1344	1855	2193	3196
Indonésie	-4550	-2977	146	-597	1896	8336	4914	6928	9318	4878	13771	19241	19138	18817	21811	16641	2658
Keňa	111	5	28	82	46	21	51	1108	488	1491	1198	1450	1380	1119	821	620	394
Kambodža	149	149	145	84	131	381	483	867	845	928	1343	1373	1835	1872	1720	1701	1916
Laos	34	24	5	19	17	28	187	324	228	190	279	301	294	427	721	1119	890
Srí Lanka	175	82	192	199	223	272	480	603	752	404	478	956	941	933	894	680	898
Mexiko	18382	30060	24055	18224	24916	26018	21148	32457	29381	18112	27263	24706	21061	47537	27508	33181	26739
Myanmar	91	15	18	1855	730	110	724	2	603	27	6669	1118	497	584	946	2824	2190
Nikaragua	267	150	204	201	250	241	287	382	627	434	490	936	768	816	884	950	888
Peru	810	1144	2156	1335	1599	2579	3467	5491	6924	6431	8455	7341	11788	9800	4441	8272	6863
Filipíny	2240	195	1542	491	688	1854	2921	2916	1544	1963	1298	1852	2449	2430	5740	4937	7912
Tanzanie	282	467	388	308	331	936	403	582	1383	953	1813	1229	1800	2087	1673	1605	1365
Uganda	181	151	185	202	295	380	644	792	729	842	544	894	1205	1096	1059	538	541
Vietnam	1289	1300	1400	1450	1610	1954	2400	6981	9579	7600	8000	7519	8368	8900	9200	11800	12600
Post China 16	21126	32550	31969	25282	34647	45343	40531	61989	66467	47339	74824	72957	76238	101350	83031	91500	73790

OUTFLOW mil USD	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bangladéš	2	20,6	4,1	6,2	5,7	3,3	3,6	21	9,3	29,3	15,4	13,04	43,37	33,73	44,46	45,5	40,53
Čína	915,777	6885,398	2518,407	2854,65	5497,99	12261,17	17633,97	26506,09	55907,17	56528,99	68811,31	74654,04	87803,53	107843,7	123119,9	127560	183100
Dominikánská rep.	-109,3	-209,4	20,5	-148,7	79,1	48,9	394,4	446,3	-277,5	-1095,7	-203,5	-79,2	273,5	-390,6	176,8	22,4	115,8
Etiopie																	
Indonésie					3408,18	3065	2725,753	4675,147	5899,73	2249,122	2664,248	7712,858	5421,647	6646,602	7077,318	5936,97	-12462,89
Keňa	0,01	0,01	7,415958	2,08071	4,420649	9,688422	23,95258	36,03812	43,77285	7,471041	16,59317	20,94802	154,3213	137,9879	27,84332	44,78627	65,8968
Kambodža	6,593	7,288	6,026	9,661	10,243	6,278	8,382	1,095	20,489	18,87323	20,575	29,241	36,204	46,258	43,23	47,428	121,283
Laos	4,189	0,261	0,2	0,074	0,006	-5,987	33,692	36,997	-74,688	1,345	-0,572	0,356	0,074	1,052	1,926	2,325	1,768
Srí Lanka	2	0,001	11,45	27,31	6	38	29	55	61,7	20	42,5	60	63,926	65,073	66,823	53,961	236,8081
Mexiko		4403,957	890,795	1253,464	4431,907	6473,996	5758,48	8256,34	1157,139	9605,906	15145,45	12806,47	23071,09	12877,27	6977,325	10733,32	-787,424
Myanmar																	
Nikaragua							21	15,3	18,9	-29,1	15,1	7,7	63,4	150,1	94	45	28,1
Peru		74,4		60				65,57697	735,7996	410,713	265,8853	147,2019	77,711	137,129	800,789	127,3651	303,2292
Filipíny	125	-140	65	303	579	189	103	3536	259	359	616	339	1692	3646,949	6753,923	5539,505	3698,272
Tanzanie		0,755267	0,238777	2,25725													
Uganda										28,85048	37,2143	-11,84657	46,33703	-47,20736	27,0183	0,286	
Vietnam						65	85	184	300	700	900	950	1200	1956	1150	1100	1388
Post China 16	30,492	4157,872	1005,726	1515,347	8524,557	9893,175	9186,26	17328,79	8153,642	12305,78	19534,89	21995,77	32143,58	25260,34	23241,46	23698,85	-7250,627

Zdroj: UNCTAD (2018)

Příloha 14: Světové ekonomické forum

World forum	2003 (101)	2004 (104)	2005 (117)	2006 (125)	2007 (122)	2008 (131)	2009 (134)	2010 (133)	2011 (139)	2012 (142)	2013 (144)	2014 (148)	2015 (144)	2016 (140)	2017 (138)	2018 (137)
Bangladéš	98	102	98	99	92	107	111	106	107	108	118	110	109	107	106	99
Čína	44	46	48	54	35	34	30	29	27	26	29	29	28	28	28	27
Dominikánská rep.	62	72	91	83	93	96	98	95	101	110	105	105	101	98	92	104
Etiopie	116	120	116	123	116	123	121	118	119	106	121	127	118	109	109	108
Indonésie	72	69	69	50	54	54	55	54	44	46	50	38	34	37	41	36
Keňa	83	78	93	94	88	99	93	98	106	102	106	96	90	99	96	91
Kambodža			111	103	106	110	109	110	109	97	85	88	95	90	89	94
Laos												81	93	83	93	98
Srí Lanka	68	73	80	79	81	70	77	79	62	52	68	65	73	68	71	85
Mexiko	47	48	59	58	52	52	60	60	66	58	53	55	61	57	61	51
Myanmar												139	134	131		
Nikaragua	90	95	96	95	101	111	120	115	112	115	108	99	99	108	103	93
Peru	57	67	77	74	78	86	83	78	73	67	61	61	65	69	87	72
Filipíny	66	76	73	71	75	71	71	87	85	75	65	59	52	47	57	56
Tanzanie	69	82	105	104	97	104	113	100	113	120	120	125	121	120	116	113
Uganda	80	79	103	113	110	120	128	108	118	121	123	129	122	115	113	114
Vietnam	60	77	74	77	64	68	70	75	59	65	75	70	68	56	60	55

Zdroj: WEF (2018)

Příloha 15: IMD

	2007 (55)	2008 (55)	2009 (57)	2010 (58)	2011 (59)	2012 (59)	2013 (60)	2014 (60)	2015 (61)	2016 (61)	2017 (63)
Čína	15	17	20	18	19	23	21	23	22	25	18
Filipíny	45	40	43	39	41	43	38	42	41	42	41
Indonésie	54	51	42	35	37	42	39	37	42	48	42
Mexiko	47	50	46	47	38	37	32	41	39	45	48
Peru	n/a	35	37	41	43	44	43	50	54	54	55

Zdroj: IMD (2018)

Příloha 16: Světová banka

Doing business	2006 (155)	2007 (175)	2008 (178)	2009 (181)	2010 (183)	2011 (183)	2012 (183)	2013 (185)	2014 (189)	2015 (189)	2016 (189)	2017 (190)	2018 (190)
Bangladéš	65	88	107	110	119	107	122	129	130	173	174	176	177
Čína	91	93	83	83	89	79	91	91	96	90	84	78	78
Dominikánská rep.	103	117	99	97	86	91	108	116	117	84	93	103	99
Etiopie	101	97	102	116	107	104	111	127	125	132	146	159	161
Indonésie	115	135	123	129	122	121	129	128	120	114	109	91	72
Keňa	68	83	72	82	95	98	109	121	129	136	108	92	80
Kambodža	133	143	145	135	145	147	138	133	137	135	127	131	135
Laos	147	159	164	165	167	171	165	163	159	148	134	139	141
Srí Lanka	75	89	101	102	105	102	89	81	85	99	107	110	111
Mexiko	73	43	44	56	51	35	53	48	53	39	38	47	49
Myanmar									182	177	167	170	171
Nikaragua	59	67	93	107	117	117	118	119	124	119	125	127	131
Peru	71	65	58	62	56	36	41	43	42	35	50	54	58
Filipíny	113	126	133	140	144	148	136	138	108	95	103	99	113
Tanzanie	140	142	130	127	131	128	127	134	145	131	139	132	137
Uganda	72	107	118	111	112	122	123	120	132	150	122	115	122
Vietnam	99	104	91	92	93	78	98	99	99	78	90	82	68

Zdroj: World Bank (2018)